

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ &
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

Μπουλούκου Βασιλική

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως
μέρους των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και
Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Ιούλιος 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

THE LIBERALIZATION OF
TELECOMMUNICATIONS IN GREECE UNTIL NOW:
HISTORICAL OVERVIEW AND CRITICAL
ANALYSIS OF THE MOST IMPORTANT DECISIONS
OF HELLENIC TELECOMMUNICATIONS & POST
COMMISSION

Bouloukou Vassiliki

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, July 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Στην οικογένειά μου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ευχαριστίες

Θα ήθελα καταρχήν να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην επιτυχή εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Ιδιαίτερος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές κ. Δημήτριο Γιαννέλη και κ. Απόστολο Χριστόπουλο για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Κωνσταντίνο Πλούμπη για την συνεισφορά του στην ολοκλήρωση της εργασίας αυτής.

Τέλος, θέλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου για τη διαρκή τους υποστήριξη με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα έως σήμερα: ιστορική αναδρομή και κριτική ανάλυση των σημαντικότερων αποφάσεων της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων

Σημαντικοί όροι: Τηλεπικοινωνίες, μεταρρύθμιση, GATT, GATS, απελευθέρωση, Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), ευρυζωνικότητα, σταθερή και κινητή τηλεφωνία, κανονιστικό πλαίσιο.

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη γίνεται μια συνοπτική αναφορά στον τομέα των τηλεπικοινωνιών σε διεθνές επίπεδο για την περίοδο πριν την απελευθέρωση ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων της GATT και της GATS και στη συνέχεια αναλύεται η απελευθέρωση του κλάδου στην Ελλάδα.

Η εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες ως εξής:

Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζεται ο τομέας των τηλεπικοινωνιών στις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Ελλάδα πριν την απελευθέρωση και στη συνέχεια αναφέρεται στις διαπραγματεύσεις της GATT και GATS, μέσω των οποίων ο κλάδος οδηγήθηκε στην απελευθέρωση.

Στη δεύτερη ενότητα και κύριο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται αναφορά στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα, όπου εφαρμόστηκε σταδιακά μια πολιτική προκειμένου να προσαρμοστούν οι ελληνικές τηλεπικοινωνίες στις διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται ανάλυση της κατάργησης του κρατικού μονοπωλίου, ως αποτέλεσμα του κοινού κανονιστικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εγχώριας νομοθεσίας.

Εν συνεχεία, δίνεται στον αναγνώστη μια ανάλυση της αγοράς της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας καθώς και του διαδικτύου / ευρυζωνικότητας μετά την απελευθέρωση του τηλεπικοινωνιακού κλάδου, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι εναλλακτικοί πάροχοι υπηρεσιών. Παράλληλα, εξετάζεται η οργάνωση του ρυθμιστικού πλαισίου και

πραγματοποιείται παρουσίαση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) καθώς και των κανονιστικών υποχρεώσεων που επέβαλλε.

Στο κεφάλαιο 3, γίνεται κριτική ανάλυση των σημαντικότερων αποφάσεων της ΕΕΤΤ που αφορούν στη διάθεση προγραμμάτων της εταιρίας ΟΤΕ Α.Ε., διερευνώντας τον αρνητικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό και κατά επέκταση στους εναλλακτικούς φορείς, δεδομένης της δεσπόζουσας θέσης που διατηρεί ο ΟΤΕ στην αγορά τηλεπικοινωνιών. Επίσης, εξάγονται συμπεράσματα σχετικά με τη λειτουργία του κλάδου των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα και πραγματοποιούνται εκτιμήσεις για το αν η αγορά θα μπορούσε να λειτουργεί υπό καθεστώς τέλειου ανταγωνισμού. Τέλος, γίνονται προβλέψεις αναφορικά με τις τάσεις που επικρατούν στον κλάδο και πώς αναμένεται να εξελιχθεί μελλοντικά.

The liberalization of telecommunications in Greece until now: historical overview and critical analysis of the most important decisions of Hellenic Telecommunication & Post Commission

Keywords: Telecommunications, reform, GATT, GATS, liberalization, Hellenic Telecommunication & Post Commission, broadband, fixed and mobile telephony, regulatory framework.

Abstract

This study is a brief reference to the international history of telecommunications at international level for the period before the liberalization, as a result of the negotiations of GATT and GATS and analyzes the liberalization of telecommunications in Greece.

The thesis is divided into the following three sections:

The first section presents the telecommunications sector in the US, Europe and Greece in the pre-liberalization period and the negotiations of GATT and GATS which led to the liberalization of telecommunications.

The second section, which is the main section in this thesis, includes a reference to the telecommunications sector in Greece, where a policy was implemented in order to adopt the respective developments of the international and European telecommunications' community. More specifically, an analysis is performed for the termination of the state monopoly, as a result of the regulatory framework of the European Union and the domestic legislation.

Then, the thesis presents to the reader an analysis of the markets of internet, fixed and mobile telephony, as they were formed after the liberalization of the sector of telecommunications, as

well as the problems faced by alternative providers. Furthermore, the thesis examines the organization of the regulatory framework and the National Telecommunications and Post Commission (EETT), as well as the imposed regulatory obligations.

In the third section, a review takes place, regarding the most important decisions of National Telecommunications and Post Commission, concerning rejection of OTE commercial products due to denouncements made by alternative providers. Moreover, conclusions are drawn concerning the operation of the telecommunications sector in Greece and assessments are made about whether would be possible for the market to operate under perfect competition. Finally, estimations are presented, regarding trends in the industry and how they are expected to evolve in the future.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Περιεχόμενα

Περίληψη	ix
Abstract	xi
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xvi
Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η μεταρρύθμιση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών διεθνώς	
1.1 Ιστορική αναδρομή για το καθεστώς πριν την απελευθέρωση	3
1.1.1 Αμερική	3
1.1.2 Ευρώπη	4
1.1.2.1 Η διείσδυση της τηλεφωνίας τη δεκαετία του 1970 και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν	4
1.1.2.2 Οι κατακερματισμένες εθνικές αγορές τηλεπικοινωνιών	5
1.1.3 Ελλάδα	6
1.2 Παράγοντες που οδήγησαν στην αναδιάρθρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών	9
1.3 Η πορεία προς την απελευθέρωση	13
1.3.1 Εξελίξεις στις διεθνείς αγορές	13
1.3.2 Ο Γύρος της Ουρουγουάης, GATT και GATS	14
1.3.2.1 Διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης : 1986-1994, πρώτη προσπάθεια	16
1.3.2.2 Διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης : 1994-1996, μια δεύτερη προσπάθεια	19

1.3.2.3 Διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης: 1996-1997, τρίτη προσπάθεια και επιτυχής	20
1.4 Κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο και απελευθέρωση	21
1.5 Οφέλη από την απελευθέρωση του εμπορίου των τηλεπικοινωνιών	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η μεταρρύθμιση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα	
2.1 1η Γενιά : Απελευθέρωση Δικτύων (περίοδος 1990 – 2003).....	25
2.1.1 Απελευθέρωση σταθερής τηλεφωνίας	25
2.1.1.1 Γενική και ειδική άδεια παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών	26
2.1.1.2 Καθολική υπηρεσία	27
2.1.2 Διαμόρφωση του κλάδου μετά την απελευθέρωση	28
2.1.2.1 Σταθερή τηλεφωνία	28
2.1.2.2 Κινητή τηλεφωνία	33
2.1.2.3 Προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεφωνίας	35
2.1.2.4 Σημαντικά βήματα στην απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα	37
2.1.3 Συμπεράσματα μετά την απελευθέρωση του κλάδου	37
2.2 2η Γενιά : Οργάνωση του ρυθμιστικού πλαισίου και των ρυθμιστικών αρχών (περίοδος 2003 – 2010)	38
2.2.1 Χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς	38
2.2.2 Οργάνωση της ρύθμισης	39
2.2.2.1 Σύγκλιση των επικοινωνιών	39
2.2.2.2 Ρυθμιστική πολιτική	40
2.2.2.3 Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)	41
2.2.2.4 Καθορισμός αγορών	44
2.2.3 Καθιέρωση νομοθεσίας	45
2.2.3.1 Κανονιστικές ρυθμίσεις της ΕΕΤΤ	45

2.2.3.2 Η υπηρεσία Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (Local Loop Unbundling-LLU)	47
2.2.3.3 Ρύθμιση της αγοράς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή	49
2.2.3.4 Επιβαλλόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις στον ΟΤΕ	49
2.2.4 Στοιχεία της αγοράς	51
2.2.4.1 Σταθερή τηλεφωνία	51
2.2.4.2 Ευρυζωνικές υπηρεσίες	56
2.2.4.3 Κινητή τηλεφωνία	58
2.3 3η Γενιά : Βιομηχανική Πολιτική (2010 – σήμερα).....	59
2.3.1 Εξέλιξη του ανταγωνισμού και τάσεις.....	59
2.3.2 Συγχωνεύσεις, εξαγορές και συνεργασίες	62
2.3.2.1 Σταθερή τηλεφωνία	63
2.3.2.2 Κινητή τηλεφωνία	65
2.3.3 Η σημασία των ανεξάρτητων Ρυθμιστικών Αρχών	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Κρίσιμες αποφάσεις της ΕΕΤΤ

3.1. Κριτική των σημαντικότερων αποφάσεων της ΕΕΤΤ	67
3.2 Η θέση του ΟΤΕ έναντι των αποφάσεων της ΕΕΤΤ	81
3.3 Συμπεράσματα και προοπτικές του κλάδου	83

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89
---------------------------	----

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 - Διείσδυση τηλεφώνου και τέλεξ ανά κράτος μέλος	9
Διάγραμμα 2.1 - Μερίδια αγοράς βάσει του όγκου της εξερχόμενης κίνησης	54
Διάγραμμα 2.2 - Λιανικά έσοδα σταθερής τηλεφωνίας.....	55
Διάγραμμα 2.3 - Ετήσια Αύξηση της Ευρυζωνικής Διείσδυσης σε Ελλάδα και ΕΕ.....	57
Διάγραμμα 2.4 - Μερίδια Αγοράς Σταθερής και Κινητής Τηλεφωνίας	59

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΝ

Εισαγωγή

Από το πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα, όταν έγινε συνείδηση ότι ο ηλεκτρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην επικοινωνία, έχουν σημειωθεί ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, οι οποίες, μετά την αλματώδη τεχνολογική πρόοδο τις τελευταίες δεκαετίες, επέτρεψαν την προσφορά πληθώρας νέων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την επανεξέταση του θεσμικού πλαισίου στο οποίο λειτουργούσαν οι παραδοσιακοί πάροχοι τηλεπικοινωνιών.

Αρχικά, η τηλεφωνία και σε μικρότερη έκταση η τηλετυπία αποτελούσαν τις κύριες μορφές επικοινωνίας. Από τη δεκαετία του 1970, αναπτύχθηκαν νέες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, όπως η μεταβίβαση δεδομένων, η κινητή τηλεφωνία, το διαδίκτυο κ.α. ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης. Η σπουδαιότητα των τεχνολογικών επιτευγμάτων έγινε σταδιακά αισθητή από τη βιομηχανία που ανταποκρίθηκε στη ζήτηση των υπηρεσιών/προϊόντων αλλά και την διείσδυση τους στην παγκόσμια αγορά.

Η τεχνολογική επανάσταση στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών έχει οδηγήσει στη δημιουργία νέων αγορών και συστημάτων προσφοράς. Η έλευση των υπολογιστών, οι δορυφόροι, οι οπτικές ίνες, η ψηφιακή μετάβαση, και οι νέες μορφές των ασύρματων επικοινωνιών άλλαξαν ριζικά τις συνήθειες των πελατών, καθώς ούτε η διάκριση των τοπικών και υπεραστικών τηλεφωνικών υπηρεσιών, ούτε και η οριοθέτηση μεταξύ της φωνής, αρχείων, δεδομένων, βίντεο και υπηρεσιών, υπάρχουν πλέον.

Το καθεστώς του αυστηρού κρατικού μονοπωλίου και του απόλυτου προστατευτισμού, συνόδευαν τον τομέα των τηλεπικοινωνιών, σε παγκόσμιο επίπεδο, από τα πρώτα βήματά του. Από τη δεκαετία του 1970 όμως, ξεκίνησε στις ΗΠΑ μια θεμελιώδης αναδιάρθρωση στον τηλεπικοινωνιακό τομέα, η οποία σταδιακά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 εξαπλώθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο, αρχικά στην Ιαπωνία και τη Μ. Βρετανία και ακολούθως στις υπόλοιπες χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Στο πλαίσιο αυτό, από τη δεκαετία του 1990 κρατικά μονοπώλια παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ιδιωτικοποιήθηκαν, πλήρως ή μερικώς, νέες εταιρίες αδειοδοτήθηκαν, ειδικές ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές δημιουργήθηκαν και εισήχθησαν ρυθμίσεις για τη

διασύνδεση των εταιριών του κλάδου. Στόχος ήταν να μεγιστοποιηθεί η κοινωνική ευημερία και να βελτιωθεί η θέση των καταναλωτών.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην παρουσίαση του κλάδου των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα μετά την πλήρη απελευθέρωση το 2001. Εξετάζεται ο βασικός ρόλος που διαδραματίζει η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων στη λειτουργία του ανταγωνισμού, ενώ γίνεται και κριτική ανάλυση των σημαντικότερων αποφάσεων της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ΟΤΕ, ως εταιρία με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με την πολιτική της Ρυθμιστικής Αρχής ως προς το πρώην μονοπώλιο και τους εναλλακτικούς παρόχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1.1 Ιστορική αναδρομή για το καθεστώς πριν την απελευθέρωση

1.1.1 Αμερική

Σημείο εκκίνησης για τις τηλεπικοινωνίες στις Ηνωμένες Πολιτείες αποτελεί το σύστημα Bell¹, υπό τον πλήρη έλεγχο της AT&T (American Telephone and Telegraph Company), από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Η AT&T αποτελούσε μια κάθετα ολοκληρωμένη εταιρία τηλεπικοινωνιών και παράλληλα τη μεγαλύτερη ιδιωτική επιχείρηση παγκοσμίως. Κύριο κανονιστικό όργανο αποτελούσε η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Επικοινωνιών (FCC) που είχε καθιερωθεί από το Νόμο των Επικοινωνιών του 1934.

Το σημαντικότερο γεγονός στη διεθνή αγορά τηλεπικοινωνιών τη δεκαετία του 1970 αποτέλεσε η μείωση των κανονιστικών ρυθμίσεων στις Η.Π.Α., φθάνοντας στην κορύφωση του με την αναγκαστική διάσπαση της AT&T στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Συγκεκριμένα, το 1984 το μονοπώλιο της AT&T διαλύεται, ανοίγοντας το δρόμο με τον τρόπο αυτό στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου. Παράλληλα, βάσει οδηγίας της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Επικοινωνιών (Federal Communications Commission – FCC), πολλές χώρες αναγκάστηκαν να μειώσουν τις διασυννοριακές τους χρεώσεις, με αποτέλεσμα την προσαρμογή τους στις χρεώσεις των Ηνωμένων Πολιτειών².

Η μείωση των κανονιστικών ρυθμίσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες επηρέαζε την Ευρώπη, αφού, δεδομένης της στροφής προς τις διεθνείς αγορές, η ευρωπαϊκή αγορά έγινε κύριος

---

¹ Το σύστημα Bell προέκυψε το 1984, μετά από τη διάσπαση της AT&T, σύμφωνα με την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία, προκειμένου να δημιουργηθεί υψηλότερος ανταγωνισμός.

² Federal Communications Commission (January 2000), “Report on International Telecommunications Markets 1999 update”, Washington DC

στόχος, με ορισμένες νεοεισερχόμενες εταιρίες καθώς και ανταγωνιστές της AT&T να προσπαθούν να προσελκύσουν την αρκετά πυκνή κίνηση μεταξύ Ευρώπης και Αμερικής³.

Θέμα μείζονος σημασίας αποτελούσε πλέον τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Αμερική η σύγκλιση τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής και όπως είχαν ήδη ξεκινήσει στις Ηνωμένες Πολιτείες, έπρεπε και στην Ευρώπη να μελετηθεί η δημιουργία δυναμικής αγοράς.

1.1.2 Ευρώπη

1.1.2.1 Η διείσδυση της τηλεφωνίας τη δεκαετία του 1970 και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν

Τη δεκαετία του 1970, στόχος των οργανισμών τηλεπικοινωνιών της Ευρώπης ήταν να γίνει το τηλέφωνο προσιτό σε κάθε καταναλωτή και επιχειρηματία ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος, γεωγραφικής θέσης και συχνότητας χρήσης. Η προσπάθεια τους για παροχή της υπηρεσίας τηλεφωνίας (και κατά επέκταση τηλετυπίας) σε όλη την εθνική επικράτεια επί ίσοις όροις στο μέτρο του δυνατού επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη διαμόρφωση των κανονιστικών συστημάτων, βάσει των οποίων λειτουργούσε ο κλάδος σε όλα τα κράτη.

Πρωταρχικός στόχος των οργανισμών τηλεπικοινωνιών ήταν η αναγωγή της τηλεφωνίας σε δημόσια υπηρεσία ώστε να εξασφαλίζεται ευρεία κάλυψη, με αποτέλεσμα όλες οι χώρες της Ευρώπης (και σε παγκόσμια κλίμακα) να δημιουργήσουν εκτεταμένο μονοπωλιακό καθεστώς για την παροχή δικτύων, των υπηρεσιών τηλεφωνίας και τηλετυπίας και των τηλεφωνικών συσκευών. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονταν παράλληλα η χρηματοδότηση του δικτύου και η διείσδυση του τηλεφώνου.

Από το τέλος της δεκαετίας του 1970, ο ρυθμός αύξησης των τηλεφωνικών συνδέσεων στα κράτη που βρίσκονταν στο κέντρο της Κοινότητας άρχισε να φθίνει, με αποτέλεσμα να αναζητούν με αυξανόμενο ρυθμό νέες δυνατότητες ανάπτυξης σε άλλους τομείς πέραν της τηλεφωνικής υπηρεσίας. Παρόλα αυτά, σε ορισμένα κράτη που βρίσκονταν στην περιφέρεια της Κοινότητας η παροχή ευρύτερης δημόσιας τηλεφωνικής κάλυψης εξακολουθούσε να αποτελεί πρωταρχικό στόχο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόκλιση στις στρατηγικές των οργανισμών τηλεπικοινωνιών, βάσει των οποίων διαμορφώνεται η πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

---

³ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(1991: 119), *Οι τηλεπικοινωνίες στην Ευρώπη*, Herbert Ungerer & Nicholas P. Costello

Αναφορικά με τη βιομηχανία του τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού στην Κοινότητα, η δομή της διαμορφώθηκε από τη συνεργασία που υπήρχε μεταξύ των εθνικών οργανισμών τηλεπικοινωνιών και ολιγάριθμων εθνικών προμηθευτών -όντας ειδικευμένοι στις ιδιομορφίες του εθνικού δικτύου- και αναπτύχθηκε στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες κατά την επέκταση του δικτύου.

Η φυσική συνεργασία που δημιουργήθηκε μεταξύ των εθνικών οργανισμών τηλεπικοινωνιών και των προμηθευτών ώθησε ορισμένες κυβερνήσεις να ενισχύσουν περαιτέρω το κλείσιμο των εθνικών αγορών, καθιστώντας τον κλειστό εθνικό κλάδο των τηλεπικοινωνιών ως αφετηρία προκειμένου να εφαρμόσουν βιομηχανική πολιτική με εθνικό προσανατολισμό.

Καταυτό τον τρόπο, μετά την περίοδο επιταχυνόμενης ανάπτυξης των τηλεφωνικών δικτύων στην Ευρώπη, παρατηρείται μια δομή με εθνικό προσανατολισμό τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, με εθνικές αγορές κλειστές στα περισσότερα κράτη και με εθνικές βιομηχανίες που συγκεντρώνονταν κυρίως στις εθνικές ανάγκες στον τομέα των δικτύων⁴.

1.1.2.2 Οι κατακερματισμένες εθνικές αγορές τηλεπικοινωνιών

Μετά την γρήγορη επέκταση του τηλεφωνικού δικτύου, η στρατηγική των κυβερνήσεων και οργανισμών τηλεπικοινωνιών εξαρτιόταν από το χρέος και την αποστολή της γενικής παροχής της δημόσιας εθνικής τηλεφωνικής υπηρεσίας που αντιπροσώπευε το 85 έως 90% των εσόδων των τηλεπικοινωνιών, επιδρώντας αισθητά στα έσοδα του οργανισμού. Κύριο μέλημα αποτελούσε η οικονομική διαχείριση της -τεράστιας- εθνικής επένδυσης σε δίκτυα, χαρακτηριζόμενη από μια αργά εξελισσόμενη τεχνολογία και κατά επέκταση από μακρές περιόδους απόσβεσης, που ανέρχονταν σε είκοσι και παραπάνω χρόνια.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των Οργανισμών Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών (CEPT) και της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU) δημιουργήθηκαν διεθνείς συντονιστικοί μηχανισμοί χωρίς όμως, ιδιαίτερη δράση. Μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του 1970, οι προσπάθειες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών και κυρίως των αγορών κρατικών προμηθειών και εξοπλισμού, παρέμεναν ανεπιτυχείς. Ο κύριος λόγος αποτυχίας -των προσπαθειών-, σύμφωνα με την αντίληψη που επικρατούσε, ήταν η δομή του κάθε κράτους, μέσω της οποίας επιτυγχάνονταν οι στόχοι της δημόσιας υπηρεσίας.

⁴ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(1991: 33), *Οι τηλεπικοινωνίες στην Ευρώπη*

Συνέπεια της έλλειψης οργάνωσης και συνεργασίας μεταξύ των κρατών της Ευρώπης ήταν οι υψηλότερες τιμές για την εισαγωγή του τηλεφώνου και η καθυστερημένη και μη εναρμονισμένη εισαγωγή των νέων υπηρεσιών. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, το κόστος ήταν υψηλότερο, όπως αποδείχτηκε. Τη δεκαετία του 1980, οι ευρωπαϊκές τηλεπικοινωνίες υποδέχτηκαν την τεχνολογική επανάσταση με μια κατακερματισμένη δομή αγοράς, χωρίς τα οφέλη οικονομιών κλίμακας, της αποδοτικότητας και της ευελιξίας που θα μπορούσε να είχε προσφέρει μια ευρύτερη κοινοτική αγορά.

Ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών όντας προσαρμοσμένος στις εθνικές τεχνολογίες και στις κλειστές αγορές με την παροχή περιορισμένου αριθμού τυποποιημένων υπηρεσιών επηρεάστηκε αρνητικά από τη ριζική αλλαγή της τεχνολογικής βάσης των επικοινωνιών στην αρχή της δεκαετίας του 1980, με την εισβολή της πληροφορικής στις τηλεπικοινωνίες. Την ίδια δεκαετία, στον τομέα των τηλεπικοινωνιών οι αυστηρές κανονιστικές ρυθμίσεις καθώς και το εκτεταμένο μονοπώλιο των οργανισμών τηλεπικοινωνιών εξακολουθούσαν να εφαρμόζονται στα περισσότερα κράτη.

1.1.3 Ελλάδα

Το 1892 ψηφίστηκε ο νόμος «περί τηλεφωνικής συγκοινωνίας» επί πρωθυπουργίας Χαριλάου Τρικούπη, η επέκταση του τηλεπικοινωνιακού μέσου που επακολούθησε όμως ήταν αργή. Το 1895, η τηλεγραφία -η παροχή της οποίας γινόταν από αγγλική ιδιωτική εταιρία αλλά υπό τον έλεγχο του κράτους-, τα ταχυδρομεία και η τηλεφωνία ενώνονται ως ενιαία υπηρεσία στην διεύθυνση των δημόσιων Τηλεφωνικών, Ταχυδρομικών και Τηλεγραφικών υπηρεσιών (Τ.Τ.Τ.) που αρχικά λειτουργεί στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Το Φεβρουάριο του 1930, την αστική, προαστιακή καθώς και επαρχιακή τηλεφωνική επικοινωνία ανέλαβε η γερμανική εταιρία Siemens Halske. Η Siemens δημιούργησε μια νέα εταιρία, την Ανώνυμη Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρεία (ΑΕΤΕ), στην οποία παραχώρησε τα δικαιώματα της ένα χρόνο αργότερα⁵. Η ΑΕΤΕ εγκατέστησε το αυτόματο τηλεφωνικό δίκτυο στα αστικά κέντρα και σε συνεργασία με την κρατική ΤΤΤ (Ταχυδρομεία, Τηλεφωνία και Τηλεγραφία) και την αγγλική Eastern Telegraph (ασύρματη και ενσύρματη τηλεγραφία) έλεγχε το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο. Τη δεκαετία αυτή τοποθετήθηκαν αστικά τηλεφωνικά κέντρα σε μεγάλες πόλεις, τηλεφωνικοί θάλαμοι και συνδέσεις με άλλες γειτονικές χώρες, με

αποτέλεσμα η δεκαετία του 1940 να βρει την Ελλάδα με 45.000 συνδρομητές τηλεφωνικών υπηρεσιών.

Με το τέλος του εμφυλίου, το 1946, δεδομένων των καταστροφών που είχε υποστεί το τηλεφωνικό δίκτυο, το κράτος αγοράζει το 75% των μετοχών της ΑΕΤΕ. Το 1949, με πιστώσεις από το σχέδιο Μάρσαλ δημιουργείται ο ΟΤΕ (Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας) ως Ανώνυμη Εταιρία, με μια και μοναδική μετοχή που ανήκει στο Δημόσιο. Στη δικαιοδοσία του περιήλθαν όλα τα περιουσιακά στοιχεία της ΑΕΤΕ, που ανέρχονταν σε 23 εκατ. δολάρια.

Καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1940, η τηλεφωνική διείσδυση ήταν μια τηλεφωνική σύνδεση ανά 100 κατοίκους, όση ήταν και στα τέλη της δεκαετίας του 1930. Το 1949 λειτουργούσαν 60.000 αυτόματες τηλεφωνικές παροχές και 2.000 χειροκίνητες, με την τηλεφωνική επικοινωνία να αποτελεί προνόμιο των κρατικών αρχών και αξιωματούχων, καθώς και των αρκετά πλουσίων της εποχής.

Όμως, αυτή η κατάσταση σταδιακά άρχισε να αλλάζει. Μια δεκαετία αργότερα, η τηλεφωνική διείσδυση σχεδόν τριπλασιάστηκε φτάνοντας τις 2,88 συνδέσεις ανά 100 κατοίκους ενώ τα κοινοτικά τηλεγραφεία – τηλεφωνεία είχαν τετραπλασιαστεί, ξεπερνώντας τις 6.500 σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το 1954 εγκαταστάθηκε το πρώτο δίκτυο ασύρματης επικοινωνίας σταθερών σημείων σε πανελλαδική κλίμακα. Το νέο δίκτυο που δημιουργήθηκε επεκτάθηκε από τις κύριες γραμμές Αθηνών – Θεσσαλονίκης μέχρι αρκετά δυσπρόσιτα ορεινά σημεία της χώρας και τα μεγάλα νησιωτικά κέντρα, δίνοντας καταυτό τον τρόπο την δυνατότητα για πρώτη φορά στους κατοίκους των νησιωτικών κέντρων να επικοινωνούν τηλεφωνικά με την ηπειρωτική Ελλάδα.

Οι επενδύσεις στο τηλεφωνικό δίκτυο συνεχίστηκαν με την εγκατάσταση νέων καναλιών κλήσεων, την αξιοποίηση των καλωδίων που συνιστούσαν τα ευρυζωνικά δίκτυα της εποχής και την εγκατάσταση αυτόματων κέντρων σε 20 πόλεις για την αυτοματοποίηση του υπεραστικού τηλεφωνικού δικτύου της χώρας. Με τον εκσυγχρονισμό του τηλεπικοινωνιακού δικτύου, όμως, οι τηλεφωνικές συνδέσεις δεν έγιναν προσιτές στο ευρύ κοινό αλλά παρέμεναν ακριβές για τη συντριπτική πλειονότητα των κατοίκων.

Ωστόσο, τη δεκαετία του 1960, με την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, αυξανόταν και η λίστα των εκκρεμών αιτήσεων. Η μαζικοποίηση της συσκευής είχε ήδη ξεκινήσει και

αποτελούσε πλέον κομμάτι της καθημερινότητας και της κοινωνικής συναναστροφής. Το «Δελτίον Πληροφοριών του ΟΤΕ» πρότεινε μάλιστα ο καλών να δηλώνει το όνομα του στην τηλεφωνική επικοινωνία, πριν ρωτήσει ο συνομιλητής, ώστε να αποφεύγονται φασαρίες και εκνευρισμοί αλλά και να συντομεύονται οι συνδιαλέξεις.

Παρόλα αυτά, το μεγαλύτερο μέρος της επαρχίας εξακολουθούσε να είναι αποκομμένο από τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και οι άνθρωποι περίμεναν υπομονετικά στα τηλεφωεία της πόλης ή του χωριού, όπου υπήρχαν, προκειμένου να επικοινωνήσουν με τους δικούς τους ανθρώπους που βρίσκονταν μακριά, δεδομένου ότι εκείνη την περίοδο εκδηλώθηκε το μεγάλο ρεύμα μετανάστευσης. Οι επιστολές και τα τηλεγραφήματα παρέμεναν βασικός τρόπος επικοινωνίας αφού η χωρητικότητα του δικτύου του ΟΤΕ δεν ξεπερνούσε τις 100.000 τηλεφωνικές γραμμές, τις περισσότερες από τις οποίες διαχειριζόταν ο ΟΤΕ στα τηλεφωεία του.

Παρά τις υψηλές επενδύσεις του οργανισμού –μόνο στην πενταετία 1964-1969 επένδυσε 6,3 εκατ. δραχμές- και την οικονομική του αυτοτέλεια δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής. Το 1969, στο σύνολο των 723.000 ενεργών συνδέσεων, οι εκκρεμείς αιτήσεις άγγιζαν τις 200.000. Τη δεκαετία του 1970, ο αριθμός των συνδέσεων τριπλασιάστηκε αλλά οι εκκρεμείς αιτήσεις έφταναν περίπου το ένα εκατομμύριο.

Η αυξανόμενη ζήτηση και οι επενδύσεις οδήγησαν σε αύξηση του προσωπικού του οργανισμού. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970 ο αριθμός των εργαζομένων αυξήθηκε - από 1.700 άτομα το 1949- σε 35.000. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αυξημένη ανάγκη στέγασης των εργαζομένων, και μετά την κατασκευή του Μεγάρου Αθηνών στην 3^η Σεπτεμβρίου και του Πύργου στις εγκαταστάσεις της ΔΕΘ⁶, το 1974 θεμελιώθηκε το σημερινό Διοικητικό Μέγαρο του ΟΤΕ στο Μαρούσι. Το μέγαρο, μετά τα εγκαίνια του το 1988, αποτελεί χώρο εργασίας για περίπου 3.000 εργαζόμενους.

Την ίδια περίοδο, τέθηκε σε λειτουργία ένα ασύρματο δίκτυο επικοινωνιών πολύ υψηλών συχνοτήτων, καλύπτοντας όλες τις ναυτιλιακές επικοινωνίες στις ελληνικές θάλασσες. Ο ΟΤΕ προχώρησε στην επέκταση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και στις διεθνείς επικοινωνίες, με την εγκατάσταση υποβρύχιων καλωδίων ενώνοντας την Ελλάδα με μια

---

⁶ Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης

σειρά γειτονικών χωρών (Ιταλία, Κύπρο, Τουρκία, Λιβύη κ.α.). Στόχος ήταν να καταστήσει τη χώρα διεθνή τηλεφωνικό κόμβο στα Βαλκάνια.

Παρά τις σκέψεις των Ευρωπαίων και Αμερικανών για κατάργηση των εθνικών μονοπωλίων στις τηλεπικοινωνίες τη δεκαετία του 1980, στην Ελλάδα δεν τίθενται τέτοιου είδους θέματα και ο οργανισμός παραμένει Ανώνυμη Εταιρία δημόσιου χαρακτήρα.

Διάγραμμα 1 - Διείσδυση τηλεφώνου και τέλεξ ανά κράτος μέλος

Χώρα	Διείσδυση τηλεφώνου και τέλεξ ανά κράτος μέλος			
	Τηλεφωνικές συνδέσεις (σε χιλιάδες)	Τηλεφωνικές συνδέσεις ανά 100 κατοίκους	Γραμμές συνδρομητών τέλεξ (σε χιλιάδες)	Γραμμές συνδρομητών τέλεξ ανά 100 κατοίκους
Βέλγιο	3.257	33	28	0,28
Δανία	2.683	52,4	13	0,13
Γαλλία	23.911	42,2	134	0,24
ΟΔ της Γερμανίας	26.399	43,2	165	0,27
Ελλάδα	3.292	33	22	0,22
Ιρλανδία	751	21,2	7	0,2
Ιταλία	18.253	31,9	69	0,12
Λουξεμβούργο	162	45,3	2	0,63
Κάτω Χώρες	6.029	41,3	40	0,27
Πορτογαλία	1.512	14,8	21	0,21
Ισπανία	9.801	25,2	40	0,1
Ηνωμένο Βασίλειο	21.654	38,3	105	0,18
ΕΟΚ	117.703	35,8	646	0,2

Πηγή: Επετηρίδα της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU) (1988)
Έτος αναφοράς: 1986

1.2 Παράγοντες που οδήγησαν στην αναδιάρθρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών

Τη δεκαετία του 1980, στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών ελεγχόταν από κρατικά μονοπώλια, ρυθμιζόμενα από τις κυβερνήσεις. Η παρέμβαση του κράτους γινόταν σε όλες τις δραστηριότητες των παρόχων, όπως τιμολογιακή πολιτική, προσλήψεις, ιδιοκτησία κ.α., και παράλληλα τίθεντο περιορισμοί στην ποσότητα, τιμή και εμβέλεια των προσφερόμενων υπηρεσιών βάσει κοινωνικών και μακροοικονομικών στόχων, όπως η ανεργία, ο πληθωρισμός κ.α.

Βασικοί παράγοντες που επί σειρά ετών ο τηλεπικοινωνιακός κλάδος λειτουργούσε υπό καθεστώς κρατικού μονοπωλίου ήταν το υψηλό κόστος δημιουργίας νέου τηλεπικοινωνιακού δικτύου (φυσικό μονοπώλιο), λόγοι εθνικής ασφάλειας καθώς και λόγοι κοινωνικής ωφέλειας.

Το φυσικό μονοπώλιο αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος μονοπωλίου που μπορεί να προκύψει όταν υπάρχουν εξαιρετικά υψηλά πάγια έξοδα διανομής, όπως η απαίτηση μεγάλης κλίμακας υποδομής για την εξασφάλιση του εφοδιασμού. Παραδείγματα υποδομής περιλαμβάνουν τα καλώδια και τα δίκτυα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, οι αγωγοί για την προμήθεια φυσικού αερίου και νερού, καθώς και δίκτυα για ηλεκτρική ενέργεια και σιδηροδρομικές γραμμές. Οι δαπάνες για τη δημιουργία των παραπάνω δικτύων είναι μη ανακτήσιμες και μπορούν να αποτρέψουν την είσοδο άλλων επιχειρήσεων.

Η δημιουργία ενός εθνικού δικτύου τηλεπικοινωνιών θα μπορούσε να έχει τεράστιο κόστος, αλλά το οριακό (μεταβλητό) κόστος της παροχής επιπλέον μονάδας παραγωγής μπορεί να είναι πολύ χαμηλό. Στην περίπτωση αυτή, το μέσο συνολικό κόστος θα συνεχίσει να μειώνεται καθώς η παραγωγή αυξάνεται επειδή οι δαπάνες που κατανέμονται σε όλο και υψηλότερα επίπεδα παραγωγής είναι σταθερές. Επομένως, το κόστος ελαχιστοποιείται όταν στην αγορά δραστηριοποιείται μια επιχείρηση ενώ εάν υπήρχε ανταγωνισμός (με δυο ή περισσότερες επιχειρήσεις να λειτουργούν στην αγορά παράγοντας το ίδιο ή σχετιζόμενα αγαθά/υπηρεσίες) το κόστος θα ήταν υψηλότερο⁷.

Συνεπώς, η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από ιδιωτικές επιχειρήσεις αποτελούσε εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα εξαιτίας του υψηλού κόστους κατασκευής των απαραίτητων υποδομών για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και της ύπαρξης οικονομικών κλίμακας⁸.

Ένας άλλος παράγοντας που εμπόδιζε την ύπαρξη ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνίες ήταν η εθνική άμυνα και κατά επέκταση η ασφάλεια της χώρας. Οι κυβερνώντες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρούσαν ότι οι ιδιώτες δεν μπορούσαν να διαχειρίζονται τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα διότι θα είχαν πρόσβαση σε επικοινωνίες και με τον τρόπο αυτό θιγόταν η ασφάλεια του κράτους.

⁷ Βέττας Ν. & Κατσουλάκος Γ. (2004 : 141), *Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική*, τυπωθήτω, Αθήνα

⁸ Οικονομίες κλίμακας είναι ένας όρος των οικονομικών, που αναφέρεται στην μείωση του κόστους που επιτυγχάνει μια επιχείρηση αυξάνοντας την ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος και χαρακτηρίζει την παραγωγή ενός οποιουδήποτε προϊόντος.

Βασική υποχρέωση των κυβερνήσεων ήταν η διασφάλιση της πρόσβασης στις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στο σύνολο των πολιτών. Η Πολιτεία φρόντιζε ώστε όλοι οι καταναλωτές ανεξαρτήτως εισοδήματος και περιοχής (αγροτική, νησιωτική, ορεινή) να έχουν πρόσβαση στις τηλεπικοινωνίες. Η παροχή των υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές απαιτούσε υψηλότερο κόστος, το οποίο οι μονοπωλιακές επιχειρήσεις κάλυπταν μέσω χρηματοδότησης του δημοσίου. Συνεπώς, η ανάγκη πλήρους κάλυψης της ζήτησης στις τηλεπικοινωνίες εποπτευόταν από το κράτος, το οποίο καθόριζε την τιμή και τα όρια του κέρδους. Στην περίπτωση παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από ιδιωτικές εταιρίες, υπήρχε ο κίνδυνος μη προσφοράς από μέρους τους σε μη κερδοφόρες περιοχές.

Ωστόσο, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, η τάση εθνικοποίησης άρχισε να αντιστρέφεται. Σε γενικές γραμμές τρεις κοινοί παράγοντες οδήγησαν στις μεταρρυθμίσεις.

Πρώτον, οι τεχνολογικές εξελίξεις ανάγκασαν να επαναξιολογηθεί ο κανονισμός των φυσικών μονοπωλίων. Η τεχνολογική πρόοδος οδήγησε στην αύξηση της ζήτησης και της προσφοράς των τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών επεξεργασίας πληροφοριών τόσο από τον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα. Η συνεχώς αναπτυσσόμενη τεχνολογία, όπως οι νέες ασύρματες επικοινωνίες, τα παγκόσμια δορυφορικά δίκτυα, η διευρυμένη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο και άλλες υπηρεσίες επέτρεψαν στις νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις να ανταγωνίζονται τους παραδοσιακούς τηλεπικοινωνιακούς οργανισμούς με τη μείωση του κόστους εισόδου, ενώ παράλληλα δημιούργησε ζήτηση και προσφορά νέων υπηρεσιών και προϊόντων.

Οι προτιμήσεις των καταναλωτών εξελίχθηκαν και οι ανάγκες τους για καλύτερες και περισσότερες υπηρεσίες πολλαπλασιάστηκαν. Εκτός της ανάγκης για νέα πιο προηγμένα τεχνολογικά προϊόντα και υπηρεσίες, οι πελάτες αναζήτησαν και φιλικότερες προς τον καταναλωτή υπηρεσίες.

Δεύτερον, μέσω των αποκλειστικών ζωνών φάσματος, μπορούσε να διασφαλιστεί η ασφάλεια στις τηλεπικοινωνίες, αφού για την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου έπρεπε να χορηγηθεί στην εταιρία το δικαίωμα χρήσης μεμονωμένων ραδιοσυχνοτήτων ή ζωνών ραδιοσυχνοτήτων με σκοπό την παροχή δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Το δικαίωμα χρήσης ή εκχώρησης (μιας συχνότητας ή ενός διαύλου) χορηγούνταν από την αρμόδια αρχή σύμφωνα με καθορισμένες προϋποθέσεις.

Η χρήση ραδιοσυχνοτήτων ή ζωνών ραδιοσυχνοτήτων με σκοπό την παροχή δικτύων ή/και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών επιτρεπόταν σε πρόσωπα που ασκούσαν νόμιμη δραστηριότητα και υπάγονταν σε καθεστώς Γενικής Άδειας παροχής δικτύων ή/και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

Βάσει του Κανονισμού Όρων Χρήσης Ραδιοσυχνοτήτων καθοριζόταν από τη ρυθμιστική αρχή σε ποια κατηγορία άνηκε κάθε χρήση μεμονωμένης ραδιοσυχνότητας ή ζώνης ραδιοσυχνοτήτων, σύμφωνα και με τις διατάξεις του Εθνικού Κανονισμού Κατανομής Ζωνών Συχνοτήτων (ΕΚΚΖΣ). Η ρυθμιστική αρχή, επίσης, εξέταζε κατά πόσο αποδοτικά και αποτελεσματικά χρησιμοποιούνταν οι ραδιοσυχνότητες ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών του ανταγωνισμού από οποιαδήποτε μεταβίβαση ή συγκέντρωση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων⁹.

Τρίτον, η παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μόνο σε περιοχές που αναμένονται τα ανάλογα κέρδη αντιμετωπίστηκε με την επιβολή της υποχρέωσης στους παρόχους για καθολική υπηρεσία. Η Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) αφορά την παροχή μιας βασικής δέσμης υπηρεσιών δεδομένης ποιότητας προς όλους τους τελικούς χρήστες, ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης και οικονομικής δυνατότητας, σε προσιτή τιμή.

Μέσω της παροχής Καθολικής Υπηρεσίας, όλοι οι πολίτες μπορούσαν να συνδεθούν με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο σε σταθερή θέση και να έχουν πρόσβαση σε δημόσιες τηλεφωνικές υπηρεσίες, οι καταναλωτές είχαν πρόσβαση σε υπηρεσίες πληροφοριών καταλόγου και σε κοινόχρηστα τηλέφωνα, ενώ προβλέπονταν και ειδικά μέτρα για τα άτομα με αναπηρίες.

Οι παραπάνω παράγοντες συντέλεσαν στην έντονη αμφισβήτηση του φυσικού μονοπωλίου της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και στη δημιουργία τάσης για τροποποίηση των κανόνων που ορίζονταν από το παραδοσιακό κανονιστικό πλαίσιο μέχρι τότε. Η τάση αυτή, γνωστή και ως «απορρύθμιση», είχε ως στόχο να καθιερώσει θεσμικές αλλαγές, ικανές να εισάγουν στοιχεία ανταγωνισμού και μέτρων απελευθέρωσης στην αγορά. Οι αλλαγές αυτές μετέβαλλαν το ρόλο του κράτους στις τηλεπικοινωνιακές αγορές, από κέντρο λήψης αποφάσεων σε ρυθμιστή και φορέα χάραξης πολιτικής.

---

⁹ Εφημερίς της κυβερνήσεως της ελληνικής δημοκρατίας, τεύχος δεύτερο. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/admin/downloads/telec/apofaseis_eett/kanonistikes_apofaseis_eett/AP676-030.pdf

Στόχοι των διαρθρωτικών αυτών αλλαγών αποτελούσαν:

- Η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων μονοπωλιακών επιχειρήσεων
- Η απελευθέρωση των τιμών και η πρόσβαση στις αγορές που προηγουμένως διέπονταν από μια σειρά περιορισμούς και εμπόδια
- Η ανάληψη από τον ιδιωτικό τομέα δραστηριοτήτων που βρίσκονταν υπό τον άμεσο έλεγχο της κυβέρνησης
- Ο καθορισμός νέων ρυθμιστικών κανόνων στον τηλεπικοινωνιακό τομέα, ώστε να καταστεί εφικτή η πρόσβαση από νέους παρόχους υπηρεσιών στα τμήματα της αγοράς που δεν υπήρχε ανταγωνισμός¹⁰.

1.3 Η πορεία προς την απελευθέρωση

1.3.1 Εξελίξεις στις διεθνείς αγορές

Το Ηνωμένο Βασίλειο εισήγαγε γρήγορα τον ανταγωνισμό στον τηλεπικοινωνιακό τομέα με την ίδρυση ανταγωνιζόμενου φορέα εκμετάλλευσης δικτύου και την ιδιωτικοποίηση της British Telecom. Η δημόσια προσφορά της βρετανικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών British Telecom¹¹, το 1984, ήταν η πρώτη μεγάλη περίπτωση ιδιωτικοποίησης, λειτουργώντας ως παράδειγμα που ακολούθησαν και οι υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Στις Η.Π.Α., όπου υπήρχε εξαιρετικά περιορισμένη δημόσια ιδιοκτησία, η τάση αυτή είχε τη μορφή της απορρύθμισης με τη διάλυση του κατεστημένου μονοπωλίου (AT & T), προκειμένου να δημιουργηθεί έντονος ανταγωνισμός στον μέχρι τότε ρυθμιζόμενο κλάδο των τηλεπικοινωνιών¹².

Μέσω της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης, τα κράτη απέβλεπαν στην εισαγωγή του ανταγωνισμού στις μέχρι τότε κλειστές αγορές προσφέροντας μια ευκαιρία για την κατάργηση των μονοπωλίων και τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ευημερίας των καταναλωτών, με τη σταδιακή μείωση των τιμών και την αύξηση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών και προϊόντων.

¹⁰ Stilpon N., L. M. (1999), Privatization of Public Utilities: The OECD experience. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <https://www1.oecd.org/corporate/corporateaffairs/corporategovernanceofstate-ownedenterprises/1929700.pdf>

¹¹ Leonard Waverman & Esen Sirel (1997 : 118), *European Telecommunications Markets on the Verge of Full Liberalization*, American Economic Association. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2138466?uid=3738128&uid=2134&uid=370672051&uid=2&uid=70&uid=3&uid=370672041&uid=60&purchase-type=article&accessType=none&sid=21102110134211&showMyJstorPss=false&seq=2&showAccess=false>

¹² Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(1991: 210)

Βασικός στόχος του προγράμματος (ιδιωτικοποίησης) ήταν η ανάπτυξη της επιχείρησης και η αποδοτικότητά της σε ένα όλο και περισσότερο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Το άνοιγμα της οικονομίας στον εσωτερικό και διεθνή ανταγωνισμό, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και καινοτομιών, η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών και των προϊόντων αποτελούν σημαντικές μεθόδους μεγιστοποίησης της αποδοτικότητας¹³.

1.3.2 Ο Γύρος της Ουρουγουάης, GATT και GATS

Με στόχο την επέκταση του διεθνούς εμπορίου, την δημιουργία σταθερού συστήματος χρηματικών συναλλαγών και τον ελεύθερο προσδιορισμό οικονομικών και πολιτικών ζητημάτων από τις εθνικές κυβερνήσεις, είχαν δημιουργηθεί τρία διεθνή οικονομικά ιδρύματα: το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), με σκοπό να διαχειρίζεται το διεθνές νομισματικό σύστημα, η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, που αργότερα μετονομάστηκε σε Παγκόσμια Τράπεζα, ήταν επιφορτισμένη με την παροχή δανείων και η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) που αργότερα αντικαταστάθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), περιείχε τις δασμολογικές υποχρεώσεις των μελών του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (ΔΟΕ)¹⁴.

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) αποτελούσε μια πολυμερή συμφωνία που ρύθμιζε το διεθνές εμπόριο, ώστε να μειωθούν οι δασμοί και να εξαλειφθούν οι προτιμήσεις, σε αμοιβαία και επωφελή βάση. Περιείχε κανόνες και διαδικασίες που προέβλεπαν μέτρα για τη διευκόλυνση της διαρθρωτικής προσαρμογής της εθνικής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά και τη μείωση του συνεπαγόμενου κοινωνικού, επιχειρηματικού και συνολικού οικονομικού κόστους.

Μολονότι το πλαίσιο αυτό είχε ελευθερώσει, σε σημαντικό βαθμό αν και όχι πλήρως, τις διεθνείς συναλλαγές από κρατικούς περιορισμούς και εμπόδια¹⁵, οι εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία καθιστούσαν αναγκαία τη διατύπωση νέου διεθνούς συμβολαίου που θα

¹³ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2003), Privatising State-Owned Enterprises, An overview of Policies and Practices in OECD Countries. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.apec.org/docs/10_TP_PFI%204/Privatising%20SOEs.pdf

¹⁴ FAO (2013), The implications of the Uruguay Round Agreement on Agriculture for developing countries. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.fao.org/docrep/004/W7814E/W7814E04.htm>

¹⁵ Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1960-1979, στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου έγιναν σημαντικές δασμολογικές παραχωρήσεις ιδίως προς τις υπό ανάπτυξη χώρες. Χάρη στους γύρους Dillon (1960-1962) και Kennedy (1964-1967), οι τελωνειακοί δασμοί των χωρών που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις μειώθηκαν κατά περίπου 50%. Μετά από τις διαπραγματεύσεις του γύρου του Tokyo (1973-1979), αποφασίστηκε μια νέα μείωση των τελωνειακών δασμών κατά το ένα τρίτο, η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί σε οκτώ στάδια, το τελευταίο των οποίων έληγε την 1η Ιανουαρίου 1987.

αντιμετώπιζε σφαιρικά και σε βάθος τα προβλήματα, καθώς τα κράτη ολοένα και περισσότερο προσέφευγαν σε προστατευτικά μέτρα ή σε διμερείς εμπορικούς διακανονισμούς εκτός του πλαισίου της GATT¹⁶.

Η σημαντικότερη αλλαγή στο διεθνές οικονομικό σύστημα ήταν η διεθνοποίηση των αγορών και της παραγωγής, όσον αφορά στην έκταση και τη μορφή της¹⁷. Η ραγδαία οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες, η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής και επενδυτικής δραστηριότητας, ο αυστηρός έλεγχος του κόστους εργασίας και η υιοθέτηση περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής οδήγησαν πολλές επιχειρήσεις να μεταφέρουν τις εγκαταστάσεις τους από τις ανεπτυγμένες χώρες σε άλλες, με ευνοϊκότερες συνθήκες παραγωγής.

Από την άλλη πλευρά, οι ανεπτυγμένες χώρες μετέβαλαν το παραγωγικό και οικονομικό τους πρότυπο που στηριζόταν στη μαζική παραγωγή και τη διαπραγμάτευση με τα συνδικάτα για την κατανομή του οικονομικού πλεονάσματος δίνοντας έμφαση πλέον στην ενίσχυση των ιδιωτικών δομών της οικονομίας, αποδυναμώνοντας καταυτό τον τρόπο το κοινωνικό κράτος και βελτιώνοντας την ανταγωνιστική θέση των ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες (νότος) επιδίωκαν αποκλειστικά τη βελτίωση των όρων εμπορίου τους στα βιομηχανικά προϊόντα και ζητούσαν περαιτέρω κατάργηση των δασμών και απελευθέρωση του αγροτικού εμπορίου. Οι ανεπτυγμένες χώρες (βορράς) ευνοούσαν τη διαμόρφωση ενός ευρέος διεθνούς εμπορικού καθεστώτος που θα κάλυπτε πέραν του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων, νέα θέματα, όπως υπηρεσίες, και θα κατοχύρωνε την τεχνολογική τους πρωτοπορία μέσω της προστασίας της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Ακόμα και μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών υπήρχε διαφωνία ως προς τους στόχους και την έκταση της αναθεώρησης. Τα κράτη συμφωνούσαν για την κατάργηση του προστατευτισμού και της απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου αλλά διαφωνούσαν στην άσκηση της εμπορικής πολιτικής και τη δυνατότητα κρατικής παρέμβασης, είτε προς αποτροπή των

---

¹⁶ World Trade Organisation (2013), The GATT years: from Havana to Marrakesh. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm

¹⁷ Κυρίαρχο στοιχείο της διεθνοποίησης ήταν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που εξέφραζαν το βαθμό συγκέντρωσης του κεφαλαίου.

ανταγωνιστών από τη χρήση αθέμιτων εμπορικών μέσων είτε προς αντιμετώπιση συγκυριακών ή/και διαρθρωτικών οικονομικών κρίσεων.

Λόγω των προβλημάτων αυτών, η διεθνής κοινότητα έπρεπε είτε να ανεχθεί την αποδυνάμωση του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος και τη διαμόρφωση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών με διμερείς διακανονισμούς, είτε να επαναδιαπραγματευθεί τους όρους του διεθνούς εμπορικού καθεστώτος ώστε να ανταποκρίνεται στις οικονομικές και τεχνολογικές απαιτήσεις.

Οι ΗΠΑ ήταν ιδιαίτερα επιθετικές στην επιδίωξή τους για απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και κατάργηση του αγροτικού προστατευτισμού, τον οποίον συναντούσε κανείς κυρίως στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το 1986 οι Ηνωμένες Πολιτείες πήραν και πάλι την πρωτοβουλία, και πίεσαν τις άλλες χώρες μέλη της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) να αρχίσουν μια νέα διαπραγμάτευση για την περαιτέρω ελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου.

1.3.2.1 Διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης : 1986-1994, πρώτη προσπάθεια

Η GATT δεν μπορούσε να διαχειριστεί πλέον τα διαρθρωτικά προβλήματα και τις επιπτώσεις των πολιτικών ορισμένων χωρών για το παγκόσμιο εμπόριο. Για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, το Σεπτέμβριο του 1986 στο θέρετρο Punta del Este της Ουρουγουάης, στο πλαίσιο της GATT, ξεκίνησε ένας νέος κύκλος διαπραγματεύσεων σε υπουργικό επίπεδο, με 123 συμβαλλόμενα μέρη. Οι αποφάσεις γίνονταν αποδεκτές ως σύνολο από τα συμβαλλόμενα μέρη και δεν επιτρεπόταν μερική ή επιλεκτική αποδοχή τους (take-it-or-leave-it)¹⁸.

Ο Γύρος της Ουρουγουάης περιλάμβανε στο πρόγραμμά του την αναθεώρηση των κανόνων και των πειθαρχιών της GATT καθώς και την επεξεργασία πολυμερών πειθαρχιών για τα λεγόμενα «νέα θέματα»: τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τα συνδεδόμενα με τις εμπορικές συναλλαγές, τα επίσης συνδεδόμενα με τις εμπορικές συναλλαγές μέτρα επένδυσης καθώς και τις διεθνείς συναλλαγές υπηρεσιών.

Βάσει της συμφωνίας που επετεύχθη, οι διαπραγματεύσεις θα διεξάγονταν από διαφορετικές ομάδες χωριστά για το εμπόριο αγαθών (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, GATT)

---

¹⁸ Singh S. (2000), *Uruguay Round – A Historical Perspective*, Third World Network. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.twinside.org.sg/title/hist-cn.htm>

και υπηρεσιών (Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών, GATS), υπό την εποπτεία κεντρικού οργάνου, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ)¹⁹.

Η Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών (GATS) αποτελούσε το πρώτο σύνολο κανόνων και μέτρων που συμφωνήθηκαν σε πολυμερές επίπεδο για τη ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου των υπηρεσιών. Αποτελούνταν από τρία στοιχεία: ένα γενικό πλαίσιο, το οποίο περιείχε θεμελιώδεις υποχρεώσεις που αφορούσαν όλα τα μέλη του ΠΟΕ, εθνικούς καταλόγους ειδικών δεσμεύσεων σχετικά με την πρόσβαση στις αγορές και, τέλος, παραρτήματα που καθόριζαν ειδικούς όρους για διάφορους τομείς.

Γενικό πλαίσιο

Η συμφωνία, χαρακτηριζόμενη από τον οικουμενικό χαρακτήρα του πεδίου εφαρμογής της, δεν κάλυπτε μόνο τις υπηρεσίες που παρέχονταν από δημόσιους φορείς αλλά εφαρμοζόταν σε όλα τα μέτρα που ίσχυαν στις υπηρεσίες, τα οποία λαμβάνονταν σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (κεντρικό, περιφερειακό, τοπικό κλπ.). Η συμφωνία όριζε τέσσερα είδη παροχής υπηρεσιών:

- παροχή μιας υπηρεσίας από ένα κράτος μέλος με προορισμό ένα άλλο μέλος (παράδειγμα: διεθνείς τηλεφωνικές κλήσεις)·
- παροχή μιας υπηρεσίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους με προορισμό έναν καταναλωτή οποιουδήποτε άλλου μέλους (παράδειγμα: τουρισμός)·
- παροχή μιας υπηρεσίας χάρη στην εμπορικού χαρακτήρα παρουσία ενός μέλους στο έδαφος ενός άλλου μέλους (παράδειγμα: τραπεζικές υπηρεσίες)·
- παροχή μιας υπηρεσίας από πρόσωπα ενός κράτους μέλους στο έδαφος οποιουδήποτε άλλου μέλους (παραδείγματα: κατασκευαστικά έργα, σύμβουλοι).

Κάθε κυβέρνηση είχε συμπεριλάβει στον εθνικό της κατάλογο τις υπηρεσίες για τις οποίες εγγυόταν την πρόσβαση στην αγορά της, διευκρινίζοντας τους περιορισμούς, τους οποίους επιθυμούσε να διατηρήσει σε σχέση με την πρόσβαση αυτή.

Τα μέλη μιας συμφωνίας οικονομικής ολοκλήρωσης είχαν τη δυνατότητα να απελευθερώνουν μεταξύ τους το εμπόριο υπηρεσιών χωρίς υποχρέωση επέκτασης στα άλλα

---

¹⁹Europedia Moussis EU (2011), *Η ΕΕ και ο ΠΟΕ*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/7/23/04/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

μέλη της GATS, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό κάλυπτε ένα σημαντικό αριθμό τομέων και ότι η συμφωνία τους προέβλεπε την απουσία ή εξάλειψη σε σημαντικό βαθμό κάθε διακριτικής μεταχείρισης.

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας, οι κυβερνήσεις υποχρεούνταν να δημοσιεύουν όλους τους σχετικούς νόμους και νομοθετικές ρυθμίσεις που λάμβαναν μέτρα με ορθολογικό, αντικειμενικό και αμερόληπτο τρόπο καθώς επίσης και τις διμερείς συμφωνίες που συνάπτονταν μεταξύ τους, αναφορικά με την αναγνώριση των προσόντων, προκειμένου τα άλλα μέρη να έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματευτούν την προσχώρησή τους στις συμφωνίες αυτές, εφόσον το επιθυμούσαν.

Εξάλλου, κάθε μέλος έπρεπε να μεριμνά ώστε τα μονοπώλια και οι αποκλειστικοί παροχείς υπηρεσιών να μην κάνουν κατάχρηση της θέσης τους στην αγορά. Επίσης, τα μέλη έπρεπε να διαβουλεύονται μεταξύ τους με σκοπό την κατάργηση τυχόν εμπορικών πρακτικών οι οποίες θα μπορούσαν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό²⁰.

Ειδικές δεσμεύσεις

Οι διατάξεις σχετικά με την πρόσβαση στις αγορές και την εθνική μεταχείριση δεν συνιστούσαν γενικές υποχρεώσεις αλλά ειδικές δεσμεύσεις, οι οποίες περιείχονταν σε εθνικούς καταλόγους που επισυνάπτονταν στην GATS και αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της συμφωνίας. Οι κατάλογοι αυτοί καθόριζαν τις υπηρεσίες και τις δραστηριότητες των υπηρεσιών για τις οποίες ήταν εγγυημένη η πρόσβαση στις αγορές ενώ συγχρόνως διευκρίνιζαν τις προϋποθέσεις της πρόσβασης, οι οποίες τροποποιούνταν ή καταργούνταν παρά μόνο μετά από σχετική διαπραγμάτευση με τη θιγόμενη χώρα²¹.

Σταδιακή απελευθέρωση

Η GATS προέβλεπε, εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών, διαπραγματεύσεις με σκοπό την αύξηση του βαθμού απελευθέρωσης του εμπορίου των υπηρεσιών, η οποία θα αφορούσε την ενίσχυση των δεσμεύσεων που προβλέπονταν στους καταλόγους και τη μείωση των περιοριστικών αποτελεσμάτων των μέτρων που λάμβαναν οι κυβερνήσεις.

---

²⁰ *The WTO is "rules-based"; its rules are negotiated agreements*, (2011: 33-36). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/utw_chap2_e.pdf

²¹ *The WTO* (2011). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/utw_chap2_e.pdf

Τομεακά ζητήματα

Ένας ορισμένος αριθμός παραρτημάτων σχετικά με διάφορους τομείς υπηρεσιών αποτελούσαν τμήμα της GATS, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ορισμένες ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων τομέων. Το παράρτημα σχετικά με τις τηλεπικοινωνίες όριζε ότι οι κυβερνήσεις όφειλαν να εξασφαλίζουν στους αλλοδαπούς παρόχους υπηρεσιών πρόσβαση στα δημόσια δίκτυα τηλεπικοινωνιών σύμφωνα με εύλογες και άνευ διακρίσεων διαδικασίες και προϋποθέσεις.

Συνέχιση των διαπραγματεύσεων

Μετά το πέρας του Γύρου της Ουρουγουάης, οι κυβερνήσεις συμφώνησαν να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις για τις βασικές τηλεπικοινωνίες, τις θαλάσσιες μεταφορές, την κυκλοφορία φυσικών προσώπων και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες²².

1.3.2.2 Διαπραγματεύσεις του γύρου της Ουρουγουάης : 1994-1996, μια δεύτερη προσπάθεια

Η περιορισμένη πρόοδος στην ουσιαστική απελευθέρωση των βασικών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών οδήγησε τα μέλη του ΠΟΕ να συμφωνήσουν να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις πέραν της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του πρώτου Γύρου, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταρρυθμίσεις που βρίσκονταν σε εξέλιξη στον τομέα των ρυθμιστικών αρχών των τηλεπικοινωνιών και την ταχεία πρόοδο της τεχνολογίας²³.

Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν το Μάιο του 1994, αρχικά με τη συμμετοχή 33 κυβερνήσεων των κρατών μελών του ΠΟΕ υπό την αιγίδα μιας ομάδας που ονομάστηκε «διαπραγματευτική ομάδα για τις βασικές τηλεπικοινωνίες» (Negotiating Group on Basic Telecommunications, NGBT). Στις 15 Απριλίου 1994 στο Μαρακές οι υπουργοί αποφάσισαν τα εξής:

- Η συμμετοχή στις συνοπτικές διαπραγματεύσεις θα έπρεπε να είναι εθελοντική, με σκοπό τη σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου στα δίκτυα μεταφοράς και παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών.

²² The WTO (2011). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/utw_chap2_e.pdf

²³ World Trade Organization, *History of the Telecommunication Negotiations*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/telecom_history_e.htm

- Τη σύσταση διαπραγματευτικής ομάδας (NGBT) για τις βασικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες ώστε να υποβάλλονται τακτικές εκθέσεις για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, οι οποίες ήταν ανοικτές σε όλες τις κυβερνήσεις και τις ευρωπαϊκές επιτροπές που ανακοίνωναν την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν.
- Η πρώτη σύνοδος διαπραγματεύσεων θα γινόταν το αργότερο στις 16 Μαΐου 1994, θα ολοκλήρωνε τις διαπραγματεύσεις και θα έκανε μια τελική έκθεση το αργότερο στις 30 Απριλίου 1996, η οποία θα περιελάμβανε ημερομηνία για την εφαρμογή των αποτελεσμάτων των εν λόγω διαπραγματεύσεων.
- Οι δεσμεύσεις που απέρρεαν από τις διαπραγματεύσεις, συμπεριλαμβανομένης της ημερομηνίας έναρξης της ισχύος τους, θα έπρεπε να αναγράφονται στα παραρτήματα της Γενικής Συμφωνίας για το Εμπόριο Υπηρεσιών και υπόκεινται σε όλες τις διατάξεις της συμφωνίας.
- Αμέσως και μέχρι την ημερομηνία εφαρμογής, κανένας συμμετέχων δεν έπρεπε να εφαρμόζει μέτρα που θα επηρέαζαν το εμπόριο των βασικών τηλεπικοινωνιών, με τέτοιο τρόπο που θα βελτιωνόταν η διαπραγματευτική θέση και η επιρροή του²⁴.

Κατά τη συνάντηση τον Απρίλιο του 1996, αποφασίστηκε, μετά από πρόταση του Γενικού Διευθυντή του ΠΟΕ, η διατήρηση των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων που είχαν επιτευχθεί μέχρι τότε και η επανεξέταση των θέσεων σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά ένα χρόνο αργότερα, στις αρχές του 1997. Με αυτό τον τρόπο, δόθηκε η ευκαιρία για περαιτέρω διαπραγματεύσεις στον τομέα των υπηρεσιών, ορίζοντας ως ημερομηνία λήξης της προθεσμίας 15 Φεβρουαρίου 1997.

1.3.2.3 Διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης: 1996-1997, τρίτη προσπάθεια και επιτυχής

Οι συνομιλίες ξανάρχισαν τον Ιούλιο του 1996 και στη συνέχεια, το φθινόπωρο του 1996, οι συμμετέχοντες συναντήθηκαν πραγματοποιώντας πολυάριθμες διμερείς διαπραγματεύσεις για την πρόσβαση στην αγορά τους. Οι άτυπες επαφές συνεχίστηκαν μέχρι και τον Ιανουάριο

²⁴ World Trade Organization (1994), *Uruguay Round decision on negotiations on basic telecommunications*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/tel22_e.htm

του 1997 όπου οι συμμετέχοντες επέστρεψαν στη Γενεύη ώστε να προετοιμασθούν για την τήρηση της προθεσμίας του Φεβρουαρίου²⁵.

Μετά από μια παρατεταμένη περίοδο των συναντήσεων και διαπραγματεύσεων που άρχισαν το Μάιο του 1994, οι διαπραγματεύσεις για τις βασικές τηλεπικοινωνίες, στα πλαίσια της GATS, έληξαν επιτυχώς με τη σύναψη του Τετάρτου Πρωτοκόλλου, το οποίο υπεγράφη στη Γενεύη στις 15 Φεβρουαρίου 1997. Το Πρωτόκολλο αυτό προέβλεπε τη νομική βάση για την ενσωμάτωση των νέων βασικών δεσμεύσεων των τηλεπικοινωνιών από τα 69 μέλη του ΠΟΕ, ορίζοντας την 1η Ιανουαρίου του 1998 ως ημερομηνία καθιέρωσης του ανταγωνισμού στην παροχή υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και αντίστοιχης υποδομής²⁶.

1.4 Κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο και απελευθέρωση

Στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης του τομέα των τηλεπικοινωνιών η πολιτική που αναπτύχθηκε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, από τη δεκαετία του 1990, είχε τέσσερις στόχους: τη δημιουργία κοινής αγοράς τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ώστε να εξασφαλισθούν ευρείες δυνατότητες επιλογής για το χρήστη, την απελευθέρωση των υπηρεσιών των τηλεπικοινωνιών, την τεχνολογική ανάπτυξη του τομέα με τη βοήθεια της ευρωπαϊκής έρευνας και την ισόρροπη ανάπτυξη της Ένωσης μέσω των διευρωπαϊκών δικτύων των τηλεπικοινωνιών.

Η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς υπηρεσιών προϋπέθετε την προοδευτική απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιών, οι οποίες ήταν κρατικά μονοπώλια. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή δημοσίευσε μια οδηγία ζητώντας από τα κράτη μέλη να εγκαθιδρύσουν ένα καθεστώς που να εξασφαλίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην ευρωπαϊκή αγορά των τερματικών εξοπλισμών των τηλεπικοινωνιών (συσκευές τηλεφώνων, τέλεξ κλπ).

Με τη χρήση των σταθερών δημοσίων τηλεφωνικών δικτύων και την παροχή σε όλη την Κοινότητα μιας εναρμονισμένης υπηρεσίας φωνητικής τηλεφωνίας, ο χρήστης θα είχε τη δυνατότητα να μπορεί να συνδέει την τερματική συσκευή, την οποία θα μπορούσε να προμηθεύεται ελεύθερα, χωρίς να υποχρεούται να απευθυνθεί στον εθνικό οργανισμό τηλεπικοινωνιών.

²⁵World Trade Organization (1994), Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/tel22_e.htm

²⁶ Europa, Summaries of EU legislation, External Trade (2011), *Aspects relating to trade in services*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11012_en.htm

Το 1990, καταργήθηκαν τα αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα σε όλο το φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, εκτός της σταθερής φωνητικής τηλεφωνίας και καθιερώθηκε η ελεύθερη πρόσβαση στο δίκτυο ύστερα από απλή δήλωση ή άδεια με βάση ορισμένα αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια. Στόχος της εφαρμογής των αρχών της παροχής ανοιχτού δικτύου (Open Network Provision, ONP) ήταν η εδραίωση μιας παγκοινοτικής αγοράς στον τομέα των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και η διασφάλιση της διαφάνειας και ισότιμης πρόσβασης βάσει αντικειμενικών κριτηρίων²⁷.

Επακολούθησαν ειδικότερες ρυθμίσεις για την πλήρη απελευθέρωση της τηλεπικοινωνιακής αγοράς. Το 1994, η διαδικασία απελευθέρωσης επεκτάθηκε στις επικοινωνίες και στις υπηρεσίες μετάδοσης μέσω δορυφόρου και από το 1996 στα δίκτυα της καλωδιακής τηλεόρασης και στις κινητές επικοινωνίες.

Με τη σύναψη του Τετάρτου Πρωτοκόλλου στις 15 Φεβρουαρίου 1997 στη Γενεύη, οι χώρες μέλη δεσμεύτηκαν να συνεχίσουν ή να εφαρμόσουν την πολιτική απελευθέρωσης επιτρέποντας τη διασυνοριακή παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Οι δεσμεύσεις αφορούσαν ένα ευρύ φάσμα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών όπως υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας, μετάδοσης δεδομένων, υπηρεσίες μισθωμένων κυκλωμάτων, δορυφορικές υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο αξιολόγησης της πορείας εφαρμογής των μέτρων, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι κράτη μέλη με λιγότερο αναπτυγμένα δίκτυα ή πολύ μικρά δίκτυα είχαν δικαίωμα, να ζητήσουν μεταβατικές περιόδους εφαρμογής για ορισμένες από τις προθεσμίες που είχαν τεθεί. Κάποιες χώρες το ζήτησαν και η Επιτροπή χορήγησε τέτοιες πρόσθετες περιόδους στην Ιρλανδία, την Πορτογαλία, το Λουξεμβούργο, την Ελλάδα και την Ισπανία²⁸.

Ειδικότερα, οι ελληνικές αρχές ζήτησαν πρόσθετη μεταβατική περίοδο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2003 (αντί της 1ης Ιανουαρίου 1998) όσον αφορά στην κατάργηση αποκλειστικών δικαιωμάτων που είχαν χορηγηθεί στον ΟΤΕ για την παροχή φωνητικής

---

²⁷ EURLex, 92/383/EEC: Council Recommendation of 5 June 1992 on the provision of harmonized integrated services digital network (ISDN) access arrangements and a minimum set of ISDN offerings in accordance with open network provision (ONP) principles. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992H0383:EN:HTML>

²⁸ Europa (1996), Οδηγία 96/19/EK της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996, για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/EOK όσον αφορά το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996L0019:EL:HTML>

τηλεφωνίας και τη σχετική υποδομή δικτύου καθώς επίσης την 1η Ιουλίου 2001 (αντί 1ης Ιουλίου 1996) για την απελευθέρωση των εναλλακτικών υποδομών²⁹.

Στην ανάπτυξη των υποδομών και των διευρωπαϊκών δικτύων συνέβαλλε σημαντικά η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)³⁰, η οποία στον τομέα των τηλεπικοινωνιών χορήγησε περίπου 9 δισεκατομμύρια ευρώ κατά τα έτη 1993-1998 για τα έργα σταθερής ψηφιακής τεχνολογίας, κινητής ή δορυφορικής. Τα περισσότερα από τα δάνεια στις τηλεπικοινωνίες ανταποκρίθηκαν σε στόχους περιφερειακής ανάπτυξης, ιδίως στην Ισπανία, στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία, στην Ιταλία, στην Πορτογαλία, στις νέες περιφέρειες της Γερμανίας και στη νότια Γαλλία³¹.

1.5 Οφέλη από την απελευθέρωση του εμπορίου των τηλεπικοινωνιών

Τα οφέλη από την απελευθέρωση του εμπορίου των τηλεπικοινωνιών συνοψίζονται στα εξής:

- Χαμηλότερες τιμές

Ο ανταγωνισμός που αναπτύχθηκε από τη συμμετοχή περισσότερων της μιας επιχειρήσεων οδήγησε στη μείωση των τιμών και την αύξηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Πιο προσιτές τηλεπικοινωνίες σημαίνει αύξηση του αριθμού των χρηστών που επωφελούνται των νέων υπηρεσιών. Διευκολύνεται η πρόσβαση των σχολείων, των πανεπιστημίων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα νέα μέσα επικοινωνίας, ιδίως στις υπηρεσίες απευθείας σύνδεσης (online) και στο διαδίκτυο (internet).

- Νέα προϊόντα και καινοτόμες υπηρεσίες

Η παρουσία νέων φορέων στην αγορά είναι συνώνυμη με πολλαπλασιασμό των προϊόντων και υπηρεσιών καλύτερης ποιότητας και χαμηλότερων τιμών. Οι καταναλωτές μπορούν να επιλέγουν μεταξύ διαφόρων φορέων παροχής υπηρεσιών και να καταλήγουν στον φορέα που

---

²⁹ Euroρα (1997), 97/607/ΕΚ: Απόφαση της Επιτροπής της 18ης Ιουνίου 1997 σχετικά με τις πρόσθετες μεταβατικές περιόδους που ζήτησε η Ελλάδα για την εφαρμογή της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ σχετικά με το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό (Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997D0607:EL:NOT>

³⁰ Ιδρύθηκε το 1958 από τη Συνθήκη της Ρώμης με βασική αποστολή να συνεισφέρει στην ισόρροπη ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών καθώς και στην οικονομική και κοινωνική συνοχή τους

³¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1998). *Ο ανταγωνισμός στις τηλεπικοινωνίες: Γιατί; Πως;*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες τους όσον αφορά στις τιμές και το φάσμα των υπηρεσιών.

- Νέες επενδύσεις

Η οικοδόμηση ενός συστήματος τηλεπικοινωνιών απαιτεί υψηλό κόστος καθώς αποτελεί μια βιομηχανία εντάσεως κεφαλαίου που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην εξωτερική χρηματοδότηση. Με την απελευθέρωση, κατέστη δυνατή η ιδιωτική επένδυση για τη χρηματοδότηση της υποδομής των επικοινωνιών. Οι ξένοι και εγχώριοι επενδυτές προτίθενται να επενδύσουν στην αναβάθμιση των υποδομών και την επέκταση νέων δικτύων και υπηρεσιών.

- Οικονομική ανάπτυξη

Ένα σύγχρονο σύστημα τηλεπικοινωνιών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα σύνδεσης ξεπέρασαν σημαντικά τις άλλες κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και 1990. Βελτιώσεις στην τηλεπικοινωνιακή υποδομή είχαν ως αποτέλεσμα καλύτερες ευκαιρίες εμπορίου και αγοράς, μείωση της ανεργίας, βελτίωση της παροχής υγειονομικής περίθαλψης και καλύτερη ποιότητα ζωής.

- Η καθολική πρόσβαση

Πολύ λίγες χώρες πέτυχαν καθολική πρόσβαση μόνο μέσω μονοπωλιακών επιχειρήσεων. Με την εισαγωγή του ανταγωνισμού στις τηλεπικοινωνίες, οι κυβερνήσεις έθεσαν κανόνες ώστε να διασφαλισθεί ότι οι συμμετέχοντες στην αγορά θα συμβάλλουν στην επίτευξη καθολικής πρόσβασης. Η απώλεια άμεσων εσόδων για το κράτος μπορεί να αντισταθμιστεί από την αύξηση των φορολογικών εσόδων που δημιουργούνται από τους νεοεισερχόμενους στην αγορά και ως αποτέλεσμα η ανάπτυξη σε όλη την οικονομία διευκολύνεται.

- Περισσότερες/νέες θέσεις εργασίας

Ο ανταγωνισμός των υφιστάμενων και νεοεισερχόμενων φορέων παροχής υπηρεσιών για προσφορά νέων προϊόντων και υπηρεσιών σε μια αυξανόμενη βάση πελατών οδήγησε στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν από τους νεοεισερχόμενους και τις εταιρείες που τους υποστήριζαν, κάλυψαν πλήρως τις αρχικές απώλειες θέσεων εργασίας που προέκυψαν στο πλαίσιο του εθνικού τηλεπικοινωνιακού φορέα³².

---

³² International Chamber of Commerce (2004: 20), *Telecoms Liberalization*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.intgovforum.org/Substantive_2nd_IGF/TelecomsLiberalization.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 1η Γενιά : Απελευθέρωση Δικτύων (περίοδος 1990 – 2003)

2.1.1 Απελευθέρωση σταθερής τηλεφωνίας

Ενώ όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχωρούσαν σταδιακά στην πλήρη απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, η ελληνική κυβέρνηση έχοντας λάβει το δικαίωμα αναβολής έως τις 31-12-2000 της κατάργησης των αποκλειστικών δικαιωμάτων που είχαν χορηγηθεί στον ΟΤΕ - για την παροχή υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας και την εγκατάσταση δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου για την παροχή φωνητικής τηλεφωνίας - αιτήθηκε να παραμείνει το μονοπώλιο του ΟΤΕ μέχρι και το 2003.

Το αίτημα δεν έγινε αποδεκτό αλλά στο διάστημα που επακολούθησε το νομοθετικό πλαίσιο που έπρεπε να ετοιμαστεί για να έρθει η απελευθέρωση παρέμενε ασαφές. Αποτέλεσμα ήταν να επιβληθούν κυρώσεις στην Ελλάδα από την Κομισιόν, «παγώνοντας» τα κονδύλια για τον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιών.

Το 2001 τέθηκε σε εφαρμογή ο νέος νόμος 2867 περί Τηλεπικοινωνιών του 2000 και για πρώτη φορά στην Ελλάδα εφαρμόζεται το καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης των αγορών τηλεπικοινωνιών. Η απελευθέρωση της αγοράς αναφερόταν στις αστικές, υπεραστικές και διεθνείς κλήσεις. Μ' αυτόν τον τρόπο, από τον Ιανουάριο του 2001, οποιοσδήποτε πάροχος επιτρέπεται να παρέχει οποιασδήποτε μορφής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ή/και να ιδρύσει και να λειτουργήσει το δικό του τηλεπικοινωνιακό δίκτυο.

Με στόχο τη διευκόλυνση των νεοεισερχόμενων εταιριών, η ελληνική νομοθεσία προέβλεπε την υποχρέωση του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας (ΟΤΕ) να παρέχει διασύνδεση του υπάρχοντος τηλεφωνικού δικτύου με τα νέα δίκτυα. Ο ΟΤΕ, ως οργανισμός

με πρωταγωνιστική θέση στην αγορά, υποχρεώθηκε να δημοσιεύει και να τηρεί ενήμερο Υπόδειγμα Προσφοράς Σύνδεσης (ΥΠΔ), κείμενο, το οποίο περιλαμβάνει τις διαδικασίες, τις τιμές, τις προϋποθέσεις καθώς και όλες τις λεπτομέρειες διασύνδεσης.

Το υπόδειγμα αυτό αποτέλεσε τη βάση διαπραγμάτευσης για τη σύναψη σχετικής συμφωνίας διασύνδεσης με οποιονδήποτε τηλεπικοινωνιακό πάροχο. Μέχρι το τέλος του 2002, ο ΟΤΕ εξέδωσε σχετικό Υπόδειγμα βάσει του οποίου και σύνηψε 14 συμφωνίες διασύνδεσης με τηλεπικοινωνιακές εταιρίες σταθερής τηλεφωνίας και 4 με εταιρίες κινητής τηλεφωνίας³³.

2.1.1.1 Γενική και ειδική άδεια παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

Για την παροχή υπηρεσιών προς το κοινό απαιτούνταν η έκδοση σχετικής άδειας από την κανονιστική αρχή (Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων - ΕΕΤΤ). Υπήρχαν δύο κύρια είδη αδειών, η Γενική Άδεια και η Ειδική Άδεια. Στις εταιρίες που είχαν Ειδική Άδεια, δινόταν από την ΕΕΤΤ ένας τετραψήφιος ή πενταψήφιος Κωδικός Επιλογής Φορέα (ΚΕΦ). Εάν κάποιος συνδρομητής του ΟΤΕ ήθελε να κάνει χρήση του δικτύου μιας τέτοιας εταιρίας, έπρεπε πριν καλέσει τον δεκαψήφιο αριθμό του καλούμενου, να προτάξει τον ΚΕΦ της εταιρίας αυτής, εφόσον είχε προηγουμένα υπογράψει συμφωνία με την εταιρία αυτή. Οι εταιρίες κινητής τηλεφωνίας δεν είχαν ΚΕΦ επειδή είχαν δικό τους δίκτυο και δικούς τους συνδρομητικούς αριθμούς.

Με την πρόταξη του ΚΕΦ μιας εταιρίας πριν το συνδρομητικό αριθμό, η κλήση εκτρεπόταν από το δίκτυο του ΟΤΕ προς το δίκτυο της εταιρίας αυτής. Μέσω της διαδικασίας αυτής, ο εναλλακτικός φορέας «συλλέγει» κλήσεις από το δίκτυο του ΟΤΕ -«συλλογή κλήσης». Η κλήση αυτή μπορεί να κατευθυνόταν είτε σε κάποιον άλλον πελάτη του ΟΤΕ, είτε στο εξωτερικό, είτε σε κινητό τηλέφωνο³⁴. Για τη χρήση του ΚΕΦ ενός εναλλακτικού φορέα, ο ΟΤΕ δεν χρέωνε τους πελάτες του. Η κλήση δρομολογείτο αυτόματα στον εναλλακτικό φορέα, ο οποίος και ήταν υπεύθυνος για την περαιτέρω προώθηση της κλήσης, τη χρέωση της και τη συλλογή των τελών³⁵.

³³ KANTOR, *ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDYOFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.euro2day.gr%2Fdm_documents%2Fkantor_telec_241002.doc.doc&ei=m5HUezFK47Ksga9noDoBg&usq=AFOjCNExb3CTsfGdEz9FCU9egAmAfnr1Zw&bvm=bv.43828540.d.Yms

³⁴ ΟΡΙΣΜΟΙ (2003:3). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.otewholesale.gr/Portals/0/YPD_2003.pdf

³⁵ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), *Προεπιλογή φορέα*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/FAQS/FOREA/Numbering/index.html>

Οι εναλλακτικοί φορείς προσέφεραν στους πελάτες τους τιμολόγια φθηνότερα από τα αντίστοιχα του ΟΤΕ επειδή τα τέλη διασύνδεσης, δηλαδή τα τέλη που πλήρωναν στον ΟΤΕ για τη συλλογή κλήσεων από το δίκτυο του και τον τερματισμό κλήσεων -τη δρομολόγηση της κλήσης από το δίκτυο του εναλλακτικού φορέα προς τον καλούμενο- στο δίκτυο του, ήταν ιδιαίτερα χαμηλά. Δεδομένης της δομής των τελών διασύνδεσης, προέκυπτε όφελος για τους εναλλακτικούς φορείς από την παροχή υπηρεσιών υπεραστικής τηλεφωνίας, αλλά παρέμενε ασύμφορο για αυτούς να παρέχουν αστική τηλεφωνία.

2.1.1.2 Καθολική υπηρεσία

Η πλήρης απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιακών αγορών δημιούργησε τον κίνδυνο πιθανής άρνησης των τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων, οι οποίες λειτουργούσαν με αμιγώς εμπορικά κριτήρια, να εξυπηρετούν γεωγραφικές περιοχές ή κατηγορίες χρηστών, οι οποίες δεν τους αποφέρουν κέρδη.

Κατόπιν εισηγήσεως της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθορίστηκε το περιεχόμενο της Καθολικής Υπηρεσίας (ΚΥ). Η παροχή ΚΥ αφορά την παροχή καθορισμένης στοιχειώδους δέσμης υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας, σε όλους τους τελικούς χρήστες, σε προσιτή τιμή και περιλαμβάνει την παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών και πρόσβασης σε σταθερές θέσεις, υπηρεσία πληροφοριών τηλεφωνικού καταλόγου και καταλόγους συνδρομητών, κοινόχρηστα τηλέφωνα και άλλα σημεία πρόσβασης στην κοινόχρηστη φωνητική τηλεφωνία και ειδικές ρυθμίσεις για τελικούς χρήστες με αναπηρία³⁶.

Η καθολική υπηρεσία αποτέλεσε απόρροια της απελευθέρωσης του κλάδου τηλεπικοινωνιών, λειτουργώντας σαν δικλείδα ασφαλείας σε περιπτώσεις που η αγορά από μόνη της δεν μπορούσε να διαθέσει βασικές υπηρεσίες. Στόχος ήταν να εξασφαλισθεί ότι οι πολίτες στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές ή τα νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε βασικές και αναγκαίες υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών³⁷.

³⁶ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2006), ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΠΕΡΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Electronic_Communications/Telecoms/AggregateService/Universal_Serv_Publ.pdf

³⁷ Europa (2010), *Universal service and users' rights*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/legislative_framework/124108h_en.htm

2.1.2 Διαμόρφωση του κλάδου μετά την απελευθέρωση

2.1.2.1 Σταθερή τηλεφωνία

Με την εισαγωγή του πλήρους ανταγωνισμού της τηλεφωνίας από το 2001, η αγορά τηλεπικοινωνιών αναπτύχθηκε περαιτέρω με την προσφορά υπαρχουσών και επιπρόσθετων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές, ενώ εισήλθαν εναλλακτικοί πάροχοι που κατάφεραν να αποσπάσουν μονοψήφιο ποσοστό μεριδίου αγοράς.

Οι εναλλακτικοί φορείς σταδιακά απέκτησαν υψηλό μερίδιο αποσπώντας περίπου το 5% της κίνησης του ΟΤΕ³⁸. Η αύξηση του ανταγωνισμού οδήγησε σε αισθητή μείωση των τιμών σταθερής τηλεφωνίας καταλήγοντας σε «πόλεμο τιμών» με αποκορύφωμα την περίοδο των Χριστουγέννων του 2002 όπου ο ΟΤΕ προσέφερε υπεραστικές κλήσεις με κόστος αστικών. Αποτέλεσμα ήταν η παρέμβαση της ΕΕΤΤ θεωρώντας ότι η προσφορά αυτή έθιγε τους κανόνες του υγιούς ανταγωνισμού καθώς οι εναλλακτικοί πάροχοι αδυνατούσαν να παράσχουν αντίστοιχες προσφορές λόγω του υψηλού κόστους διασύνδεσης.

Ωστόσο, τα έσοδα του ΟΤΕ σημείωσαν οριακή μείωση το 2002 λόγω συμπίεσης τιμών εξαιτίας του αυξημένου ανταγωνισμού και την απώλεια μεριδίων αγοράς προς όφελος των εναλλακτικών παρόχων σταθερής τηλεφωνίας καθώς και προς όφελος της κινητής τηλεφωνίας. Σημαντική διέξοδος διαφαινόταν η διεύρυνση των προσφερόμενων υπηρεσιών σε άλλους τομείς υψηλότερης προστιθέμενης αξίας (ευρυζωνικές συνδέσεις). Παρόλα αυτά, η θέση του οργανισμού παρέμενε ακόμα ισχυρή διαθέτοντας τα μεγέθη, την τεχνογνωσία και τις αναγκαίες επενδύσεις προκειμένου να διατηρήσει την κυρίαρχη θέση του. Επίσης, η χρηματοοικονομική του εικόνα εξακολουθούσε να είναι υγιής³⁹.

Στόχος του ΟΤΕ αποτελούσε ο εκσυγχρονισμός του δικτύου ώστε να αντιμετωπίσει επιτυχώς τον εντεινόμενο ανταγωνισμό, γι αυτό και είχαν γίνει σημαντικές επενδύσεις προς την πλήρη ψηφιοποίηση του δικτύου, ενώ παράλληλα εξελισσόταν πρόγραμμα επενδύσεων σε

³⁸ Στοιχεία Οκτωβρίου 2002

³⁹ KANTOR CAPITAL A.E. (2003), *Σύνοψη επισκόπησης ελληνικής αγοράς τηλεπικοινωνιών 2002*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.euro2day.gr/dm_documents/kantor_telecom_121103.pdf

ευρυζωνικές συνδέσεις⁴⁰, προκειμένου να γίνει δυνατή η αποτελεσματική μεταφορά φωνής, εικόνας και δεδομένων⁴¹.

Εναλλακτικοί φορείς

Το 2002 αποτελεί την πρώτη χρονιά δραστηριοποίησης των εναλλακτικών παρόχων παρά το γεγονός ότι αρκετοί είχαν δημοσιεύσει αποτελέσματα από το 2001. Οι κυριότεροι εναλλακτικοί πάροχοι στη σταθερή τηλεφωνία ήταν:

- Forthnet
- Lannet
- Telepassport
- Teledome
- Algonet
- Vivodi
- Net One

Οι ανταγωνιστές χρειάζονταν χρόνο και υψηλές επενδύσεις για να χτίσουν δίκτυα, εν συγκρίσει με τον ΟΤΕ που ήταν ισχυρός ως brand name και κύριο μέτοχο της εταιρίας αποτελούσε το κράτος. Αναφορικά με τον κύκλο εργασιών, οι μεγαλύτερες εταιρίες ήταν η Forthnet με 28,44% μερίδιο από τον κλάδο εναλλακτικών φορέων και η Lannet με αντίστοιχο μερίδιο 28,42% ενώ σε απόσταση ακολουθούσε η Telepassport με 13,61%.

Ωστόσο, θετικά αποτελέσματα στην κερδοφορία παρουσιάζει μόνο η Telepassport και η Teledome (με 1.024.000€ και 72.000€ αντίστοιχα). Μη έχοντας αποκτήσει ακόμα την κρίσιμη μάζα καθώς και λόγω αποσβέσεων των επενδύσεων που είχαν πραγματοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια, ο κλάδος των εναλλακτικών παρόχων παραμένει ακόμα ζημιογόνος. Παρόλα αυτά, η πορεία των εναλλακτικών φορέων ήταν ικανοποιητική καθώς ήταν η πρώτη χρονιά δραστηριοποίησης. Κατάφεραν να αποσπάσουν σημαντικό μερίδιο κίνησης και να επιτύχουν ικανοποιητικές πωλήσεις⁴².

⁴⁰ συνδέσεις μεγάλης χωρητικότητας και υψηλής ταχύτητας για ιδιώτες και επιχειρήσεις

⁴¹ ΚΑΝΤΟΡ, ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDYQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.euro2day.gr%2Fdm_documents%2Fkantor_telec_241002.doc.doc&ei=m5HUezFK47Ksga9noDoBg&usq=AFQjCNExb3CTsfGdEz9FCU9egAmAtnr1Zw&bvm=bv.43828540.d.Yms

⁴² ΚΑΝΤΟΡ CAPITAL A.E. (2003), *Σύνοψη επισκόπησης ελληνικής αγοράς τηλεπικοινωνιών 2002*

Προφίλ σημαντικών παικτών στον τομέα σταθερής τηλεφωνίας

Forthnet

Η Forthnet ξεκίνησε τις δραστηριότητες της το 1994, στα πλαίσια του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ), παρέχοντας σύνδεση σε επιλεγμένους χρήστες (πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, κλπ). Το 1995 συστήνεται η Forthnet Α.Ε. με βασικούς μετόχους το ΙΤΕ και τις Μινωικές Γραμμές και ένα χρόνο αργότερα ξεκινά η διάθεση υπηρεσιών Internet και προστιθέμενης αξίας σε επιχειρήσεις και ιδιώτες.

Το 2000 η εταιρία εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών και παράλληλα απέκτησε ειδική άδεια τηλεπικοινωνιακής υποδομής για δημιουργία δικτύου οπτικών ινών, καθώς και ειδική άδεια για την εγκατάσταση ενσύρματου δημοσίου τηλεπικοινωνιακού δικτύου. Το 2001 η Forthnet υπέγραψε συμφωνία δικτυακής διασύνδεσης με τον ΟΤΕ για την παροχή υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας σε βιομηχανικούς και λιανικούς χρήστες και το 2002 ξεκίνησε την εμπορική διάθεση των υπηρεσιών φωνητικής τηλεφωνίας⁴³.

Εννέα μήνες από την έναρξη των υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας της Forthnet, το πλήθος συνδέσεων που εξυπηρετούσε η εταιρία ξεπέρασε τις 110.000. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρίας, το μερίδιο αγοράς που καταλάμβανε ανά κατηγορία κλήσεων ήταν 2,1% σε διεθνείς κλήσεις, 1,2% σε κλήσεις προς κινητά, 1,6% σε υπεραστικές κλήσεις και 1,1% σε αστικές κλήσεις.

Το 2003, η Forthnet ήταν η πρώτη εταιρία που έδωσε τη δυνατότητα προεπιλογής φορέα για τους συνδρομητές τηλεφωνίας και παράλληλα ξεκίνησε η διάθεση υπηρεσιών ADSL. Το 2008 διευρύνοντας τους τομείς δραστηριοποίησης της προχώρησε στην εξαγορά της συνδρομητικής δορυφορικής τηλεοπτικής πλατφόρμας NOVA με στόχο την παροχή ολοκληρωμένων λύσεων οικιακής ψυχαγωγίας και επικοινωνίας⁴⁴.

---

⁴³ Γιαννόπουλος Β. (2007), *Forthnet Α.Ε.: Ιστορία επιτυχίας μιας spin-off εταιρείας ΤΠΕ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/1674/1/presentation_vyannopoulos.pdf

⁴⁴ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (Forthnet Α.Ε.) (2008), *ΕΤΗΣΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΗΣ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.forthnetgroup.gr/media/PDF_nomikou/ETHSIO_DELTIO_%202008.pdf

Lannet

Η Lannet Communications, μέλος του ομίλου Κλωνατέξ, ιδρύθηκε το 1999 προσφέροντας πρωτοποριακές υπηρεσίες και ολοκληρωμένες λύσεις τηλεπικοινωνιών που απευθύνονται τόσο σε ιδιώτες όσο και στις σύγχρονες επιχειρήσεις.

Η εταιρεία ήταν εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών ενώ σταθμό στη στρατηγική της ανάπτυξης αποτέλεσε η διασύνδεση του δικτύου της με αυτό του ΟΤΕ στις αρχές Νοεμβρίου 2001 με τη συμφωνία αποδεσμοποίησης του τοπικού βρόχου (LLU)⁴⁵. Ήταν η πρώτη ελληνική εταιρία που υλοποίησε τη διασύνδεση της με το δίκτυο του ΟΤΕ.

Vivodi

Η Vivodi Telecommunications A.E. ιδρύθηκε το Μάρτιο του 2001. Αποτελεί τον πρώτο ιδιωτικό τηλεπικοινωνιακό πάροχο που δραστηριοποιήθηκε στην ελληνική αγορά παρέχοντας σε εταιρικούς και οικιακούς πελάτες ένα ευρύ φάσμα πρωτοποριακών υπηρεσιών.

Η εταιρία πραγματοποίησε σημαντικές επενδύσεις στη δημιουργία ιδιόκτητου δικτύου DSL και ανέπτυξε πρώτη ιδιόκτητο δίκτυο κόμβων ADSL2+ στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη. Το Φεβρουάριο του 2007 ξεκίνησε πιλοτικά η εμπορική διάθεση υπηρεσιών triple play (υπηρεσίες τηλεφωνίας, γρήγορης πρόσβασης στο Internet και ψηφιακή τηλεόραση) μέσω του ιδιόκτητου τηλεπικοινωνιακού δικτύου της εταιρίας.

Tellas

Η Tellas ιδρύθηκε από συγχώνευση της Δημόσιας Εταιρίας Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) και της ιταλικής Wind με στόχο να προσφέρει υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας και Internet στην ελληνική αγορά. Η εμπορική εκμετάλλευση ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2003. Η Tellas προσέφερε αστικές, υπεραστικές και διεθνείς κλήσεις καθώς και κλήσεις σε κινητά τηλέφωνα αλλά και συνδυασμένα πακέτα σταθερής τηλεφωνίας και προπληρωμένων υπηρεσιών dial-up συνδέσεων⁴⁶.

Τον Οκτώβριο του 2007 εξαγοράσθηκε από την WIND, δημιουργώντας κατά αυτό τον τρόπο έναν ολοκληρωμένο τηλεπικοινωνιακό φορέα που παρείχε σταθερή και κινητή τηλεφωνία και

⁴⁵ Τοπικός βρόχος (local loop) είναι η φυσική σύνδεση ή το κύκλωμα που συνδέει το σημείο οριοθέτησης του συνδρομητή με την άκρη του δικτύου του φορέα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

⁴⁶ TELLAS A.E. (2003), *Η νέα μεγάλη εταιρία τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.dei.gr/Default.aspx?id=4713&nt=18&lang=1>

γρήγορο Internet. Το 2010 ολοκληρώθηκε η ενοποίηση των δικτυακών υποδομών κινητής, σταθερής & Internet, καθώς και των συστημάτων πληροφορικής, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του πρώτου ενιαίου δικτύου επικοινωνιών στην Ελλάδα. Με την ενιαία αυτή υποδομή, η WIND Ελλάς ήταν η μόνη ελληνική εταιρεία που προσέφερε κινητή, σταθερή τηλεφωνία και Internet σε ένα ολοκληρωμένο πακέτο, από ένα σημείο πώλησης και εξυπηρέτησης και με έναν λογαριασμό⁴⁷.

Hellas On Line (HOL)

Η Hellas On Line εξαγοράστηκε από τον όμιλο Intracom, έναν από τους μεγαλύτερους τεχνολογικούς ομίλους στη Νότιο-Ανατολική Ευρώπη, το 2006. Ένα χρόνο αργότερα ξεκίνησε την εμπορική διάθεση της υπηρεσίας hol double-play (τηλεφωνία και Internet), αποτελώντας το βασικό προϊόν της. Το 2008 απορρόφησε την Unibrain, εταιρία πληροφορικής, ενώ παράλληλα κατέχει το δεύτερο μεγαλύτερο δίκτυο μετά τον ΟΤΕ, με ιδιόκτητο δίκτυο οπτικών ινών πάνω από 4.000χλμ.⁴⁸.

Ο αριθμός συνδρομητών της HOL ανήλθε στις 215.000 τον Ιούνιο του 2009, κατακτώντας τη δεύτερη θέση της αγοράς των εναλλακτικών παρόχων. Την ίδια χρονιά προχώρησε σε εμπορική συμφωνία με τη Vodafone Ελλάδας με στόχο την αύξηση του μεριδίου αγοράς από τα κοινά προϊόντα και υπηρεσίες⁴⁹.

On Telecoms

Η On telecoms ιδρύθηκε το 2007 από την ολλανδική On Network Holdings παρέχοντας υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας, Internet και ψηφιακής τηλεόρασης (IPTV). Σε μικρό χρονικό διάστημα ολοκλήρωσε τη δημιουργία ιδιόκτητου δικτύου υποδομών χρησιμοποιώντας τεχνολογίες νέας γενιάς⁵⁰.

Τον Οκτώβριο του 2009 εξαγόρασε την Vivodi Telecom προχωρώντας σε ενοποίηση των δύο εταιριών σε διάστημα λίγων μηνών. Η Vivodi διέθετε ένα εκτεταμένο δίκτυο κορμού οπτικών

---

⁴⁷ WIND, *Εταιρικό Προφίλ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.wind.com.gr/gr/wind/gia-tin-etairaia/etairiko-profil/>

⁴⁸ Hellas On Line, *Εταιρική ταυτότητα*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.hol.gr/GR/company/investor/profile/Pages/default.aspx>

⁴⁹ Hellas on line (2009), *Η Vodafone Ελλάδας και η hellas on line προχωρούν σε στρατηγική συνεργασία*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.hol.gr/GR/company/press/releases/Pages/default.aspx?year=2009&m_id=116

⁵⁰ On telecoms. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.on.gr/el/index.html>

ινών παρέχοντας διεθνείς τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες χονδρικής σε παρόχους και πολυεθνικές εταιρίες ενώ είχε συνάψει σημαντικές συμφωνίες διασύνδεσης με διεθνείς τηλεπικοινωνιακούς φορείς⁵¹.

2.1.2.2 Κινητή τηλεφωνία

Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας στη χώρα μας δραστηριοποιήθηκαν τρεις πάροχοι, Vodafone, Telestet (Wind) και Cosmote, στους οποίους εκχωρήθηκαν οι πρώτες άδειες κινητής τηλεφωνίας μετά από διεθνή διαγωνισμό, το 1992. Οι άδειες αφορούσαν στην εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση δικτύου GSM 900. Η παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας από την Vodafone και Telestet ξεκίνησε την 1η Ιουλίου του 1993, ενώ δύο χρόνια αργότερα δόθηκε και τρίτη άδεια στον Ο.Τ.Ε. για την εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση δικτύου GSM 1800 στην Ελλάδα (Cosmote). Το 2002 εκχωρήθηκε και τέταρτη άδεια παροχέα υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας στην εταιρεία Q Telecom⁵².

Η ανάπτυξη της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα σημείωσε εντυπωσιακούς ρυθμούς καθώς σε μικρό χρονικό διάστημα απέκτησε ποσοστό διείσδυσης συγκρίσιμο με αντίστοιχα στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης τα οποία είχαν αναπτυχθεί νωρίτερα. Το 2002, η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας στην ελληνική αγορά έφτασε στο 83,9%⁵³.

Η κινητή τηλεφωνία φαινόταν ότι απορροφούσε μερίδια αγοράς από τους υπόλοιπους κλάδους καθώς η πελατειακή βάση της αυξανόταν συνεχώς. Το 2003, για πρώτη φορά τα κέρδη των τριών μεγαλύτερων εταιριών κινητής τηλεφωνίας ξεπέρασαν τα αντίστοιχα κέρδη του ΟΤΕ. Η διείσδυση, όμως, είχε φτάσει σε οριακά σημεία αφού κάθε Έλληνας διέθετε κατά μέσο όρο μια κινητή συσκευή. Η περαιτέρω ανάπτυξη εξαρτιόταν από τη δυνατότητα προσφοράς νέων υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας βάσει των αναγκών της πελατειακής βάσης⁵⁴.

---

⁵¹ Vivodi, *Το εταιρικό προφίλ της Vivodi Telecom*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.vivodi.gr/vivodi/company/>

⁵² Ένωση Εταιριών Κινητής Τηλεφωνίας (ΕΕΚΤ) (2012), *Είκοσι χρόνια Κινητή Τηλεφωνία*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eekt.gr/Market/GreekMarket/tabid/99/language/el-GR/default.aspx>

⁵³ Πηγή: International Telecommunication Union

⁵⁴ KANTOR CAPITAL A.E. (2003)

Πάροχοι κινητής τηλεφωνίας

Vodafone

Η Vodafone ιδρύθηκε το 1992 υπό την εμπορική ονομασία Panafon, με τη συμμετοχή των εταιριών Vodafone Group Plc., France Telecom, Ιντρακόμ και Data Bank. Μέχρι το 2001, αποτελούσε τον μεγαλύτερο πάροχο κινητής τηλεφωνίας από άποψη αριθμού συνδρομητών. Με την εισαγωγή της Cosmote όμως, η οποία απέσπασε μεγάλο μερίδιο αγοράς, κατατάσσεται δεύτερη σε συνδρομητική βάση. Το 2002, μετά από μια επιτυχημένη επιχειρηματική πορεία στην ελληνική αγορά άλλαξε την εμπορική της ονομασία επισήμως από Panafon Vodafone σε Vodafone.

Το δίκτυο της κάλυπτε περισσότερο από το 97,8% της χώρας ενώ ανέπτυξε την απαραίτητη υποδομή ώστε να προσφέρει τεχνολογία τρίτης γενιάς (UMTS). Το Δεκέμβριο του 1998, η εταιρία εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών καθώς και στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου, ενώ τον Ιούλιο του 2004, η μετοχή της σταμάτησε να αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης και στα δύο Χρηματιστήρια⁵⁵.

Telestet

Η Telestet (Stet Hellas) ιδρύθηκε το 1992 αλλά ξεκίνησε την δραστηριότητα της τον Ιούνιο του 1993, οπότε και πραγματοποιήθηκε η πρώτη κλήση από κινητό τηλέφωνο στην Ελλάδα. Το δίκτυο της καλύπτει περίπου το 90% της ηπειρωτικής χώρας και των νησιών και το 98% του πληθυσμού. Με την είσοδο της Cosmote στην αγορά της κινητής τηλεφωνίας, μαζί με τη Vodafone έχασε και η Telestet μερίδιο αγοράς.

Το 2002, η εταιρία προχώρησε σε επενδύσεις για τη βελτίωση του δικτύου και δύο χρόνια αργότερα άλλαξε την επωνυμία της σε TIM. Τον Ιανουάριο του 2006 απέκτησε την Q Telecom - θυγατρική εταιρία της Infoquest, η οποία εμφανίστηκε ως ο τέταρτος πάροχος κινητής τηλεφωνίας το 2002 - και τον Ιανουάριο του 2007 η εταιρία μετονομάζεται σε WIND. Τον Οκτώβριο του 2007 εξαγόρασε την Tellas αποτελώντας με τον τρόπο αυτό έναν ολοκληρωμένο τηλεπικοινωνιακό φορέα, με κινητή τηλεφωνία, σταθερή και γρήγορο Internet⁵⁶.

---

⁵⁵ Vodafone. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.vodafone.gr/portal/client/cms/viewCmsPage.action?pageId=1570>

⁵⁶ WIND. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.wind.com.gr/gr/wind/gia-tin-etaireia/etairiko-profil/>

Cosmote

Η Cosmote ξεκίνησε την εμπορική της δραστηριότητα ως η τρίτη εταιρία κινητής τηλεφωνίας στη χώρα μας, πέντε χρόνια μετά τους ανταγωνιστές της, το 1998. Παρά το γεγονός ότι άργησε να εισέλθει στην αγορά, το 2001 κατέκτησε την πρώτη θέση με μερίδιο αγοράς 36,5%. Το 2003, ανακοινώθηκε από την εταιρία η εμπορική διάθεση για πρώτη φορά της εφαρμογής Multimedia Messaging Service (MMS), μέσω της οποίας οι χρήστες είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν μικρού μήκους προσωπικά videos από συσκευές που υποστήριζαν την εφαρμογή αυτή.

Το 2006 εξαγόρασε την εταιρία Γερμανός, μεγάλη τηλεπικοινωνιακή αλυσίδα στη Νότιο-Ανατολική Ευρώπη και ένα χρόνο αργότερα διέθεσε πρώτη στην ελληνική αγορά πακέτα ευρυζωνικών υπηρεσιών σταθερού Internet (ADSL) σε συνδυασμό με υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Το 2011 προσφέρει πάνω από 98% πληθυσμιακή κάλυψη μέσω του δικτύου 3G που παρέχει και το 2012 πρώτη στην ελληνική αγορά, διαθέτει εμπορικά το δίκτυό της 4G, τεχνολογίας LTE⁵⁷ σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη⁵⁸.

2.1.2.3 Προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεφωνίας

Οι νεοεισερχόμενοι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι χρησιμοποιούσαν το δίκτυο πρόσβασης του χαλκού του ΟΤΕ για να παρέχουν τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες στους καταναλωτές, μέσω της Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ)⁵⁹. Η δημιουργία ενός δεύτερου πανελλαδικού δικτύου πρόσβασης ώστε να εκτεινεται μέχρι το σπίτι του κάθε καταναλωτή της χώρας αποτελούσε πολύ δύσκολο εγχείρημα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ανταγωνισμός σε δικτυακές υποδομές. Κατά αυτό τον τρόπο, ο ΟΤΕ διατηρούσε δεσπόζουσα θέση στην αγορά και με αρνητικό αντίκτυπο στον καταναλωτή αφού δεν έχει τη δυνατότητα επιλογής δικτύου και παρόχου.

⁵⁷ **Long Term Evolution**, ή απλώς **LTE** ονομάζεται η τεχνολογία αιχμής που χρησιμοποιείται για την ασύρματη επικοινωνία και δικτύωση των κινητών συσκευών, με υψηλές ταχύτητες

⁵⁸ Cosmote, *Ο κόσμος της Cosmote*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.cosmote.gr/cosmoportal/page/T37/xml/Company_articleadvanced_articleadvancedEtairikoProfil/section/Company και Cosmote, *Χρονολόγιο*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.cosmote.gr/cosmoportal/page/T37/xml/Company_articleadvanced_articleadvancedXronologio/section/Group_COSMOTE

⁵⁹ Η Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ) είναι η δυνατότητα χρήσης του καλωδίου (Τοπικός Βρόχος), που συνδέει το χώρο του συνδρομητή με το Αστικό Κέντρο (Α/Κ) του ΟΤΕ, από άλλους, εκτός του ΟΤΕ, Τηλεπικοινωνιακούς Παρόχους (ΤΠ) για την παροχή στον συνδρομητή υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας καθώς και πρωτοπόρων υπηρεσιών. Μέσω της ΑΠΤΒ ο Τοπικός Βρόχος (ToB) απελευθερώνεται και αποδίδεται με εκμίσθωση χρήσης από τον ΟΤΕ στον Τηλεπικοινωνιακό Πάροχο, ο οποίος μπορεί να τον χρησιμοποιεί για την παροχή στο συνδρομητή των εν λόγω υπηρεσιών.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο προκειμένου να αποφεύγονται περιττές καθυστερήσεις ή δαπάνες κατά την πραγματοποίηση μεταφορών γραμμών σε εναλλακτικούς παρόχους παρέμενε ελλιπές με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η κατάσταση στην απελευθερωμένη αγορά τηλεπικοινωνιών. Η εξάρτηση από τον ΟΤΕ σε θέματα που αφορούσαν στο δίκτυο, οι υψηλές υποχρεώσεις προς τον ΟΤΕ και κατά επέκταση το χαμηλό περιθώριο κέρδους ήταν βασικά προβλήματα που εμπόδιζαν την ανάπτυξη των εναλλακτικών παρόχων.

Οι υψηλές επενδύσεις που χρειάζονταν σε τεχνολογία και υποδομή ώστε να αναπτυχθούν αυτόνομα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και κατά συνέπεια οικονομίες κλίμακας απαιτούσαν τη διάθεση υψηλών κεφαλαίων από τους εναλλακτικούς παρόχους ενώ ο έντονος ανταγωνισμός τιμών οδηγούσε παράλληλα σε συμπίεση περιθωρίου κέρδους. Η σχέση αγοράς – πώλησης μεταξύ του ΟΤΕ και των εναλλακτικών παρόχων δεν λειτουργούσε αποτελεσματικά και η έλλειψη αυστηρού κανονιστικού πλαισίου μεγέθυνε το πρόβλημα. Επίσης, ο αριθμός εναλλακτικών παρόχων ήταν υψηλός σε σχέση με το μέγεθος της αγοράς προμηνύοντας προβλήματα στη βιωσιμότητα, κυρίως των μικρών εταιριών.

Από την πλευρά της κινητής τηλεφωνίας, το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι πάροχοι ήταν η εγκατάσταση κεραιών σε όσο το δυνατό πιο πυκνούς σχηματισμούς για να προσφέρουν την πληρέστερη και πιο ποιοτική κάλυψη των δικτύων. Το πρόβλημα αυτό αφορούσε κυρίως στις υπηρεσίες 3G, για τις οποίες απαιτούνταν πολύ μεγαλύτερος αριθμός κεραιών ώστε να λειτουργεί σωστά και αποτελεσματικά η τεχνολογία αυτή.

Η αιτία του προβλήματος ήταν η ακτινοβολία που προκαλούν οι κεραίες αυτές, η οποία θεωρείται επιβλαβής για την δημόσια υγεία. Παρά το γεγονός ότι οι εταιρίες ανακοίνωναν ότι είχαν ληφθεί όλα τα αναγκαία μέτρα για να προστατευτεί η δημόσια υγεία και τα επίπεδα της εκπεμπόμενης ακτινοβολίας ήταν πολύ χαμηλότερα από τα επιτρεπόμενα όρια, καταναλωτές και ερευνητές αντιδρούσαν θεωρώντας τη μακροχρόνια έκθεση στα συγκεκριμένα ραδιοκύματα επιβλαβή για τον ανθρώπινο οργανισμό⁶⁰.

---

⁶⁰ ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ICAP (2005), *ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.observatory.gr/files/meletes/%CE%9A%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97%20ICAP%202.pdf>

2.1.2.4 Σημαντικά βήματα στην απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα

Το 2001 αδειοδοτήθηκαν 13 εταιρίες παροχής φωνητικής λειτουργίας, πολλαπλασιάζοντας τη δυνατότητα του Έλληνα συνδρομητή να επιλέγει εταιρία που θα του παρέχει την τηλεφωνική σύνδεση και τον αριθμό του καθώς και την εταιρία μέσω της οποίας θα κάνουν συγκεκριμένες κλήσεις ή συγκεκριμένες κατηγορίες κλήσεων. Επίσης, οι πάροχοι σταθερής φωνητικής τηλεφωνίας υποχρεώθηκαν να εκδίδουν αναλυτικούς λογαριασμούς ώστε να μπορεί ο συνδρομητής να επαληθεύει και να ελέγχει τα τέλη χρήσης.

Το 2001, υλοποιήθηκε το νέο Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης με στόχο την κάλυψη των αυξημένων αναγκών των παρόχων αλλά και όλων των προβλεπόμενων υπηρεσιών. Βάσει του νέου συστήματος αντιστοιχούν πλέον 80 αριθμοί ανά κάτοικο, αντί των 4 που υπήρχαν με το παλιό.

Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας, δόθηκαν τρεις άδειες 3^{ης} γενιάς κινητής τηλεφωνίας, οι οποίες θα ενεργοποιούνταν μέχρι τα τέλη του 2003 προσφέροντας νέες καινοτόμες υπηρεσίες ενώ παράλληλα δόθηκε τέταρτη άδεια 2ης γενιάς. Μέσω της διαδικασίας αδειοδότησης των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας 3^{ης} και 2^{ης} γενιάς καθώς και σταθερής ασύρματης πρόσβασης αποδόθηκαν στο ελληνικό δημόσιο 710 εκατομμύρια ευρώ⁶¹.

2.1.3 Συμπεράσματα μετά την απελευθέρωση του κλάδου

Η αύξηση στο ρυθμό ανάπτυξης του κλάδου τηλεπικοινωνιών το 2002 συγκριτικά με το 2001, προήλθε κυρίως από την κινητή τηλεφωνία και δευτερευόντως από το νεοσυσταθέντα κλάδο της σταθερής τηλεφωνίας. Η πελατειακή βάση στη σταθερή τηλεφωνία παραμένει στάσιμη εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού από την κινητή τηλεφωνία και των εναλλακτικών φορέων ενώ παράλληλα οι τιμές και τα περιθώρια κέρδους συμπιέζονται.

Η διείσδυση στην κινητή τηλεφωνία υπερβαίνει το 80% και τα περιθώρια επέκτασης σε πελάτες με προσφορά υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας δείχνουν μηδαμινά. Η προοπτική προσφοράς νέων υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας δεν διαφαινόταν στο κοντινό μέλλον, μολονότι θα έδινε ώθηση στον κλάδο.

⁶¹ ΕΕΤΤ (2002: 3), *Επικοινωνίες εν τάχει*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/library_videos/ContactENTAXEI/2002/1.pdf

Παρά τις προσπάθειες του ΟΤΕ να διατηρήσει την δεσπόζουσα θέση του στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας κατά το 2002, εν τέλει δεν απέδωσαν, δεδομένης της στασιμότητας των πωλήσεων και της μεγάλης συμπίεσης της κερδοφορίας του. Βασικοί λόγοι αποτελούσαν ο αυξημένος ανταγωνισμός, η πτώση των τιμών καθώς και οι ζημιογόνες διεθνείς επενδύσεις του. Εξίσου σημαντικό στοιχείο ήταν η δυναμική εμφάνιση των εναλλακτικών φορέων σταθερής τηλεφωνίας, οι οποίοι μέσω επιθετικής πολιτικής προσέλκυσαν σημαντικό μερίδιο πελατειακής βάσης.

2.2 2η Γενιά : Οργάνωση του ρυθμιστικού πλαισίου και των ρυθμιστικών αρχών (περίοδος 2003 – 2010)

2.2.1 Χαρακτηριστικά της ελληνικής αγοράς

Τρία χρόνια μετά την άρση του κρατικού μονοπωλίου και παρά το γεγονός ότι η απελευθερωμένη αγορά βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία, ο ανταγωνισμός στην αγορά τηλεπικοινωνιών δεν έχει διαμορφωθεί πλήρως. Η αγορά χαρακτηρίζεται από έντονη εμπορική δραστηριότητα και υψηλό επίπεδο ανταγωνισμού.

Με την απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας δραστηριοποιήθηκαν πολλοί εναλλακτικοί πάροχοι πραγματοποιώντας υψηλές δαπάνες για την προώθηση και προβολή τους ενώ οι τιμές των υπηρεσιών μειώθηκαν. Επίσης, εν όψει του έντονου ανταγωνισμού, οι πάροχοι προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των συνδρομητών προσέφεραν νέες υπηρεσίες κυρίως προστιθέμενης αξίας οι οποίες αρχικά τουλάχιστον δεν επέφεραν κέρδη.

Η περίοδος αυτή αποτέλεσε κομβικό σημείο για τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Από την πλευρά των παρόχων αυξάνεται συνεχώς το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών έχοντας βασικό επίκεντρο τον καταναλωτή. Ο καταναλωτής αντιμετωπίζει πλέον αυξημένες επιλογές παρόχων, προσφορά νέων και σύγχρονων υπηρεσιών, με βελτιωμένη ποιότητα αλλά και συμπίεσμένες τιμές. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώθηκαν γρήγορα συνθήκες υπερπροσφοράς υπηρεσιών που οδήγησαν σε συμπίεση της κερδοφορίας ή ακόμα και σε ζημιογόνες χρήσεις για τις επιχειρήσεις του κλάδου αφού ορισμένες νεοεισερχόμενες εταιρίες έχουν ήδη παύσει τις εμπορικές τους δραστηριότητες.

Παρόλα αυτά, η κατά κεφαλή κατανάλωση αυξάνεται συνεχώς ενισχύοντας τη βαρύτητα του κλάδου και δημιουργώντας αισιοδοξία για το μέλλον. Σημαντικός παράγοντας είναι η ικανότητα των εταιριών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και να συμπίεσουν την κοστολογική τους βάση.

Ο πολύ υψηλός αριθμός των εναλλακτικών παρόχων οδήγησε σε πόλεμο τιμών μεταξύ των ανταγωνιστών και απόσπαση σημαντικού μεριδίου αγοράς από τον ΟΤΕ, καθώς το 2004 απέσπασαν το 24% της κίνησης του ΟΤΕ έναντι ποσοστού 13% το 2003. Ο πόλεμος τιμών προκάλεσε επανειλημμένα τις παρεμβάσεις της ΕΕΤΤ προς την πλευρά του ΟΤΕ καθώς έκρινε ότι παραβιάζονται οι αρχές του υγιούς ανταγωνισμού.

Σύμφωνα με παράγοντες του κλάδου, η αγορά σταθερής τηλεφωνίας θα μπορούσε να έχει διευρυνθεί περισσότερο εάν δεν υπήρχαν παράλληλα τόσο ανταγωνιστικά πακέτα κινητής τηλεφωνίας. Η μείωση των τιμών των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας έχει ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη χρήση τους, αντικαθιστώντας κατά αυτό τον τρόπο εν μέρει τη σταθερή τηλεφωνία⁶².

2.2.2 Οργάνωση της ρύθμισης

2.2.2.1 Σύγκλιση των επικοινωνιών

Οι υποδομές δικτύων, φωνής και δεδομένων ακολουθούσαν ξεχωριστές πορείες εξέλιξης, με εντελώς διαφορετικά δίκτυα διανομής –πχ τηλεοπτικούς δέκτες, τηλέφωνα και ηλεκτρονικούς υπολογιστές- με αποτέλεσμα κάθε μέσο να βασίζεται σε διαφορετικές ρυθμίσεις και εποπτικούς ελέγχους, κυρίως σε εθνικό επίπεδο.

Η ψηφιακή τεχνολογία έδωσε τη δυνατότητα σε σημαντικά μεγαλύτερο μέρος παραδοσιακών και νέων υπηρεσιών να μεταφέρονται μέσω των ίδιων δικτύων διανομής. Παραδείγματα νέων, συγκλινουσών υπηρεσιών περιελάμβαναν υπηρεσίες Internet που διανέμονται σε τηλεοπτικές συσκευές μέσω συστημάτων, όπως η Web TV, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και πρόσβαση στον παγκόσμιο ιστό (www) μέσω αποκωδικοποιητών ψηφιακής τηλεόρασης και

⁶²ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ICAP (2005). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.observatory.gr/files/meletes/%CE%9A%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97%20ICAP%202.pdf> και KANTOR. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&rc=t&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDYQfjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.euro2day.gr%2Fdm_documents%2Fkantor_telec_241002.doc.doc&ei= m5HUezFK47Ksga9noDoBg&usq=AFQjCNExb3CTsfGdEz9FCU9egAmAtnr1Zw&bvm=bv.43828540.d.Yms

κινητών τηλεφώνων, η εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω του Internet και η χρησιμοποίηση του Internet για τη φωνητική τηλεφωνία.

Μέσω της σύγκλισης, η συνολική αγορά πληροφοριών επεκτάθηκε περισσότερο, λειτουργώντας ως καταλύτης για την ολοκλήρωση της παγκόσμιας οικονομίας. Οι εταιρίες τηλεπικοινωνιών και μέσων ενημέρωσης εκμεταλλεύτηκαν την ευελιξία των ψηφιακών τεχνολογιών για την παροχή υπηρεσιών, εγκαταλείποντας τον παραδοσιακό επιχειρηματικό τομέα κινούμενες περισσότερο πλέον σε διεθνές επίπεδο. Το χαμηλό κόστος που απαιτούσε η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού χώρου στον παγκόσμιο ιστό (www) έδινε τη δυνατότητα ακόμα και στις μικρές επιχειρήσεις να μπορούν να πωλούν σε παγκόσμια κλίμακα⁶³.

Με στόχο τη σύγκλιση των τεχνολογιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και την επίτευξη ανταγωνιστικότερων αγορών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θέσπισαν οδηγίες για τη σύσταση νέου ρυθμιστικού πλαισίου για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Η Επιτροπή παρακολουθούσε προληπτικά την εφαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στα κράτη μέλη λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα υλοποίησης σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του νέου πλαισίου. Η παρακολούθηση της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας γινόταν σε συνεργασία με τις αρχές των κρατών μελών, και ειδικότερα με τις ανεξάρτητες εθνικές ρυθμιστικές αρχές⁶⁴.

2.2.2.2 Ρυθμιστική πολιτική

Το θεσμικό πλαίσιο για τις τηλεπικοινωνίες στη χώρα μας διέπεται από μια σειρά Νόμων, Υπουργικών Αποφάσεων και Προεδρικών Διαταγμάτων σε συνδυασμό πάντα με τις Κοινοτικές Οδηγίες. Τα ρυθμιστικά σώματα στην Ελλάδα είναι το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, που είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή πολιτικής και σύνθεση νομοθεσίας

---

⁶³ Πράσινη βίβλος για τη σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τεχνολογιών των πληροφοριών (1997). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Feuropa.eu%2Frapid%2Fpress-release_IP-97-1073_el.pdf&ei=pMwUaDJEJCWswad5YGgAg&useq=AFQjCNHu9OnsCGKM8ii6oWNgnrITDJ8RIQ&bvm=bv.43148975.d.Yms

⁶⁴ Europa (2003), *Ηλεκτρονικές επικοινωνίες: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινεί διαδικασίες επί παραβάσει κατά οκτώ κρατών μελών*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-03-1356_el.htm?locale=FR#PR_metaPressRelease_bottom

και μια Ανεξάρτητη Ρυθμιστική Αρχή⁶⁵ που εξασκεί όλες τις ρυθμιστικές λειτουργίες συμπεριλαμβανομένης της ρύθμισης του ανταγωνισμού.

Υπάρχουν σημαντικές μελέτες⁶⁶ που αποδεικνύουν ότι η ρύθμιση από Ανεξάρτητες Ρυθμιστικές Αρχές είναι αποτελεσματικότερη όσον αφορά την ανάπτυξη και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς σε σχέση με τις υπηρεσίες των αρμόδιων υπουργείων. Επιπλέον συμπέρασμα από τις ίδιες μελέτες είναι ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός ανεξαρτησίας της ρυθμιστικής αρχής τόσο υψηλότερη είναι η απόδοση της αγοράς. Μέσω μιας ισχυρής ανεξάρτητης ρυθμιστικής αρχής εξασφαλίζεται σε όλους τους συμμετέχοντες η αξιόπιστη και εύρυθμη λειτουργία της αγοράς.

2.2.2.3 Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Το 1992 ιδρύθηκε η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤ) και οι αρμοδιότητές της αφορούσαν στην εποπτεία της απελευθερωμένης αγοράς των τηλεπικοινωνιών. Η λειτουργία της όμως ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1995. Με την ψήφιση του Ν.2668/98 ο οποίος καθόριζε τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ανατέθηκε στην ΕΕΤ και η ευθύνη για την εποπτεία και ρύθμιση της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών και μετονομάστηκε σε Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ).

Η Ε.Ε.Τ.Τ. αποτελεί μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και έχει έδρα την Αθήνα. Συγκροτείται από εννέα μέλη, εκ των οποίων ένας είναι ο Πρόεδρος και δύο Αντιπρόεδροι – ο ένας είναι αρμόδιος για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών και ο άλλος για τον τομέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών. Η θητεία του Προέδρου και των μελών της Ε.Ε.Τ.Τ. είναι πενταετής και δεν επιτρέπεται ο διορισμός των μελών της για περισσότερο από δυο θητείες.

Η Ε.Ε.Τ.Τ. έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

---

⁶⁵ η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

⁶⁶ Baudrier Audrey (2001), "Independent Regulation and telecommunications Performance in Developing Countries", California, USA και

Bortolotti Bernardo, D' Souza Juliet, Fantini Marcella & Megginson William (2002), "Privatization and the sources of performance improvement in the global telecommunications industry", Telecommunications Policy

- ✚ Καταρτίζει και τροποποιεί το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης (Ε.Σ.Α.) και εκχωρεί αριθμούς ή ομάδες αριθμών στους Τηλεπικοινωνιακούς Οργανισμούς και στους παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Επίσης, καθορίζει τα τέλη εκχώρησης και χρήσης των αριθμών.
- ✚ Χορηγεί, ανανεώνει, τροποποιεί αναστέλλει, παρατείνει και ανακαλεί τις Ειδικές Άδειες, καθώς επίσης εγκρίνει την εκμίσθωση τους, την παραχώρηση χρήσης, μεταβίβασης ή συνεκμετάλλευσης τους.
- ✚ Διενεργεί τους διαγωνισμούς για τη χορήγηση Ειδικών Αδειών Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών, καθορίζοντας τους σχετικούς όρους.
- ✚ Καταρτίζει τον ετήσιο κατάλογο των Οργανισμών με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά και καθορίζει τις ειδικότερες υποχρεώσεις των οργανισμών αυτών, σύμφωνα με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο.
- ✚ Ορίζει με απόφαση της τις προϋποθέσεις Παροχής Ανοιχτού Δικτύου και τους περιορισμούς πρόσβασης στα Δημόσια Τηλεπικοινωνιακά Δίκτυα λόγω Ουσιωδών Απαιτήσεων.
- ✚ Εκδίδει κανονισμούς για τις αρχές τιμολόγησης που οφείλουν να ακολουθούν οι Τηλεπικοινωνιακοί Οργανισμοί και δημοσιεύει εκθέσεις για την εξέλιξη των τιμολογίων των Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών και ελέγχει τα συστήματα κοστολόγησης των Τηλεπικοινωνιακών Οργανισμών βάσει της εκάστοτε νομοθεσίας⁶⁷.

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) αποτελώντας τον Εθνικό Ρυθμιστή της χώρας και την Επιτροπή Ανταγωνισμού για την αγορά δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, παρεμβαίνει είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελιών, όποτε διαπιστώσει ότι παραβιάζεται η εκάστοτε νομοθεσία των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Σε καταστάσεις που δύνανται να προκαλέσουν στρεβλώσεις στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και να βλάψουν τα συμφέροντα των καταναλωτών, εκδίδει ατομικές και κανονιστικές διοικητικές πράξεις, διενεργεί ακροάσεις και λαμβάνει κάθε πρόσφορο μέτρο για την αντιμετώπιση τους.

---

⁶⁷ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, Αρμοδιότητες. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/EETT/Responsibilities/>

Η ΕΕΤΤ δύναται να προβεί σε επιβολή προστίμου από 7.000 ευρώ έως 2.000.000 ευρώ, αναστολή ή ανάκληση των δικαιωμάτων παροχής δικτύων και υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών καθώς και ως προς τις αρμοδιότητές της να εφαρμόζει το Νόμο 703/1977 Περί Ανταγωνισμού. Ειδικά σε περιπτώσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, μπορεί να επιβάλει πρόστιμο μέχρι ποσοστού 15% επί των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης, ανάλογα με την ένταση της παράβασης.

Εάν διαπιστωθεί όμως τυχόν παράβαση της νομοθεσίας των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του ελεύθερου ανταγωνισμού στις ατομικές αποφάσεις που εκδίδονται από την ΕΕΤΤ, τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν στα αρμόδια πολιτικά δικαστήρια διεκδικώντας με κάθε τρόπο την ικανοποίηση των αξιώσεων τους. Αναφορικά με τις κανονιστικές διοικητικές πράξεις, δεν υπάρχει δυνατότητα προσβολής τους δικαστικώς.

Ο ρόλος της ΕΕΤΤ έχει αποκλειστικά ρυθμιστικό και εποπτικό χαρακτήρα. Δεν έχει καμία αρμοδιότητα παρέμβασης κατά ουσιαστικό τρόπο σε εμπορικές διαφορές που προκύπτουν μεταξύ τηλεπικοινωνιακών επιχειρήσεων (π.χ., είσπραξη εκπρόθεσμων οφειλών), αρμοδιότητα η οποία ανήκει αποκλειστικά στα πολιτικά δικαστήρια της χώρας.

Με το Νόμο 3431/2006 για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, οι αρμοδιότητες της ΕΕΤΤ αφορούσαν τον έλεγχο και την εποπτεία της πλήρους εφαρμογής του κοινοτικού και εθνικού νομικού πλαισίου στην αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τον έλεγχο και την εποπτεία της τήρησης όλων των τυπικών υποχρεώσεων του ΟΤΕ και των λοιπών παρόχων, τον έλεγχο της κοστοστρέφειας⁶⁸ και των άλλων περιορισμών χρέωσης εκ μέρους του ΟΤΕ, την αναζήτηση πληροφοριών, την εξέταση καταγγελιών και τη διεξαγωγή ερευνών, καθώς επίσης και τον έλεγχο και εποπτεία της διασφάλισης και ενίσχυσης συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, ως Επιτροπή Ανταγωνισμού στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Επίσης, όριζε νέες διαδικασίες που θα επέτρεπαν την συνεγκατάσταση και πλήρη απελευθέρωση του τοπικού βρόχου (του χάλκινου καλωδίου που συνδέει τους χρήστες με το αντίστοιχο κέντρο του ΟΤΕ). Στόχος ήταν η τόνωση του ανταγωνισμού με βάση τις

---

⁶⁸ Η κοστοστρέφεια αποτελεί μια μέθοδο καθορισμού των τιμών λαμβάνοντας υπ όψιν τους στόχους κέρδους της εταιρίας, καλύπτοντας το κόστος παραγωγής.

υποδομές, προσβλέποντας έτσι σε πιο καινοτόμες και ποιοτικές υπηρεσίες, προς όφελος των καταναλωτών και της εθνικής οικονομίας⁶⁹.

2.2.2.4 Καθορισμός αγορών

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων υποχρεούται να ορίσει σχετικές αγορές προϊόντων⁷⁰ κατάλληλες ώστε να τις αναλύσει και να καθορίσει κατά πόσο μια αγορά είναι όντως ανταγωνιστική. Ο ορισμός της σχετικής αγοράς επηρεάζει τα συμπεράσματα ως προς το ποιες είναι οι κατάλληλες παρεμβάσεις στα πλαίσια της ρυθμιστικής πολιτικής, όπως για το αν πρέπει να υπάρχει ρύθμιση τιμών (ή απαγόρευση μιας συγχώνευσης). Ο τελικός σκοπός ορισμού της σχετικής αγοράς προϊόντων και της γεωγραφικής της υπόστασης είναι να «αναγνωριστούν εκείνοι οι ανταγωνιστές που έχουν την δυνατότητα να περιορίσουν τις υπό εξέταση εταιρίες από το να συμπεριφέρονται ανεξάρτητα από ανταγωνιστικές πιέσεις»⁷¹.

Εφόσον η αγορά είναι ανταγωνιστική, δεν χρειάζεται να επιβληθούν κανονιστικές υποχρεώσεις και σε περίπτωση που η ΕΕΤΤ έχει ήδη επιβάλλει, τις αναιρεί. Εάν όμως, διαπιστωθεί ότι μια συγκεκριμένη αγορά δεν είναι ανταγωνιστική, τότε η ΕΕΤΤ εντοπίζει τις επιχειρήσεις με Σημαντική Ισχύ στην εν λόγω Αγορά και τις κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), όντας υποχρεωμένη να λαμβάνει επαρκώς υπ όψιν τη Σύσταση της Ε.Ε. για τις σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων (ex ante) κανονιστική ρύθμιση.

Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αγορά που δε συμπεριλαμβάνεται στη Σύσταση, δημιουργία εμποδίων στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ή ασυμβατότητα με το κοινοτικό δίκαιο, η Ε.Ε. μπορεί να ζητήσει την μη εφαρμογή του σχεδίου μέτρων για διάστημα δυο μηνών, εντός του οποίου μπορεί να καλέσει την Εθνική Ρυθμιστική Αρχή (ΕΡΑ) να τροποποιήσει ή να αποσύρει το σχέδιο⁷².

Σύμφωνα με τη Σύσταση, οι αγορές που χρειάζονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση χαρακτηρίζονται από την παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου

⁶⁹ ΕΕΤΤ, *Η ΕΕΤΤ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/EETT/>

⁷⁰ Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η σχετική αγορά προϊόντος «περιέχει όλα τα προϊόντα και/ή υπηρεσίες τα οποία θεωρούνται εναλλάξιμα ή υποκατάστατα από τους καταναλωτές λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους».

⁷¹ Lexnet, European Information –SIA, *Competition Law of the European Union*, Riga 2005. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.lexnet.dk/law/download/competit/Materi10.pdf>

⁷² Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, *Διαδικασία ανάλυσης αγοράς*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.opengov.gr/yne/?p=2372>

(διαρθρωτικού, νομικού ή ρυθμιστικού χαρακτήρα), τάση μη αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στο σχετικό χρονικό ορίζοντα και ανεπαρκή εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αστοχιών της υπ όψιν αγοράς⁷³.

2.2.3 Καθιέρωση νομοθεσίας

2.2.3.1 Κανονιστικές ρυθμίσεις της ΕΕΤΤ

Ο πρώτος γύρος ανάλυσης αγορών από την ΕΕΤΤ είχε ξεκινήσει το 2003 και αφού έλαβε υπ όψιν τη Σύσταση της Επιτροπής της 11ης Φεβρουαρίου 2003 και τις χονδρικές αγορές διασύνδεσης δημόσιων σταθερών δικτύων⁷⁴, το 2006 διαχώρισε τις σχετικές αγορές σε χονδρική αγορά εκκίνησης κλήσεων στο δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο που παρέχονται σε σταθερή θέση, σε διακριτές χονδρικές αγορές τερματισμού κλήσεων σε δημόσια τηλεφωνικά δίκτυα που παρέχονται σε σταθερή θέση (ανά δίκτυο κάθε εταιρίας) και χονδρική αγορά διαβιβαστικών υπηρεσιών στο δημόσιο σταθερό τηλεφωνικό δίκτυο, με γεωγραφικό εύρος την Ελληνική Επικράτεια.

Εν συνεχεία, μέτρησε τα επίπεδα του ανταγωνισμού στις παραπάνω σχετικές αγορές καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω αγορές χαρακτηρίζονται από απουσία αποτελεσματικού ανταγωνισμού και όρισε τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδας ως επιχείρηση κατέχουσα Σημαντική Ισχύ (ΣΙΑ) στις σχετικές αγορές για την παροχή των υπηρεσιών εκκίνησης κλήσεων στο δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο που παρέχονται σε σταθερή θέση, τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο του και υπηρεσιών διαβίβασης στο δημόσιο σταθερό τηλεφωνικό δίκτυο.⁷⁵

⁷³ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011: 3), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στις αγορές χονδρικής εκκίνησης κλήσεων στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο που παρέχεται σε σταθερή θέση, χονδρικού τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα σε σταθερή θέση και χονδρικής διαβίβασης στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0,625

⁷⁴ Διασύνδεση είναι η φυσική και λογική σύνδεση Τηλεπικοινωνιακών Δικτύων που χρησιμοποιούνται από τον ίδιο ή διαφορετικό Τηλεπικοινωνιακό Οργανισμό προκειμένου να παρέχεται στους Χρήστες ενός Τηλεπικοινωνιακού Οργανισμού η δυνατότητα να επικοινωνούν με Χρήστες του ίδιου ή άλλου Τηλεπικοινωνιακού Οργανισμού ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που παρέχονται από άλλο Τηλεπικοινωνιακό Οργανισμό.

⁷⁵ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011: 6), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0,625

Για την αντιμετώπιση της απουσίας αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές διασύνδεσης, η ΕΕΤΤ πρότεινε την επιβολή στον ΟΤΕ μια σειρά κατάλληλων και αναλογικών κανονιστικών υποχρεώσεων.

Για τις υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας, θεσπίστηκαν οι παρακάτω ρυθμιστικές υποχρεώσεις σε επίπεδο λιανικής:

- Επιλογή και προεπιλογή φορέα

Το 2006, με απόφαση της ΕΕΤΤ, επιβλήθηκε στον ΟΤΕ η χονδρική εκκίνηση κλήσεων μέσω Επιλογής και Προεπιλογής φορέα, ως κανονιστική υποχρέωση προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ανταγωνισμού που προέκυπταν από την κατοχή ΣΙΑ στη χονδρική αγορά εκκίνησης κλήσεων. Μέσω της διαδικασίας επιλογής φορέα, ένας συνδρομητής που είναι συνδεδεμένος με το δίκτυο του κοινοποιημένου φορέα έχει τη δυνατότητα, εφόσον πληκτρολογήσει ένα πρόθεμα, να επιλέγει έναν εναλλακτικό πάροχο από τον οποίο και να προμηθεύεται αστικές, υπεραστικές κλήσεις ή/και κλήσεις σε διεθνείς προορισμούς.

Με την παροχή της υπηρεσίας προεπιλογής φορέα, οι συνδρομητές μπορούσαν να κάνουν μια σταθερή επιλογή ενός εναλλακτικού παρόχου για όλες τις κλήσεις ή κάποιες κατηγορίες κλήσεων χωρίς να χρειάζεται να πληκτρολογούν κάποιο πρόθεμα. Οι μηχανισμοί της επιλογής και προεπιλογής φορέα αποτελούν βασικά μέτρα που προάγουν τον ανταγωνισμό, αφού δεν απαιτείται η ανάπτυξη ενός εκτεταμένου δικτύου πρόσβασης από τους εναλλακτικούς παρόχους.

- Χονδρική εκμίσθωση γραμμών

Η Χονδρική εκμίσθωση γραμμών (ΧΕΓ) επιβλήθηκε στον ΟΤΕ ως κανονιστική υποχρέωση προκειμένου να αμβλυνθούν τα προβλήματα ανταγωνισμού που είχε παρατηρηθεί ότι προκύπτουν συνέπεια της διαπίστωσης ύπαρξης ΣΙΑ στη λιανική πρόσβαση σε υπηρεσίες σταθερής τηλεφωνίας.

Η Χονδρική Εκμίσθωση Γραμμών αποτελούσε μια νέα υπηρεσία που προσέφερε ο ΟΤΕ στους εναλλακτικούς παρόχους, προκειμένου να μπορούν να μισθώνουν από τον ΟΤΕ τη γραμμή (με όρους χονδρικής) και να τη μεταπωλούν στον τελικό χρήστη. Ωστόσο, μέχρι και τον Αύγουστο του 2009 η χρήση της ΧΕΓ ήταν περιορισμένη, αφού μόνο τρεις εναλλακτικοί πάροχοι τη χρησιμοποιούσαν, με χρήση συνολικά περίπου 25.000 γραμμών.

- Έλεγχος τιμών λιανικής

Το 2006 επιβλήθηκε στον ΟΤΕ ο έλεγχος τιμών λιανικής υπό τη μορφή τιμής οροφής (Price Cap). Το ανώτατο όριο τιμών (τιμή οροφής) εφαρμόστηκε στις μεσοσταθμισμένες τιμές λιανικής του ΟΤΕ για προϊόντα σταθερής πρόσβασης στενής ζώνης καθώς και για μηνιαίο μίσθωμα γραμμών.

- Φορητότητα αριθμών

Με την παροχή της διευκόλυνσης φορητότητας αριθμών, ο καταναλωτής αποδεσμευόταν πλέον από την ανάγκη αλλαγής αριθμού όταν άλλαζε εταιρεία και μπορούσε να αλλάζει πάροχο ηλεκτρονικών επικοινωνιών χωρίς να υπόκειται σε πρόσθετα έξοδα ενημέρωσης σχετικά με την αλλαγή του αριθμού του. Με τον τρόπο αυτό, η θέση του καταναλωτή ισχυροποιήθηκε καθώς ενισχύθηκε το δικαίωμα του για ουσιαστική επιλογή των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που θεωρεί πιο συμφέρουσες για αυτόν⁷⁶.

2.2.3.2 Η υπηρεσία Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (Local Loop Unbundling-LLU)

Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα του ΟΤΕ έναντι των ανταγωνιστών του, είναι η πλήρης γεωγραφική κάλυψη, οι οικονομίες κλίμακας και σκοπού⁷⁷ και ο βαθμός κάθετης ενοποίησης⁷⁸, που του επιτρέπει να παρέχει τη συντριπτική πλειοψηφία υπηρεσιών χονδρικής εκκίνησης που απαιτείται για την παροχή υπηρεσιών λιανικής. Μέσω των πλεονεκτημάτων αυτών, ο ΟΤΕ ουσιαστικά αποκλείει τους ανταγωνιστές του από ένα σημαντικό τμήμα της σχετικής αγοράς με τελικό αποτέλεσμα τη διατήρηση φραγμών εισόδου.

Πιο συγκεκριμένα, ο ΟΤΕ, ως μονοπωλιακός πάροχος δικτύου πρόσβασης στην Ελλάδα, είναι ο μόνος φορέας με υποδομές τοπικής πρόσβασης πλήρους γεωγραφικής κάλυψης, οι οποίες αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή χονδρικών υπηρεσιών εκκίνησης

---

⁷⁶ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.)*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0.625

⁷⁷ Οικονομίες κλίμακας επιτυγχάνονται όταν το μέσο κόστος μειώνεται καθώς το παραγόμενο προϊόν αυξάνεται ενώ οικονομίες σκοπού όταν το κόστος παραγωγής δυο προϊόντων είναι μικρότερο από την παραγωγή των δυο αυτών προϊόντων ξεχωριστά.

⁷⁸ Μια εκτεταμένη κάθετη ενοποίηση ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση του μεγαλύτερου μεριδίου της αγοράς στα χέρια ολίγων διαχειριστών, γεγονός το οποίο αναμένεται να συμβάλει στον περιορισμό των επιλογών των καταναλωτών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

κλήσεων από σταθερή θέση. Αυτό παρέχει στον ΟΤΕ μια μοναδική ευκαιρία επέκτασης της ισχύος του από την αγορά χονδρικής εκκίνησης σε άλλες συνδεδεμένες αγορές⁷⁹.

Η υποχρέωση του ΟΤΕ για παροχή υπηρεσιών συνεγκατάστασης και Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ)⁸⁰ είχε οριστεί βάσει του θεσμικού πλαισίου από το 2001, αλλά δεν είχε εφαρμοστεί. Μετά τη συμφωνία του ΟΤΕ και των εναλλακτικών παρόχων σε ένα εντατικό σχέδιο κατασκευής μονάδων συνεγκατάστασης σε επιπλέον αστικά κέντρα, στόχος ήταν μέχρι το τέλος του 2007 η πλειοψηφία των καταναλωτών να μπορεί να επιλέγει τον πάροχο της προτιμήσεως του, ακόμη και στο επίπεδο του τοπικού βρόχου⁸¹.

Μετά από σχετική έγκριση της ΕΕΤΤ, στις 30 Απριλίου 2007 κυκλοφόρησε το βασικό ρυθμιστικό κείμενο για την παροχή της ΑΠΤΒ, η Προσφορά Αναφοράς του ΟΤΕ για την παροχή Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο, γνωστή και ως RUO (Reference Unbundled Offer). Το RUO ρυθμίζει τις σχέσεις των τηλεπικοινωνιακών παρόχων με τον ΟΤΕ σε θέματα ΑΠΤΒ. Μέσω της ΑΠΤΒ προωθούνται ο ανταγωνισμός στην τηλεπικοινωνιακή αγορά διευκολύνοντας την είσοδο και τη δραστηριοποίησή σε αυτήν των τηλεπικοινωνιακών παρόχων, επί ίσους όρους με τον ΟΤΕ, με στόχο την ανάπτυξη της αγοράς και προς όφελος των καταναλωτών.

Η παροχή ΑΠΤΒ στους εναλλακτικούς φορείς αυξάνει το επίπεδο ανταγωνισμού και τεχνολογικής καινοτομίας στα δίκτυα τοπικής πρόσβασης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την προσφορά πλήρους φάσματος τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στον καταναλωτή, από την απλή φωνητική τηλεφωνία, μέχρι υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων υψηλής ταχύτητας για συνεχή πρόσβαση στο Διαδίκτυο και για ευρυζωνικές υπηρεσίες.

Απόρροια της ανάπτυξης του ανταγωνισμού στους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους είναι η βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προς τους πελάτες. Καθώς η αγορά αναπτύσσεται δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας, και κατά

---

⁷⁹ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011), Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0.625

⁸⁰ Η Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ) είναι η δυνατότητα χρήσης του καλωδίου (Τοπικός Βρόχος) που συνδέει τον χώρο του συνδρομητή με το Αστικό Κέντρο (Α/Κ) του ΟΤΕ από άλλους, εκτός του ΟΤΕ, Τηλεπικοινωνιακούς Παρόχους (ΤΠ) για την παροχή στον συνδρομητή υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας καθώς και πρωτοπόρων υπηρεσιών όπως το λεγόμενο «γρήγορο» Internet, η IP τηλεφωνία και η ψηφιακή καλωδιακή τηλεόραση. Μέσω της ΑΠΤΒ ο Τοπικός Βρόχος (ToB) απελευθερώνεται και αποδίδεται με εκμίσθωση χρήσης από τον ΟΤΕ στον ΤΠ ο οποίος μπορεί να τον χρησιμοποιεί για την παροχή στον συνδρομητή των εν λόγω υπηρεσιών.

⁸¹ Το απλό χάλκινο καλώδιο (γνωστό και ως local loop ή last mile) που συνδέει σχεδόν κάθε σπίτι με το τοπικό τηλεφωνικό κέντρο

επέκταση χαμηλότερες τιμές, δίνοντας τη δυνατότητα σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού να έχει πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες⁸².

Η υπηρεσία Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο εξασφαλίζει απευθείας σύνδεση με τον τελικό συνδρομητή παρέχοντας τη δυνατότητα διατήρησης του τηλεφωνικού του αριθμού, τη δυνατότητα ανάπτυξης και διάθεσης νέων προϊόντων, όπως υπηρεσίες double play και triple play, τη δυνατότητα πρόσβασης σε συνδρομητές πανελλαδικά, συντήρηση του δικτύου από τον ΟΤΕ χωρίς επιπλέον λειτουργικά έξοδα και χαμηλό κόστος πρόσβασης⁸³.

2.2.3.3 Ρύθμιση της αγοράς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Το Δεκέμβριο του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όρισε τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες θα επιδέχονταν «εκ των προτέρων» κανονιστική ρύθμιση και τις οποίες, συνεπώς, οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές όφειλαν να συνεχίσουν να αναλύουν. Με τη Σύσταση αυτή, ο αριθμός των αγορών μειώθηκε από 18 σε 7, μια αγορά λιανικής και έξι αγορές χονδρικής.

Στόχος ήταν να απλοποιηθεί το ρυθμιστικό περιβάλλον και να μειωθεί ο φόρτος των Εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών και των Επιχειρήσεων. Μολονότι ο αριθμός των αγορών μειώθηκε, δεν άλλαξε ο ορισμός των αγορών, ούτε τα αποτελέσματα που είχαν προκύψει από τις μέχρι τότε αναλύσεις των 18 αγορών, ούτε οι αντίστοιχες κανονιστικές υποχρεώσεις που είχε θεσπίσει η κάθε Εθνική Ρυθμιστική Αρχή στις εταιρίες με ΣΙΑ (δηλαδή στον ΟΤΕ)⁸⁴.

2.2.3.4 Επιβαλλόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις στον ΟΤΕ

Σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο, η ΕΕΤΤ με την υποχρέωση της επιβολής υποχρεώσεων σε επιχειρήσεις με ΣΙΑ καθώς επίσης της διασφάλισης επαρκούς πρόσβασης, διασύνδεσης και διαλειτουργικότητας υπηρεσιών που μπορούν να επιβληθούν σε επιχειρήσεις που ορίζονται ως πάροχοι ΣΙΑ, επέβαλε στον ΟΤΕ τις παρακάτω υποχρεώσεις:

---

⁸² Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), Αδεσμοποίηση Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/FAQS/LocalNetworkAccess/FAQS.html>

⁸³ Γενική Διεύθυνση Εγχώριων Παρόχων (2011), Υπηρεσία Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.otewholesale.gr/Portals/0/TOB_1211.pdf

⁸⁴ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011), Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με το 3ο γύρο ανάλυσης της ΕΕΤΤ για τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην Αγορά Χονδρικής Ευρυζωνικής Πρόσβασης. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/admin/downloads/Announcements/market_5.pdf

- Υποχρέωση παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου, για τις αγορές εκκίνησης, τερματισμού και διαβίβασης κλήσεων (ΑΠΤοΒ, ΑΡΥΣ)

Ο ΟΤΕ όφειλε να ικανοποιεί εύλογα αιτήματα πρόσβασης ή χρήσης ειδικών στοιχείων του δικτύου και συναφών ευκολιών. Σύμφωνα με την υποχρέωση αυτή, ο ΟΤΕ υποχρεώθηκε να παρέχει χονδρική εκκίνηση κλήσεων, χονδρικό τερματισμό κλήσεων, υπηρεσίες χονδρικής διαβίβασης καθώς και υποχρέωση παροχής συναφών ευκολιών, συμπεριλαμβανομένης της συνεγκατάστασης. Επίσης, έπρεπε να συνάπτει Συμφωνίες Επιπέδου Υπηρεσιών (Basic Service Level Agreements – SLAs) για όλες τις υπηρεσίες διασύνδεσης και για όλες τις σχετικές διαδικασίες και να διαπραγματεύεται καλόπιστα κάθε εύλογο αίτημα για την παροχή SLAs «πέραν του βασικού» (Advanced SLAs).

- Υποχρέωση αμεροληψίας / μη διακριτικής μεταχείρισης για τις αγορές εκκίνησης, τερματισμού και διαβίβασης κλήσεων

Σύμφωνα με την υποχρέωση αμεροληψίας, ο ΟΤΕ όφειλε να παρέχει υπηρεσίες διασύνδεσης, συναφείς υπηρεσίες και πληροφορίες με τους ίδιους όρους και με την ίδια ποιότητα που παρείχε και στις δικές του υπηρεσίες ή σε αυτές των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων, καθώς και να μην κάνει διακρίσεις μεταξύ των χονδρικών πελατών του

- Υποχρέωση διαφάνειας για τις αγορές εκκίνησης, τερματισμού και διαβίβασης κλήσεων (Προσφορά Αναφοράς, Δημοσίευση Τιμολογίων)

Σύμφωνα με την εν λόγω υποχρέωση η ΕΕΤΤ επέβαλε στον ΟΤΕ την υποχρέωση δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης.

- Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού

Ο ΟΤΕ όφειλε να καθιστά διακριτές και διαφανείς τις τιμές χονδρικής πώλησης και τις εσωτερικές του τιμολογήσεις προκειμένου να ελέγχεται μεταξύ άλλων η τήρηση της υποχρέωσης αμεροληψίας. Η ΕΕΤΤ υποχρέωσε τον ΟΤΕ να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις αγορές εκκίνησης, τερματισμού και διαβίβασης κλήσεων. Ο λογιστικός διαχωρισμός αποτελεί μια μορφή επιμερισμού των χρηματοοικονομικών στοιχείων της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης σε «ξεχωριστές επιχειρήσεις»⁸⁵.

⁸⁵ Με την παρουσίαση των αποδόσεων των χονδρικών υπηρεσιών, ελέγχεται εάν αυτές έχουν απόδοση ίση με την εύλογη απόδοση επί του απασχολούμενου κεφαλαίου (WACC). Επίσης, πραγματοποιείται έλεγχος των αποδόσεων των λιανικών αγορών ώστε να εκτιμηθεί η ύπαρξη ή μη συμπίεσης περιθωρίου. Ο ΟΤΕ υποχρεούται να χρεώνει το λιανικό άκρο του και τους λοιπούς παρόχους στις ίδιες τιμές για τις ίδιες υπηρεσίες.

- Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης (retail-minus, price cap, κοστοστρέφεια⁸⁶) για τις αγορές εκκίνησης, τερματισμού και διαβίβασης κλήσεων και των συναφών ευκολιών

Ο ΟΤΕ υποχρεώθηκε να παρέχει κοστοστρεφείς τιμές για τις υπηρεσίες εκκίνησης, διαβίβασης και τερματισμού και για τις συναφείς ευκολίες, όπως οι πόρτες διασύνδεσης και η Επιλογή και Προεπιλογή Φορέα, καθώς και να παρέχει υπηρεσίες συνεγκατάστασης σε κοστοστρεφείς τιμές που θα ελέγχονται από την ΕΕΤΤ⁸⁷.

2.2.4 Στοιχεία της αγοράς

2.2.4.1 Σταθερή τηλεφωνία

Κατά τη διάρκεια του 2005, ο ανταγωνισμός στην παροχή υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας παρουσίασε πρόοδο, παρά τη διατήρηση του μονοπωλίου στην αγορά πρόσβασης από την πλευρά του ΟΤΕ. Τα μερίδια των εναλλακτικών παρόχων συνέχισαν να διευρύνονται, στον όγκο της εξερχόμενης κίνησης, καταγράφοντας όμως φθίνοντα ρυθμό αύξησης. Πιο αναλυτικά, το μερίδιο των εναλλακτικών πάροχων που απέσπασαν από τον ΟΤΕ το πρώτο εξάμηνο του 2005 εκτιμάται στο 29% (βάσει της εξερχόμενης κίνησης και εξαιρουμένων των Dial-up κλήσεων⁸⁸), πέντε ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο σε σύγκριση με την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2004. Σημαντικές τιμολογιακές αλλαγές δεν παρατηρήθηκαν, παρά μόνο κάποιες μικρές μειώσεις στις κλήσεις από σταθερό προς κινητό τηλέφωνο και στις διεθνείς κλήσεις⁸⁹.

Το 2006, οι εναλλακτικοί πάροχοι συνέχισαν να διευρύνουν τα μερίδιά τους στην αγορά και ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υπηρεσιών συνέχισε να εντείνεται. Το Α' εξάμηνο του 2006, το μερίδιο των εναλλακτικών παρόχων που απέσπασαν από τον ΟΤΕ στις εξερχόμενες κλήσεις, ανήλθε σε 30,7% έναντι 28,3% στο τέλος του Β' εξαμήνου 2005. Τα λιανικά έσοδα της

⁸⁶ Η κοστοστρέφεια αποτελεί μια γενική υποχρέωση που δύναται να εμποδίσει τον πάροχο με ΣΙΑ να χρεώνει υπερβολικές τιμές αλλά μπορεί να βοηθήσει επίσης στη διασφάλιση του ότι ο πάροχος με ΣΙΑ δεν επιχειρεί να εμποδίσει την είσοδο στην αγορά ή να αποτρέψει τον ανταγωνισμό χρεώνοντας αδικαιολόγητα χαμηλές τιμές που βλάπτουν τον ανταγωνισμό ή προβαίνοντας σε συμπίεση περιθωρίου.

⁸⁷ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011: 81), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης* /σελ. 6 και 12. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/openems/openems/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0,625

⁸⁸ Ένας τρόπος που ένας υπολογιστής συνδέεται με το Διαδίκτυο χρησιμοποιώντας ένα modem και την τηλεφωνική γραμμή. Συνήθως είναι αργή σύνδεση και εμποδίζει την τηλεφωνική γραμμή.

⁸⁹ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2006), *Επισκόπηση αγορών 2005*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/openems/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2005.pdf>

σταθερής τηλεφωνίας σταθεροποιήθηκαν πάνω από το 1 δις ευρώ σημειώνοντας οριακή μεταβολή με το 44% να προέρχεται από την παροχή υπηρεσιών λιανικής τηλεφωνίας. Το Α' εξάμηνο του 2006, ο ΟΤΕ παρουσιάζει μειωμένα μερίδια βάσει των λιανικών εσόδων, γεγονός που οφείλεται αποκλειστικά στην μείωση του μεριδίου που κατέχει στις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων.

Σημαντικές μειώσεις σημειώθηκαν στο μέσο κόστος κλήσης από σταθερό προς κινητό για την πλειοψηφία παρόχων και τα τέλη διασύνδεσης στο δίκτυο του κυρίαρχου Τηλεπικοινωνιακού Παρόχου στην Ελλάδα (ΟΤΕ) κυμάνθηκαν τον Οκτώβριο του 2006 χαμηλότερα από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σημαντικό βήμα για την ανάπτυξη του ανταγωνισμού σε επίπεδο υποδομών αποτέλεσε η ανάπτυξη της Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ). Συγκεκριμένα, οι γραμμές ΑΠΤΒ έφτασαν στα τέλη του 2006 τις 19.500 έναντι 7.000 γραμμών στα τέλη του 2005. Το χαμηλό ύψος των τελών ΑΠΤΒ και η ανάπτυξη των συνεγκαταστάσεων δημιούργησε θετική προοπτική. Κατά το Β' εξάμηνο 2006 ο αριθμός των αστικών κέντρων (Α/Κ) του ΟΤΕ, στα οποία παρέχεται συνεγκατάσταση, ανήλθε το Δεκέμβριο 2006 σε 38, έναντι μόλις 1 το Δεκέμβριο 2005⁹⁰.

Το 2007, εντάθηκε ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υποδομών. Το μερίδιο των εναλλακτικών παρόχων, στο τέλος του 2007, ανήλθε σε 4,6% έναντι ποσοστού μικρότερου του 1% στο τέλος του 2006. Το μέσο κόστος κλήσης από σταθερό προς κινητό τηλέφωνο μειώθηκε κατά 7% σε σχέση με το 2006 ενώ τα λιανικά έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας κατέγραψαν μείωση 6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2006, κυρίως λόγω της μείωσης των εσόδων από την τηλεφωνική κίνηση. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) όσο και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το μέσο μηνιαίο κόστος για τον Έλληνα οικιακό χρήστη υπερβαίνει τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε αντίθεση με το κόστος για τον επαγγελματία χρήστη, όπου η Ελλάδα συγκαταλέγεται ανάμεσα στα φθηνότερα κράτη μέλη της ΕΕ.

Σημαντική ήταν η ανάπτυξη στη Φορητότητα Αριθμών κατά τη διάρκεια του 2007, δεδομένου ότι οι μεταφερθέντες αριθμοί σταθερής και κινητής τηλεφωνίας σημείωσαν

⁹⁰ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2007: 16), *Επισκόπηση αγορών 2006*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2006.pdf>

αύξηση που υπερέβη το 200% και 500% αντίστοιχα σε σχέση με το 2006. Παράλληλα, στάσιμα παρέμειναν τα μερίδια των εναλλακτικών παρόχων αναφορικά με τον όγκο της εξερχόμενης κίνησης. Η ανάπτυξη της ΑΠΤΒ ήταν ραγδαία καθώς στα τέλη του 2007 οι γραμμές ΑΠΤΒ ανήλθαν στις 274.000, έναντι 19.500 στα τέλη του 2006 και ο αριθμός των Αστικών Κέντρων (Α/Κ) του ΟΤΕ στα οποία παρεχόταν συνεγκατάσταση ανήλθε στα 119 το Δεκέμβριο του 2007, έναντι 38 το Δεκέμβριο του 2006⁹¹.

Η αύξηση της Φορητότητας αριθμών συνεχίζει να είναι θεαματική, ιδίως στη σταθερή τηλεφωνία όπου καταγράφηκε αύξηση 87% των μεταφερθέντων αριθμών. Τα τέλη Διασύνδεσης στο δίκτυο του ΟΤΕ κυμάνθηκαν τον Οκτώβριο του 2007 περίπου στα ίδια επίπεδα με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο⁹².

Ο ανταγωνισμός σε επίπεδο υποδομών συνέχισε να εντείνεται και κατά τη διάρκεια του 2008. Το μερίδιο των εναλλακτικών παρόχων στον αριθμό των απευθείας συνδεδεμένων συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας εκτιμάται ότι στο τέλος του 2008 ανήλθε σε 7,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος που ήταν στο 4,4%. Συνολικά, οι τρεις μεγαλύτεροι πάροχοι είχαν αποκτήσει μερίδιο 18% της αγοράς, συνεχίζοντας την αυξητική πορεία του. Αντίθετα, το Ά εξάμηνο του 2008, η συνεχιζόμενη μείωση των εσόδων από την τηλεφωνική κίνηση, οδήγησε σε εκ νέου μείωση των λιανικών εσόδων κατά 8% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2007. Το μέσο μηνιαίο κόστος για τον Έλληνα οικιακό χρήστη συνεχίζει να υπερβαίνει τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ το κόστος για τον επαγγελματία χρήστη στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι φθηνότερο σε σχέση τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο⁹³.

Το 2009, η έντονη παρουσία της οικονομικής κρίσης είχε επιπτώσεις στην συγκέντρωση της αγοράς (αποχωρήσεις παρόχων, συγχωνεύσεις κλπ) και στα αποτελέσματα του τομέα (κύκλος εργασιών, μικτά κέρδη και σύνολο ενεργητικού) που παρουσιάζουν συρρίκνωση. Ο έντονος ανταγωνισμός στην αγορά της σταθερής τηλεφωνίας συνεχίστηκε και το μερίδιο των τριών μεγαλύτερων εναλλακτικών παρόχων αυξήθηκε σε 21,4% έναντι 17,9% στο πρώτο εξάμηνο

---

⁹¹ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2008: 5), *Επισκόπηση αγορών 2007*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2007.pdf>

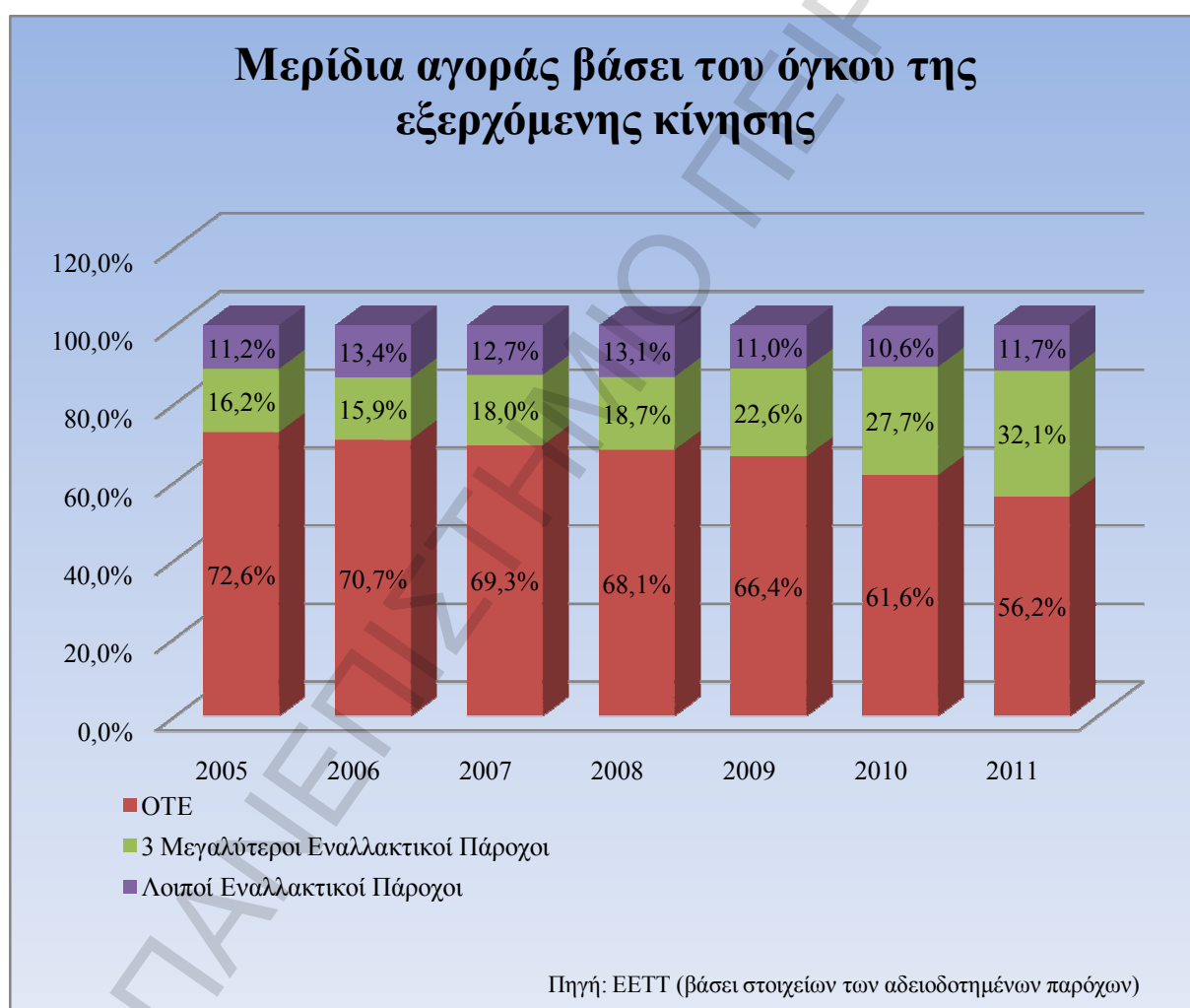
⁹²ΕΕΤΤ (2008), *Επισκόπηση αγορών 2007*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2007.pdf>

⁹³ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2009), *Επισκόπηση αγορών 2008*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2008.pdf>

του 2008. Σημαντικό γεγονός που συνέβαλλε στην αύξηση του συνολικού μεριδίου των τριών παρόχων ήταν η παύση λειτουργίας της Altec, Lannet και Teledome. Παράλληλα ο ΟΤΕ διατήρησε τα μερίδια του παρότι οριακά υψηλότερα συγκριτικά με το 2008, όσον αφορά τον όγκο εξερχόμενης κίνησης.

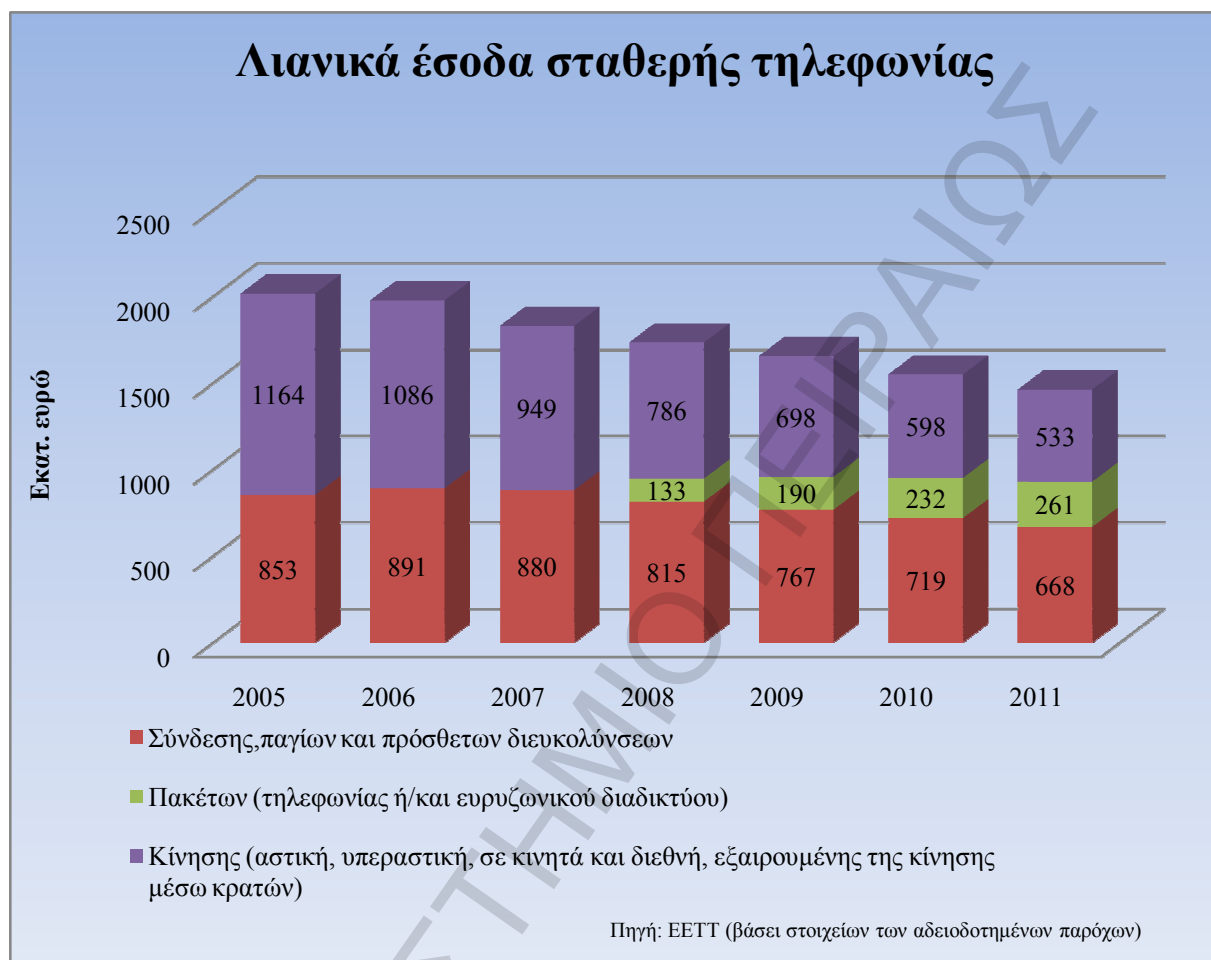
Στο παρακάτω διάγραμμα περιγράφονται τα μερίδια αγοράς βάσει του όγκου εξερχόμενης κίνησης για τον ΟΤΕ, τους 3 μεγαλύτερους εναλλακτικούς παρόχους και τους λοιπούς παρόχους:

Διάγραμμα 2.1 - Μεριδία αγοράς βάσει του όγκου της εξερχόμενης κίνησης

Παράλληλα, η μείωση των εσόδων από την τηλεφωνική κίνηση κατά 8% είχε ως αποτέλεσμα τα λιανικά έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας να καταγράφουν εκ νέου μείωση 3% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2008. Η συνεχιζόμενη πτώση στα λιανικά έσοδα της σταθερής τηλεφωνίας περιγράφεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Διάγραμμα 2.2 - Λιανικά έσοδα σταθερής τηλεφωνίας

Το μέσο μηνιαίο κόστος για τον Έλληνα οικιακό χρήστη συνεχίζει να υπερβαίνει τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ το κόστος για τον επαγγελματία χρήστη στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι φθηνότερο σε σχέση τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Εντυπωσιακή εξακολουθεί να είναι η αύξηση της Φορητότητας αριθμών, καθώς μεταφέρθηκαν 544.000 αριθμοί σταθερής τηλεφωνίας. Τα τέλη Διασύνδεσης στο δίκτυο του ΟΤΕ κυμάνθηκαν τον Οκτώβριο του 2008 περίπου στα ίδια επίπεδα με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ο αριθμός των γραμμών ΑΠΤΒ σημείωσε αύξηση 53% σε σχέση με το 2008 πλησιάζοντας το 1 εκατομμύριο γραμμές, και η Ελλάδα εξακολουθεί να είναι ανάμεσα στα φθηνότερα κράτη μέλη στην ΕΕ, όσον αφορά στην πλήρη και μεριζόμενη πρόσβαση,

δεδομένου ότι τα τέλη συνεχίζουν να φθίνουν (μείωση 5% και 4% αντίστοιχα σε σχέση με το 2008)⁹⁴.

2.2.4.2 Ευρυζωνικές υπηρεσίες

Το 2005 συνεχίζεται η ανάπτυξη της αγοράς του διαδικτύου τόσο ως προς τα συνολικά έσοδα της όσο και ως προς τον αριθμό των συνδέσεων. Αναλυτικά, τα συνολικά έσοδα των παρόχων από υπηρεσίες διαδικτύου παρουσίασαν άνοδο κατά 19% σε σχέση με το 2004 και το 2005 ανήλθαν στα 126εκ. ευρώ. Οι συνδέσεις στο διαδίκτυο αυξήθηκαν κατά 27%, σε σχέση με το τέλος του 2004⁹⁵.

Οι ευρυζωνικές γραμμές, το 2006, έφτασαν τις 500.000 σημειώνοντας τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση παγκοσμίως (225%). Παρόλα αυτά η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση ανάμεσα στα 25 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), όσον αφορά στην ευρυζωνικότητα με διείσδυση στον πληθυσμό 3,3%, έναντι μέσης διείσδυσης 15,7% στην Ε.Ε. Καταλυτικό ρόλο στο γεγονός αυτό διαδραμάτιζαν οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης του ανταγωνισμού σε επίπεδο υποδομών⁹⁶.

Το 2007 οι ευρυζωνικές γραμμές υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το τέλος του 2006 και ξεπέρασαν το φράγμα των 1.000.000 γραμμών. Η Ελλάδα πέτυχε ευρυζωνική διείσδυση στον πληθυσμό της τάξης του 9,1% και ξέφυγε από την τελευταία θέση της σχετικής Ευρωπαϊκής λίστας αλλά η απόσταση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (20%) παρέμενε μεγάλη⁹⁷.

Οι ευρυζωνικές γραμμές ξεπέρασαν το 1.500.000 κατά το 2008, καταγράφοντας αύξηση 48% σε σχέση με το 2007 (1.017.475 γραμμές). Η ευρυζωνική διείσδυση επί του πληθυσμού έφτασε το 13,44%. Ωστόσο η μέση Ευρωπαϊκή διείσδυση κυμαινόταν σε αρκετά υψηλότερα ποσοστά (23%)⁹⁸.

Το 2009, αυξήθηκαν περαιτέρω οι ευρυζωνικές γραμμές, πλησιάζοντας τις 2.000.000 γραμμές. Η ευρυζωνική διείσδυση στη χώρα έφτασε το 17% επί του πληθυσμού,

⁹⁴ Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2010), *Επισκόπηση αγορών 2009*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2009.pdf>

⁹⁵ΕΕΤΤ (2006), *Επισκόπηση*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2005.pdf>

⁹⁶ΕΕΤΤ (2007), *Επισκόπηση*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2006.pdf>

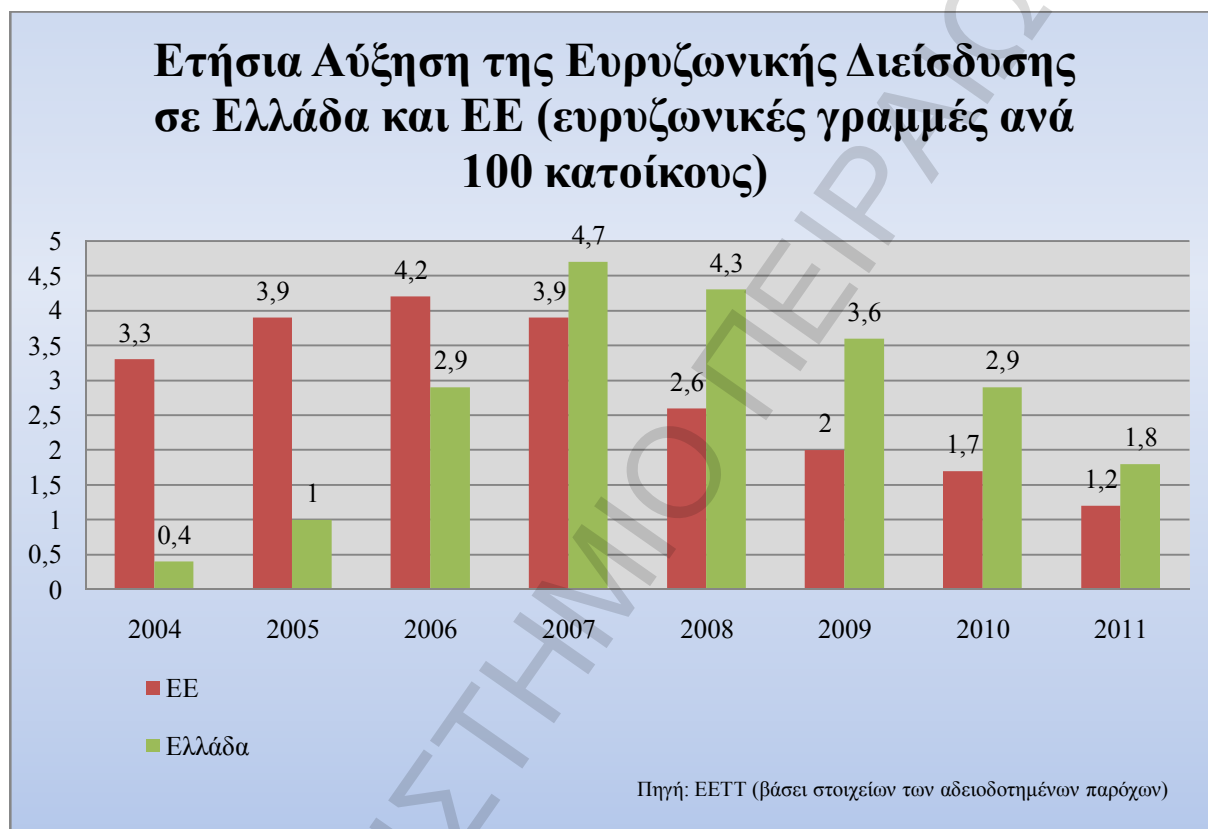
⁹⁷ΕΕΤΤ (2008), *Επισκόπηση*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2007.pdf>

⁹⁸ΕΕΤΤ (2009), *Επισκόπηση*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2008.pdf>

πετυχαίνοντας την τρίτη μεγαλύτερη άνοδο (3,6%) στην ΕΕ. Παρόλα αυτά η μέση ευρωπαϊκή διείσδυση κυμαίνεται πολύ ψηλότερα, κοντά στο 25%. Το παρακάτω διάγραμμα περιγράφει την ετήσια αύξηση της Ευρυζωνικής Διείσδυσης σε Ελλάδα και ΕΕ:

Διάγραμμα 2.3 - Ετήσια Αύξηση της Ευρυζωνικής Διείσδυσης σε Ελλάδα και ΕΕ (ευρυζωνικές γραμμές ανά 100 κατοίκους)

Η ταχύτητα πρόσβασης των ευρυζωνικών γραμμών παρουσιάζει ανοδικές τάσεις, με το 16% των γραμμών να αντιστοιχεί σε ταχύτητες πάνω από 2 και μέχρι 10 Mbps και το 36% των γραμμών να αντιστοιχούν σε ταχύτητες άνω των 10 Mbps. Παράλληλα η μέση ταχύτητα των γραμμών ΑΡΥΣ (χονδρικής και λιανικής) παρουσιάζει συνεχή άνοδο, φτάνοντας στα τέλη του 2009 τα 4,385 Mbps έναντι 2,4 Mbps στο τέλος του 2008.

Τέλος, σύμφωνα με τη νέα έκδοση της Έκθεσης «Broadband Internet Access Cost» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το λιανικό κόστος ευρυζωνικής πρόσβασης στην Ελλάδα είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερο από το αντίστοιχο μέσο λιανικό κόστος στην ΕΕ⁹⁹.

⁹⁹EETT (2010), *Επισκόπηση*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2009.pdf>

2.2.4.3 Κινητή τηλεφωνία

Η ανάπτυξη της διείσδυσης της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα το 2005 κυμάνθηκε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Αναλυτικότερα, ο συνολικός αριθμός συνδρομητών στο τέλος του 2005 ανήλθε στις 12.448.000, παρουσιάζοντας αύξηση 12,7% σε σχέση με το 2004. Ο αριθμός των ενεργών συνδρομητών στο τέλος του 2005 αυξήθηκε κατά 10,1%, φτάνοντας τα 10.243.000 έναντι 9.306.000 στο τέλος του 2004. Ως ενεργοί συνδρομητές ορίζονται όλοι οι συνδρομητές με συμβόλαιο και με καρτοκινητό. Ο αριθμός των ενεργών συνδρομητών το 2005 αντιστοιχούσε σε 92,2% διείσδυση στον πληθυσμό¹⁰⁰.

Το 2006 η διασύνδεση στην κινητή τηλεφωνία παρουσίασε άνοδο σε σχέση με το 2005. Σύμφωνα με τη 12^η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα τέλη τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας παρέμεναν υψηλότερα σχεδόν κατά 9% σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ αντίστοιχα το 2007 ήταν υψηλότερα σχεδόν κατά 13%. Το 2008, η διασύνδεση συνέχισε την ανοδική της πορεία, με σημαντικότερη την αύξηση της εσωτερικής κίνησης των εταιριών κινητής τηλεφωνίας¹⁰¹, η οποία αποτελούσε το 43% της συνολικής κίνησης. Επίσης, παρά τη συνεχή μείωση στα τέλη τερματισμού των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, παρέμεναν υψηλότερα περίπου κατά 17% συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σύμφωνα με στοιχεία της 14^{ης} Έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁰². Παρόλα αυτά, το μέσο μηνιαίο κόστος για τους συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας, υπερέβαινε τον ευρωπαϊκό μέσο όρο κατά 40%.

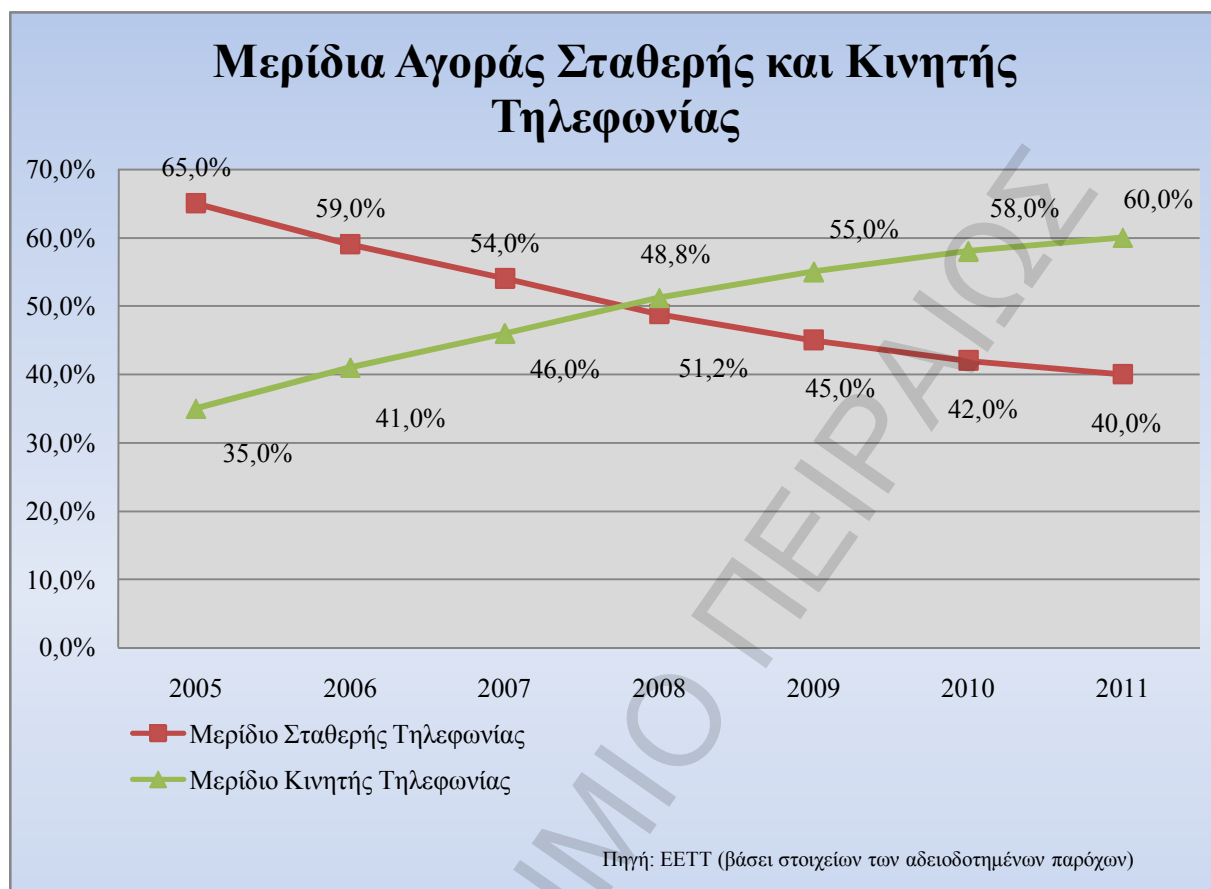
Το 2009 οι συνδρομητές της κινητής τηλεφωνίας ξεπέρασαν τα 20 εκατομμύρια, ενώ η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας ανήλθε το Σεπτέμβριο του 2009 στο 125% υπερβαίνοντας τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (122%). Ο αριθμός των ενεργών συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας ανήλθε το Δεκέμβριο του 2009 στα 13,3 εκατομμύρια έναντι 13,8 εκατομμυρίων το Δεκέμβριο του 2008¹⁰³. Τα μερίδια αγοράς σταθερής και κινητής τηλεφωνίας παρουσιάζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

¹⁰⁰ΕΕΤΤ (2006). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2005.pdf>

¹⁰¹Εταιρείες Κινητής Τηλεφωνίας
¹⁰²ΕΕΤΤ (2007). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2006.pdf>

¹⁰³ΕΕΤΤ (2009). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2008.pdf>

Διάγραμμα 2.4 - Μερίδια Αγοράς Σταθερής και Κινητής Τηλεφωνίας

2.3 3η Γενιά : Βιομηχανική Πολιτική (2010 – σήμερα)

2.3.1 Εξέλιξη του ανταγωνισμού και τάσεις

Στην αγορά σταθερής τηλεφωνίας, παρά τη μείωση του μεριδίου του ΟΤΕ, παραμένει ακόμα έντονη η παρουσία του. Οι προσπάθειες των εναλλακτικών παρόχων να μειώσουν την εξάρτησή τους από τις υποδομές του ΟΤΕ συνεχίζονται με τις γραμμές αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο καθώς και τις επενδύσεις να αυξάνονται συνεχώς, παρά το γεγονός ότι οι συνολικές επενδύσεις βρίσκονται σε πολύ χαμηλό επίπεδο ακόμα.

Η πρόσβαση ADSL¹⁰⁴ μέσω ΑΠΤΒ αποτελεί πλέον τον κύριο οδηγό της ευρυζωνικής ανάπτυξης, παρουσιάζοντας νέα άνοδο. Οι γραμμές πλήρους πρόσβασης ακολουθούν την ανάπτυξη της ΑΠΤΒ, γεγονός που καταδεικνύει την τάση πλήρους απελευθέρωσης του

¹⁰⁴ Το Asymmetric Digital Subscriber Line (Ασύμμετρη Ψηφιακή Συνδρομητική Γραμμή) ή ADSL είναι μια μορφή DSL, δηλαδή μια τεχνολογία μετάδοσης δεδομένων που λειτουργεί πάνω σε παραδοσιακή τηλεφωνική γραμμή αλλά πετυχαίνει υψηλότερους ρυθμούς μεταφοράς από τα παραδοσιακά modem

τοπικού βρόχου, τόσο για προϊόντα φωνής όσο και για εξελιγμένα προϊόντα ευρυζωνικών υπηρεσιών (VoIP, bundling, κ.λπ.).

Κύριο μοχλό ανάπτυξης της αγοράς αποτελεί η κινητή τηλεφωνία ως πιο διαδεδομένη μορφή επικοινωνίας. Ο ανταγωνισμός στον κλάδο της κινητής τηλεφωνίας παραμένει ισχυρός με τα μερίδια αγοράς των εταιριών να μην απέχουν σημαντικά μεταξύ τους. Τα υψηλά επίπεδα ανταγωνισμού καθώς επίσης και ο κορεσμός του κλάδου προκαλούν έντονες πιέσεις και δυσκολίες βελτίωσης του μέσου εσόδου ανά πελάτη (ARPU) και διατήρηση της πελατειακής βάσης.

Σημαντικός παράγοντας για την αύξηση του ARPU αποτελεί η σύγκλιση των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας σε συνδυασμό με την ευρυζωνικότητα (double, triple play) και την προσφορά καινοτόμων υπηρεσιών (Video On Demand, IPTV, VoIP).

Οι υπηρεσίες triple play - σταθερή τηλεφωνία, ευρυζωνικό Internet και τηλεόραση - δημιούργησαν μια νέα αγορά που αποτελούνταν από μικρό καταναλωτικό κοινό, περίπου 4,5% των χρηστών Διαδικτύου (2010), έχοντας όμως σημαντικά περιθώρια ανόδου. Όπως υποστήριζαν εκπρόσωποι των τηλεπικοινωνιακών παρόχων, οι καταναλωτές δεν διατίθεντο να πληρώσουν μια υπηρεσία που μπορούσαν να έχουν άνευ κόστους (ελληνικοί τηλεοπτικοί σταθμοί) ή πιο οικονομικά (ενοικίαση μιας ταινίας). Την υπηρεσία αυτή παρείχαν ο ΟΤΕ, η Hellas On Line, On Telecoms αλλά και η Forthnet μετά την εξαγορά της Nova.

Μονόδρομο πλέον για την εξέλιξη του κλάδου αποτελεί η καινοτομία στις τηλεπικοινωνίες, εφόσον μέσα από καινοτόμες λύσεις που εφαρμόζουν τεχνολογική σύγκλιση ενδυναμώνονται οι ευρυζωνικές υπηρεσίες σε βαθμό που μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες και των πιο απαιτητικών πελατών. Επίσης, μέσω καινοτόμων τηλεπικοινωνιακών λύσεων αναβαθμίζεται η ποιότητα δικτύων ενώ παράλληλα μειώνονται τα έξοδα συντήρησης τους και βελτιώνεται η συνολική απόδοση των επενδύσεων που κάνουν οι πάροχοι για την προστασία και την ανάπτυξη των δικτύων τους.

Παρά την αβεβαιότητα που επικρατεί στην παγκόσμια οικονομία, υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις στον κλάδο. Η ικανότητα μιας εταιρίας να προσδιορίσει και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες αυτές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της να κατανοήσει και να διαχειριστεί τους κινδύνους.

Στον τηλεπικοινωνιακό τομέα, οι επιχειρήσεις έδωσαν έμφαση στα αμυντικά χαρακτηριστικά τους και στις ικανότητες διαχείρισης των κεφαλαιουχικών δαπανών. Ωστόσο, μιλώντας για έναν τομέα όπου οι συμμετέχοντες ανταγωνίζονται έντονα για τα έσοδα από τους αναδυόμενους τομείς υπηρεσιών, το ερώτημα που καλούνταν να απαντήσουν πολλά στελέχη των τηλεπικοινωνιών αφορούσε το κατά πόσο πλέον έπρεπε να αλλάξουν την στρατηγική τους από αμυντική σε επιθετική στάση.

Όπως και τα προηγούμενα έτη, και το 2012 οι επιχειρήσεις αντιμετώπισαν ένα ευρύ φάσμα κινδύνων, των οποίων το μέγεθος και η δομή συνεχώς αλλάζει. Κατανοώντας τον τρόπο που πρέπει να ανταποκριθούν σε αυτές τις αλλαγές, οι επιχειρήσεις θα βελτιώσουν την απόδοση τους αυξάνοντας παράλληλα τη λειτουργική αποτελεσματικότητά τους. Επίσης, με τον τρόπο αυτό θα αξιοποιήσουν τις αλλαγές που εξελίσσονται στον τομέα των τηλεπικοινωνιών λόγω της ταχείας προόδου της τεχνολογίας σε νέες συμπεριφορές και προσδοκίες πελατών.

Οι σημαντικότερες προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες που αντιμετωπίζει ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών αφορούν θέματα που σχετίζονται με τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, το ύψος των κεφαλαιουχικών δαπανών (επενδύσεων) και την ασάφεια του ρυθμιστικού περιβάλλοντος.

Οι κίνδυνοι που έρχονται αντιμέτωπες οι επιχειρήσεις του τηλεπικοινωνιακού κλάδου περιλαμβάνουν τις απειλές συμμόρφωσης, βάσει πολιτικών, νομοθετικών κανονιστικών ή εταιρικής διακυβέρνησης, επιχειρησιακές απειλές που σχετίζονται με τους πελάτες, τους ανταγωνιστές και τους επενδυτές, καθώς και οικονομικές απειλές, απορρέοντας από την αστάθεια στις αγορές και στην πραγματική οικονομία¹⁰⁵.

Η δυνατότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες και προσωποποιημένες ανάγκες των πελατών, η κατάλληλη πληροφόρηση (επιχειρηματική ευφυΐα) για την μετατροπή των αναγκών σε προστιθέμενη αξία, η οργανωτική ευελιξία και η υιοθέτηση σύγχρονων επιχειρηματικών δεικτών απόδοσης καθώς και οι επιλεκτικές επενδύσεις στοχεύοντας την καλύτερη δυνατή τοποθέτηση στην αγορά αποτελούν κρίσιμους παράγοντες επιβίωσης και μεσομακροπρόθεσμης ανάπτυξης των τοπικών τηλεπικοινωνιακών οργανισμών.

---

¹⁰⁵ ERNST&YOUNG (2012), *Κίνδυνος για τις εταιρίες τηλεπικοινωνιών η προσκόλληση σε αμυντικές επιχειρηματικές στρατηγικές το 2012*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/\\$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf)

Καθώς διευρύνεται το εύρος των υπηρεσιών που προσφέρουν οι εταιρίες τηλεπικοινωνιών, οι εταιρικές συνεργασίες αποτελούν επιτακτική ανάγκη. Η σύγκλιση σταθερής και κινητής τηλεφωνίας (fixed to mobile convergence) αναμένεται να αποτελέσει τη βασική τάση των επόμενων χρόνων. Η σύγκλιση υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας και broadband θα συνεχισθεί όχι μόνο σε επίπεδο υπηρεσιών αλλά και δικτύων και συσκευών και θα πραγματοποιηθεί μέσω των αναμενόμενων συμμαχιών – εξαγορών – συγχωνεύσεων με στόχο να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας λόγω μειωμένων λειτουργικών εξόδων, να ενοποιηθούν τα πληροφοριακά συστήματα, να αυξηθεί ή διατηρηθεί η υφιστάμενη πελατειακή βάση, να αυξηθεί το ARPU καθώς και να δημιουργηθούν και προσφερθούν νέες, καινοτόμες υπηρεσίες.

Οι πιέσεις από το ρυθμιστικό περιβάλλον αποτελούν βασική πηγή ανησυχίας για τον κλάδο. Παράλληλα, οι κανόνες που διέπουν την ασφάλεια και την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις τηλεπικοινωνίες παραμένουν αμφιλεγόμενοι¹⁰⁶.

2.3.2 Συγχωνεύσεις, εξαγορές και συνεργασίες

Η προσπάθεια των παρόχων για αύξηση των μεριδίων τους στην αγορά έχει ως αποτέλεσμα την προσφορά ελκυστικών πακέτων στους πελάτες. Ωστόσο, η οικονομική κρίση και η αβεβαιότητα δημιουργούν αρνητικές συνθήκες. Η αγορά τηλεπικοινωνιών έχει οδηγηθεί σε κορεσμό καθιστώντας επιτακτικές πλέον τις συγχωνεύσεις και εξαγορές των εταιριών, αφού η απώλεια εισοδημάτων των πολιτών έχει ως αποτέλεσμα σημαντική αποδυνάμωση της αγοράς.

Είναι κατανοητό από όλες τις εταιρίες του τηλεπικοινωνιακού κλάδου ότι η περικοπή και μείωση των κοστολογίων τους δεν μπορεί να αποτελεί αποκλειστική βάση για τα μακροχρόνια επιχειρησιακά τους πλάνα. Επίσης, δεδομένου ότι οι τηλεπικοινωνίες αποτελούν αγαθό κοινής ωφέλειας με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά παροχής υπηρεσίας με μόνη πιθανή διαφοροποίηση την τιμή, και περαιτέρω διείσδυση – ειδικά στην κινητή τηλεφωνία – είναι σχεδόν απίθανη, οι αναπτυξιακές στρατηγικές αφορούν πλέον τη διαφοροποίηση μέσω της παροχής περιεχομένου υψηλής ποιότητας ή/και συγχωνεύσεις και εξαγορές.

---

¹⁰⁶ ERNST&YOUNG (2012), *Κίνδυνος για τις εταιρίες τηλεπικοινωνιών*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/\\$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf)

Η ανάγκη για δημιουργία μεγαλύτερων σχημάτων και σύγκλισης μεταξύ σταθερής και κινητής τηλεφωνίας δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για συνέργειες και συγχωνεύσεις κυρίως από μικρότερους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους που αναζητούν προοπτικές ανάπτυξης. Αρνητικός παράγοντας στα σενάρια των συγχωνεύσεων είναι οι υποχρεώσεις των περισσότερων εταιριών εξαιτίας του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος.

2.3.2.1 Σταθερή τηλεφωνία

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν συνεχείς συζητήσεις μεταξύ των παρόχων για πιθανές συγχωνεύσεις χωρίς κάποια επιτυχή κατάληξη. Τα σενάρια που κυκλοφορούν στην αγορά είναι πολλά, τα περισσότερα εκ των οποίων αφορούν την Forthnet με ενδεχόμενη συγχώνευση είτε με την Hellas On Line (HOL) είτε με τη Wind. Το ενδεχόμενο συγχώνευσης δύο «μεσαίων» παικτών της αγοράς θα είχε ως αποτέλεσμα την απορρύθμιση του ΟΤΕ, αφού η συγκέντρωση μεγάλου μεριδίου αγοράς από έναν εναλλακτικό πάροχο θα αποδέσμευε το πρώην κρατικό μονοπώλιο από την αυστηρή ρύθμιση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Με τον τρόπο αυτό, ο ΟΤΕ θα αποκτούσε την ελευθερία να εφαρμόζει την εμπορική πολιτική του χωρίς περιορισμούς.

Το κυριότερο πρόβλημα για την επιτυχή ολοκλήρωση των διάφορων διαπραγματεύσεων είναι οι υψηλές δανειακές υποχρεώσεις που βαραίνουν τις περισσότερες εταιρίες του κλάδου. Η ενδεχόμενη συνεργασία Forthnet και hellas on line ναυάγησε αφού το πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπισθεί ήταν η σμίκρυνση του δανεισμού των εταιριών.

Επιπλέον βασικά ζητήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι αποτελούν οι περικοπές κόστους, η διασφάλιση επαρκών χρηματοροών καθώς και οι διαπραγματεύσεις με τις τράπεζες. Σημαντικό ρόλο στα ζητήματα αυτά διαδραματίζουν τα μακροοικονομικά και κατά πόσο οι εταιρίες θα καταφέρουν να διευθετήσουν το δανεισμό τους.

Όλες οι εταιρίες, μεταξύ των οποίων και ο ΟΤΕ, δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στην καταβολή των επιτοκίων αναζητώντας τρόπους να ανταπεξέλθουν μέσω των διαπραγματεύσεων που συνεχώς πραγματοποιούν με τις τράπεζες. Προκειμένου να ανταπεξέλθει στις δανειακές του υποχρεώσεις ο ΟΤΕ έφθασε σε σημείο να αναγκασθεί να πουλήσει περιουσιακά του στοιχεία. (3,1 δις ευρώ μέχρι τις αρχές του 2014). Οι συνολικές δανειακές υποχρεώσεις των Forthnet και HOL ανέρχονται σε 514,7 εκατ. Ευρώ, ενώ

προσθέτοντας και των δύο μικρότερων εταιριών On Telecoms και Cyta οι δανειακές υποχρεώσεις των εναλλακτικών φορέων ανέρχονται σε 626,3 εκατ. ευρώ.

Η αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων των παρόχων δίνει τη δυνατότητα επιλογής από πλευράς των τραπεζών σχετικά με το ποιοι πάροχοι θα επιβιώσουν. Αυτό σημαίνει είτε κεφαλαιοποίηση του δανεισμού είτε αναδιάρθρωση του δανεισμού.

Χαρακτηριστικά της αγοράς τηλεπικοινωνιών αποτελούν ο υπερβολικός αριθμός των παικτών και ο υπερβολικός ανταγωνισμός μεταξύ τους. Από την πλευρά των εναλλακτικών παρόχων προσφέρονται υπηρεσίες κάτω του κόστους, κατά την προσπάθεια τους να αποσπάσουν μερίδιο αγοράς από τον ΟΤΕ με την προσδοκία να γίνουν πιο ελκυστικοί σε μια αγορά που οδηγείται αναπόφευκτα σε συγχωνεύσεις. Η κατάσταση αυτή αποτελεί αντικίνητρο για τη δημιουργία σοβαρών επενδύσεων σε δίκτυα πρόσβασης.

Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στις τηλεπικοινωνίες χρειάζεται επενδύσεις σε δίκτυα επόμενης γενιάς καθώς επίσης και ένα ρυθμιστικό περιβάλλον το οποίο θα επιτρέπει στην ελληνική αγορά να εξελιχθεί με υγιή τρόπο. Ο χρόνος που απαιτείται για να πάρει κάποιος άδεια για μια κεραία κινητής τηλεφωνίας είναι δύο χρόνια και ακόμα δεν υπάρχει κάποιο οριστικό πλαίσιο για τα δικαιώματα διέλευσης των τηλεπικοινωνιακών υποδομών.

Εκτός από την οικονομική κρίση, το πολύπλοκο και δυσλειτουργικό νομικό πλαίσιο αδειοδότησης των σταθμών βάσης, η μη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και οι μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις αποτελούν αιτίες για τη συνεχιζόμενη πτώση των εσόδων, των κερδών αλλά και των επενδύσεων στην αγορά της κινητής τηλεφωνίας. Σύμφωνα με έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και της ICAP για την Ένωση Εταιρειών Κινητής Τηλεφωνίας (ΕΕΚΤ) το δυσλειτουργικό θεσμικό πλαίσιο οδήγησε τον κλάδο σε κόστος 19 περίπου εκατ. ευρώ για το 2010 για αποξήλωση και επανατοποθέτηση σταθμών βάσης, οι οποίες οφείλονταν σε ασάφειες του υφιστάμενου νομικού πλαισίου.

2.3.2.2 Κινητή τηλεφωνία

Τα τελευταία χρόνια το μερίδιο αγοράς της Cosmote αγγίζει το 50%, με αποτέλεσμα οι Vodafone (με ποσοστό 29%) και Wind (23% αντίστοιχα) να σκέφτονται έντονα το ενδεχόμενο συγχώνευσης. Με στόχο τη μείωση των επενδύσεων σε υποδομές αλλά και του κόστους λειτουργίας, υπήρξε προσέγγιση από την Vodafone προς τη Wind για την ένωση των δικτυακών υποδομών τους και την κοινή χρήση αυτών (network sharing). Στο σενάριο συνεργασίας των δύο εταιριών, ένας από τους στόχους αποτελούσε η ενοποίηση των δικτύων των εταιριών είτε υπό τη μορφή πώλησης είτε ως outsourcing σε ένα τρίτο σχήμα, ενδεχομένως μεταξύ Intracom Telecom και της Huawei.

Σε περίπτωση συγχώνευσης, η νέα εταιρία θα είχε μερίδιο με ποσοστό άνω του 52% οδηγώντας την αγορά σε δυοπώλιο, γεγονός που θα προκαλούσε την αντίδραση από τις αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεδομένης της κατάστασης στην ελληνική αγορά, θα ήταν πολύ πιθανό να δοθεί έγκριση από τις εγχώριες αρχές, και κυρίως από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Το πρόβλημα όμως θα δημιουργούνταν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού το ιστορικό της δείχνει να ενοχλείται από τη δημιουργία δυοπωλίων σε αγορές που έχουν ισχυρό αντίκτυπο στις καταναλωτικές δαπάνες, όπως αυτή της κινητής τηλεφωνίας.

Πιθανή λύση θα ήταν η εμφάνιση ενός νέου παίκτη στην αγορά κινητής τηλεφωνίας. Ένας τρόπος για αυτό θα ήταν η συμμετοχή του ενδιαφερόμενου στην επικείμενη διαδικασία εκχώρησης του φάσματος συχνοτήτων στα 900 MHz και στα 1800 Mhz, το οποίο θα απαιτούσε κόστος 50 και 100 εκατ. ευρώ για την απόκτηση του απαραίτητου φάσματος, ενώ παράλληλα θα χρειαζόταν τουλάχιστον έναν χρόνο για τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών. Δεύτερος τρόπος θα ήταν η ύπαρξη εταιριών που θα προσέφεραν υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας λειτουργώντας ως εικονικοί πάροχοι (Mobile Virtual Network Operators – MVNOs). Δηλαδή, να προσφέρουν υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας χρησιμοποιώντας την υποδομή ενός υπάρχοντος παρόχου.

2.3.3 Η σημασία των ανεξάρτητων Ρυθμιστικών Αρχών

Η πολιτική απελευθέρωσης για τις βασικές υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάσει του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), δεν επέβαλλε στα κράτη μέλη της να ιδιωτικοποιήσουν τα εδραιωμένα κρατικά μονοπώλια τους.

Κάθε κράτος είχε την ελευθερία να αποφασίσει για τον τρόπο διαχείρισης του κρατικού μονοπωλίου του, και αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης ρυθμιστικής αρχής. Εάν ο ρυθμιστικός φορέας άνηκε μερικώς ή πλήρως στο κράτος, δεν θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν οι εναλλακτικοί πάροχοι το πρώην κρατικό μονοπώλιο, δεν θα μπορούσε να εξασφαλισθεί δίκαιη ρύθμιση και δεν θα επένδυε σχεδόν κανένας. Αυτός ήταν ο κύριος λόγος αναγκαιότητας λεπτομερούς ρύθμισης κυρίως στα πρώτα στάδια της απελευθέρωσης.

Πιο συγκεκριμένα, οι εναλλακτικοί πάροχοι πρέπει να αγοράζουν χονδρικές υπηρεσίες από το πρώην μονοπώλιο (πάνω αγορά) και ταυτόχρονα να ανταγωνίζονται μαζί του στην λιανική (κάτω) αγορά. Ο ρόλος της ρυθμιστικής αρχής είναι να παρακολουθεί την αγορά προκειμένου να αποφευχθεί η συμπίεση τιμών και η εξοντωτική τιμολόγηση (price squeeze, predatory pricing and excessive pricing practices) από την εταιρία με δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Ταυτόχρονα όμως, θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η δεσπόζουσα εταιρία θα είναι σε θέση να καλύψει το κόστος της και να επιτύχει ένα εύλογο ποσοστό απόδοσης για τη συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου¹⁰⁷.

---

¹⁰⁷ Christopoulos, G. A.(Greece), Mylonakis, J. (Greece), Vergos, K. (Greece) (2009), *The liberalization process of telecommunications and the role of the national regulatory authorities in pricing policies : a case study from Grece*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://businessperspectives.org/journals_free/ppm/2009/PPM_EN_2009_02_Christopoulos.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΤΤ

3.1 Κρίσιμες αποφάσεις που έλαβε η ΕΕΤΤ όσον αφορά στη διάθεση νέων υπηρεσιών του ΟΤΕ

1^η ΑΠΟΦΑΣΗ

Μαρούσι, 23/02/2009

ΑΡΙΘ. ΑΠ. 512/63

Λήψη Απόφασης επί της από 05/02/2009 διεξαχθείσης Ακρόασης της εταιρείας «Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος Α.Ε. (ΟΤΕ Α.Ε.)» αναφορικά με την εξέταση του υποβληθέντος προς έγκριση στην ΕΕΤΤ νέου οικονομικού προγράμματος «Double- Play, 60'FM & απεριόριστες διεθνείς κλήσεις» της εν λόγω εταιρείας.

Το Φεβρουάριο του 2009, ο ΟΤΕ υπέβαλε προς έγκριση στην ΕΕΤΤ τα νέα οικονομικά προγράμματα double-play στις ταχύτητες 4 και 8 Mbps (DP4, DP8) με τιμή 40,90€ και 48,90€ ανά μήνα (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ). Στα πλαίσια της εξέτασης του υποβληθέντος οικονομικού προγράμματος, η ΕΕΤΤ ζήτησε διευκρινίσεις και συμπληρωματικά στοιχεία από τον ΟΤΕ ώστε να εκτιμήσει εάν με το νέο «πακέτο υπηρεσιών» θα περιορισθεί ο ανταγωνισμός στις αγορές.

Πιο συγκεκριμένα, κρίσιμοι παράμετροι υπό εξέταση – σύμφωνα και με τα όσα προβλέπονται από την ανακοίνωση της ΕΕ – ήταν εάν τα επαυξητικά έσοδα για κάθε προϊόν της δέσμης καλύπτουν το LRAIC¹⁰⁸ κόστος του ΟΤΕ για την εισαγωγή του προϊόντος στην δέσμη και εάν τα συνολικά έσοδα της δέσμης προϊόντων είναι υψηλότερα από το LRAIC κόστος του ΟΤΕ, εάν δηλαδή η τιμή στην οποία προσφέρεται η δέσμη συνιστά περίπτωση ληστρικής τιμολόγησης.

Τα στοιχεία που υπέβαλε ο ΟΤΕ στην ΕΕΤΤ με την αρ. πρωτ. ΕΕΤΤ 1994/Φ.960/7-10-2008 επιστολή του δεν ήταν επαρκή ώστε η ΕΕΤΤ να προχωρήσει σε εξέταση των παραπάνω

¹⁰⁸ Long Run Average Incremental Costs : Μακροπρόθεσμο Μέσο Οριακό Κόστος

παραμέτρων με αποτέλεσμα να ζητηθεί από τον ΟΤΕ η προσκόμιση όλων των απαραίτητων στοιχείων, ενώ παράλληλα ζητήθηκε να υποβάλλει μαζί με τα στοιχεία εσόδων και κόστους και τις εκτιμήσεις του σχετικά με πιθανές οικονομικές αποτελεσματικότητες¹⁰⁹ (economic efficiencies) που δύνανται να προκύψουν ως συνέπεια του οικονομικού προγράμματος (λχ λόγω οικονομιών σκοπού, συνέργειες που συνδέονται με την κοινή παροχή διάφορων υπηρεσιών κλπ).

Ο ΟΤΕ δεν προσκόμισε τα αναγκαία στοιχεία στην ΕΕΤΤ, παρά τα χρονικά περιθώρια που είχαν τεθεί στα πλαίσια της σχετικής ακρόασης, ώστε να εξετασθούν οι επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει στον ανταγωνισμό η διάθεση στην αγορά των εν λόγω οικονομικών προγραμμάτων. Κατά επέκταση, η ΕΕΤΤ δεν μπορούσε να εκτιμήσει από οικονομικής πλευράς τις συνέπειες της διάθεσης του εν λόγω πακέτου υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να διαπιστώσει εάν τα συνολικά έσοδα της δέσμης προϊόντων είναι υψηλότερα από το LRAIC κόστος του ΟΤΕ, εάν δηλαδή η τιμή στην οποία προσφέρεται η δέσμη συνιστά περίπτωση ληστρικής τιμολόγησης. Συνεπώς, αναφορικά με τις ανταγωνιστικές επιπτώσεις της εισαγωγής του πακέτου υπηρεσιών η ΕΕΤΤ επιφυλάχθηκε να διατυπώσει κάποιο συμπέρασμα.

Ένας άλλος εξίσου σημαντικός παράγοντας που έπρεπε να εξετασθεί από την ΕΕΤΤ ήταν κατά πόσον ο ΟΤΕ με την εισαγωγή του οικονομικού προγράμματος προέβαινε σε συμπίεση περιθωρίου (price or margin squeeze)¹¹⁰ στους εναλλακτικούς παρόχους. Στόχος ήταν να καθοριστεί εάν οι εναλλακτικοί πάροχοι και πιο συγκεκριμένα εάν ένας εύλογα αποδοτικός πάροχος (Reasonably Efficient Operator, REO) μπορούσε να ανταγωνιστεί το συγκεκριμένο οικονομικό πρόγραμμα του ΟΤΕ στην λιανική αγορά (downstream) χρησιμοποιώντας τις χονδρικές (upstream) εισροές για τις συνδυασμένες υπηρεσίες (bundled).

Για τον έλεγχο συμπίεσης τιμών, η ΕΕΤΤ εξέτασε εάν το έσοδο ενός εύλογα αποδοτικού παρόχου (REO- Reasonably efficient operator) είναι χαμηλότερο από το μέσο συνολικό

---

¹⁰⁹ Οικονομικά αποτελεσματικοί είναι οι συνδυασμοί που είναι κατ' αρχήν τεχνικά αποτελεσματικοί αλλά, επιπλέον, έχουν και το χαμηλότερο δυνατό χρηματικό κόστος για την παραγωγή κάθε συγκεκριμένης ποσότητας προϊόντος.

¹¹⁰ Μια επιχείρηση που έχει κυρίαρχη θέση στην πάνω αγορά, σε μια κάθετα ολοκληρωμένη αγορά, και παρέχει μια βασική εισροή στις εταιρίες που ανταγωνίζεται, θα μπορούσε αντί να τους αρνηθεί πρόσβαση στη βασική εισροή, να υποβάλλει τους ανταγωνιστές της στην κάτω αγορά σε συμπίεση τιμής ή περιθωρίου κέρδους (price or margin squeeze), αυξάνοντας το κόστος της εισροής και πιθανώς μειώνοντας και τις τιμές της στην κάτω αγορά. Μέσω της τακτικής αυτής, τα συνολικά έσοδα της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης πιθανώς να παραμείνουν αμετάβλητα, όμως το καθαρό περιθώριο κέρδους των ανταγωνιστών της μειώνεται καθιστώντας με τον τρόπο αυτό τη λειτουργία τους μη επικερδή

κόστος του. Επίσης, αναφορικά με τον εύλογο αποδοτικό πάροχο, η ΕΕΤΤ διέκρινε δύο περιπτώσεις : α) εναλλακτικό πάροχο ο οποίος παρέχει ένα παρόμοιο προϊόν μέσω της χρήσης της έμμεσης πρόσβασης, αγοράζοντας υπηρεσίες χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης και συλλογής κλήσεων από τον ΟΤΕ (Προεπιλογή φορέα - ΑΡΥΣ) και β) εναλλακτικό πάροχο ο οποίος παρέχει ένα παρόμοιο προϊόν μέσω της χρήσης της άμεσης πρόσβασης, αγοράζοντας υπηρεσίες Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο από τον ΟΤΕ.

Ως έσοδα του μοντελοποιημένου παρόχου θεωρούνται τα έσοδα που αναμένει από τους πελάτες του τα οποία είναι όμοια με εκείνα του παρόχου που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά και προέρχονται από το συγκεκριμένο οικονομικό πρόγραμμα με τα ίδια χαρακτηριστικά (ποσοτικά και ποιοτικά που θέλει να εισάγει ο εν λόγω πάροχος).

Κατά τον έλεγχο των προτεινόμενων από τον ΟΤΕ τιμολογίων η ΕΕΤΤ έλαβε υπόψη της τα ακόλουθα:

α) τα αποτελέσματα του Κοστολογικού Ελέγχου, ο οποίος αφορά στα τιμολόγια του έτους 2008, προκειμένου να καθορίσει τα στοιχεία του κόστους των σχετικών υπηρεσιών για τα υπό εξέταση οικονομικά προγράμματα.

β) τις απαντήσεις των εναλλακτικών παρόχων όπως αυτές προσκομίστηκαν, ως απάντηση της επιστολής της ΕΕΤΤ

γ) τα νέα τέλη τερματισμού στα κινητά δίκτυα που θα ισχύσουν από 1-1-2009 σύμφωνα με την Απόφαση της ΕΕΤΤ ΑΠ. ΑΠ. 498/046/15-10-2008

δ) τα ποσοστά retail minus¹¹¹ των υπηρεσιών Χονδρικής Εκμίσθωσης Γραμμών (ΧΕΓ) σε εφαρμογή της Απόφασης της ΕΕΤΤ ΑΠ. 411/017/22-11-2006

ε) την 12 μήνη δέσμευση του συνδρομητή στο εν λόγω πρόγραμμα καθώς και το τέλος απεγκατάστασης

στ) την τρίμηνη διάθεση του εν λόγω οικονομικού προγράμματος στην αγορά.

ζ) τις προβλέψεις του ΟΤΕ (κίνηση, συνδρομητές, αναμενόμενα έσοδα) που προκύπτουν από την εισαγωγή του εν λόγω προγράμματος στην αγορά.

Από τον έλεγχο προέκυψε ότι για ένα εύλογο αποδοτικά πάροχο που χρησιμοποιεί έμμεση πρόσβαση (ΑΡΥΣ), το περιθώριο για το πρόγραμμα «Double play στις ταχύτητες 4 και 8 Mbps (DP4, DP8) και παροχή 60 λεπτών δωρεάν κλήσεων σταθερού ΟΤΕ προς κινητό» είναι

---

¹¹¹ Η έκπτωση από τις τιμές λιανικής ορίζεται ως ένα σταθερό ποσοστό της λιανικής τιμής

αρνητικό (-31,77%) και (-30,50%) αντίστοιχα. Ενώ για ένα εύλογο αποδοτικό πάροχο που χρησιμοποιεί την άμεση πρόσβαση (ΑΠΤΒ), το περιθώριο για το πρόγραμμα «Double play στις ταχύτητες 4 και 8 Mbps (DP4, DP8)» είναι αρνητικό (-18,50%) και (-17,26%) αντίστοιχα.

Εφόσον ένας εύλογα αποδοτικός πάροχος (Reasonably Efficient Operator, REO) δεν μπορεί να ανταγωνιστεί το συγκεκριμένο οικονομικό πρόγραμμα του ΟΤΕ στην λιανική αγορά (downstream) χρησιμοποιώντας τις χονδρικές (upstream) εισροές για τις συνδυασμένες υπηρεσίες (bundle) είτε χρησιμοποιεί άμεση είτε έμμεση πρόσβαση, η εισαγωγή του εν λόγω πακέτου υπηρεσιών/οικονομικού προγράμματος του ΟΤΕ θα αποτελούσε πρακτική 'συμπίεσης περιθωρίου' για τους εναλλακτικούς παρόχους και ως εκ τούτου κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης του ΟΤΕ στις ορισθείσες σχετικές αγορές. Επίσης, ο ΟΤΕ δεν προσκόμισε ούτε στον αρχικό φάκελο τον οποίο υπέβαλλε στην ΕΕΤΤ αλλά ούτε και στα χρονικά περιθώρια τα οποία έθεσε η ΕΕΤΤ στα πλαίσια της σχετικής ακρόασης τα απαραίτητα στοιχεία, προκειμένου να εξετάσει τις επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει στον ανταγωνισμό η διάθεση στην αγορά του 'συνδυαστικού πακέτου υπηρεσιών'.

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, δεν διασφαλιζόταν εάν ο ΟΤΕ σέβεται την ιδιαίτερη ευθύνη του για μη περιορισμό του ανταγωνισμού στις ως άνω αγορές στις οποίες κατέχει δεσπόζουσα θέση, ή εάν προβαίνει σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης του σε αυτές μέσω της συμπεριφοράς της μη τήρησης των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που του έχουν επιβληθεί, κυρίως των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που του έχουν επιβληθεί στην αγορά ΑΠΤΒ. Συνεπώς, η ΕΕΤΤ δεν ενέκρινε το οικονομικό πρόγραμμα «Double-Play, 60'FM & απεριόριστες διεθνείς κλήσεις» του ΟΤΕ.

Η μη έγκριση του οικονομικού προγράμματος από την ΕΕΤΤ φαίνεται δικαιολογημένη αφού αφενός αποδείχθηκε μέσω του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε ότι με τη διάθεση της προσφοράς αυτής οι εναλλακτικοί πάροχοι θα οδηγούνταν σε συμπίεση περιθωρίου ενώ παράλληλα ο ΟΤΕ δεν προσκόμισε τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να εξετασθούν οι επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει στον ανταγωνισμό.

2^η ΑΠΟΦΑΣΗ

Μαρούσι, 17-03-2011

ΑΡΙΘ. ΑΠ.: 596/08

«Προσωρινά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 6 της Οδηγίας Πλαίσιο και το άρθρο 16 παρ. 5 του Ν. 3431/2006 αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης από τον ΟΤΕ μέσω δικτύου πρόσβασης στο οποίο έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί οπτική ίνα μέχρι τον υπαίθριο καταναεμητή (FTTN/VDSL)»

Σύμφωνα με τη Σύσταση που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2010, επισημαινόταν ότι οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) όφειλαν να εφαρμόζουν αρχές αμεροληψίας ώστε να αποφεύγεται κάθε χρονικό πλεονέκτημα για το λιανικό σκέλος του φορέα εκμετάλλευσης με ΣΙΑ.

Οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να υποχρεώνουν τον φορέα εκμετάλλευσης με ΣΙΑ να διαθέτει νέα προϊόντα χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης τουλάχιστον έξι μήνες αφού οι εναλλακτικοί πάροχοι διαθέσουν στην αγορά τις δικές τους αντίστοιχες υπηρεσίες NGA (δίκτυα πρόσβασης νέας γενιάς) λιανικής, εκτός εάν υπάρχουν άλλες αποτελεσματικές εγγυήσεις για την εξασφάλιση της ισότιμης μεταχείρισης.

Επίσης, βάσει του άρθρου 5 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, οι ΕΡΑ οφείλουν να χρησιμοποιούν τις εξουσίες τους για να λαμβάνουν πληροφορίες από το φορέα εκμετάλλευσης με ΣΙΑ όσον αφορά τυχόν σχέδια τροποποίησης του δικτύου που πιθανώς να επηρεάσουν τις συνθήκες ανταγωνισμού σε συγκεκριμένη ή επιμέρους αγορά.

Ο ΟΤΕ οφείλει σε 15 εργάσιμες μετά το τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου του έτους να υποβάλλει στην ΕΕΤΤ πληροφορίες για το αστικό δίκτυο πρόσβασης που αφορά στην υφιστάμενη κατάσταση και τις προβλέψεις για το επόμενο εξάμηνο, σύμφωνα με την "Υποχρέωση Διαφάνειας ΟΤΕ". Η ΕΕΤΤ παρακολουθεί τις μελλοντικές εξελίξεις στον τομέα των δικτύων πρόσβασης στην Ελλάδα και εφόσον προκύψουν σημαντικές νέες εξελίξεις στην αγορά, διεξάγει νέα επανεξέταση της αγοράς.

Επίσης, ο ΟΤΕ υποχρεούται να ενημερώσει για την προσφορά του πριν από την εκκίνηση νέων λιανικών υπηρεσιών που βασίζονται σε οπτική ίνα προκειμένου να δοθεί στους

ανταγωνιζόμενους φορείς εκμετάλλευσης εύλογο χρονικό διάστημα για να αντιδράσουν στην έναρξη διάθεσης των εν λόγω προϊόντων.

Παρότι η ΕΕΤΤ, με πλήθος επιστολών, ζητούσε από τον ΟΤΕ πληροφορίες σχετικά με την υφιστάμενη και μελλοντική υποδομή του δικτύου πρόσβασης της εταιρίας, καθώς και τυχόν (πilotικά ή/και εμπορικά) προγράμματα ανάπτυξης δικτύου πρόσβασης νέας γενιάς, ο ΟΤΕ απάντησε μερικώς παραθέτοντας πληροφορίες για το υφιστάμενο αστικό δίκτυο πρόσβασης ενώ τα στοιχεία σχετικά με την μελλοντική υποδομή του δικτύου πρόσβασης και τις προβλέψεις για το επόμενο εξάμηνο που υποχρεούταν να υποβάλλει μετά το πέρας κάθε ημερολογιακού εξαμήνου υπήρξαν ελλιπή.

Αναφορικά με τη λειτουργία δικτύου πρόσβασης νέας γενιάς δεν υπήρξε έγκαιρη πληροφόρηση από τον ΟΤΕ αλλά μετά από αρκετό χρονικό διάστημα δήλωσε εγγράφως στην ΕΕΤΤ την πρόθεση του να αναπτύξει Δίκτυα Πρόσβασης Νέας Γενιάς, χωρίς να παραθέσει τα αναγκαία στοιχεία για την ανάπτυξη και λειτουργία των δικτύων αυτών.

Δύο μήνες αργότερα, και πιο συγκεκριμένα στις 22 Ιουλίου του 2010, με έγγραφη επικοινωνία προς την ΕΕΤΤ, ο ΟΤΕ ανακοίνωσε ότι η ανάπτυξη του δικτύου πρόσβασης νέας γενιάς βρισκόταν σε στάδιο σχεδιασμού. Δεν δόθηκαν περαιτέρω πληροφορίες, με την πρόφαση του πρώιμου σταδίου όπου δεν μπορεί να παρασχεθεί αναλυτική πληροφόρηση.

Καθ' όλο το διάστημα για την υλοποίηση περιορισμένης έκτασης pilotικού έργου ανάπτυξης δικτύου NGA, ο ΟΤΕ δεν συμμορφώθηκε αναφορικά με την υποχρέωση του να παρέχει πληροφορίες ανά εξάμηνο σε σχέση με την ανάπτυξη δικτύου πρόσβασης νέας γενιάς. Συνέχιζε την πρακτική γενικών και επιγραμματικών ενημερώσεων για τις επόμενες ενέργειες του βάσει και του βαθμού λεπτομέρειας που καθόριζε η ΕΕΤΤ στη μεταξύ τους επικοινωνία.

Τα αιτηθέντα στοιχεία είναι πολύ σημαντικά προκειμένου να γίνει ανάλυση των αγορών καθώς η εγκατάσταση δικτύων πρόσβασης νέας γενιάς (NGA) είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε σημαντικές αλλαγές στην κατάσταση του ανταγωνισμού κυρίως στους όρους ζήτησης και προσφοράς, τόσο σε επίπεδο χονδρικής όσο και λιανικής.

Η άμεση έναρξη της λιανικής παροχής των υπηρεσιών VDSL από τον ΟΤΕ χωρίς να έχουν ακόμα καθοριστεί οι βασικοί όροι (συμβατικοί, οικονομικοί, τεχνικοί) της χονδρικής παροχής των σχετικών υπηρεσιών αποστερούσε τους παρόχους από την δυνατότητα να ανταγωνιστούν

επί ίσους όροις με τον ΟΤΕ, επιτρέποντας του να αποκτήσει και να εδραιώσει τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα στη σχετική αγορά.

Στην προκειμένη περίπτωση, η ΕΕΤΤ έπρεπε να μεριμνήσει ώστε να εξασφαλισθεί αποτελεσματική πρόσβαση για τους εναλλακτικούς παρόχους σε κοστοστρεφείς τιμές και παράλληλα να αποφευχθεί κάθε χρονικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για το λιανικό σκέλος του φορέα εκμετάλλευσης με ΣΙΑ καθώς και κάθε δυνατότητα του να επεκτείνει περαιτέρω τη δεσπόζουσα θέση του στις σχετικές αγορές στρεβλώνοντας περισσότερο τη δομή του ανταγωνισμού στην αγορά.

Επιπλέον, η έλλειψη κανόνων διαχείρισης συχνοτήτων ενείχε αυξημένους κινδύνους φασματικών παρεμβολών σε βάρος τελικών χρηστών λόγω της τοπολογίας του δικτύου πρόσβασης για την παροχή τους. Πιο συγκεκριμένα, δεδομένης της λειτουργίας ενεργού εξοπλισμού xDSL¹¹² του ΟΤΕ στο χώρο της υπαίθριας καμπίνας, και κατά επέκταση πλησιέστερα στον τελικό συνδρομητή, υπήρχε κίνδυνος ισχυρών φασματικών παρεμβολών, υποβαθμίζοντας τις υπηρεσίες τελικών χρηστών. Για το λόγο αυτό, ο ΟΤΕ όφειλε να έχει λάβει τα απαιτούμενα μέτρα ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι φασματικές παρεμβολές των διαφόρων τεχνολογιών xDSL, οι οποίες προκαλούσαν υποβάθμιση της ποιότητας των ευρυζωνικών υπηρεσιών στους τελικούς χρήστες.

Ο ΟΤΕ έπρεπε να πραγματοποιήσει το σύνολο των μετρήσεων και δοκιμών που απαιτούνταν, σε συνεργασία με τους εναλλακτικούς παρόχους και την ΕΕΤΤ προκειμένου να θεσπιστούν κανόνες διαχείρισης συχνοτήτων, οι οποίοι θα εφαρμόζονταν τόσο από τον ΟΤΕ όσο και από τους εναλλακτικούς παρόχους που παρείχαν ευρυζωνικές υπηρεσίες τεχνολογίας xDSL με χρήση του υφισταμένου δικτύου πρόσβασης.

Η αναγκαιότητα ρύθμισης έγινε εμφανής και από τις σχετικές επιστολές των παρόχων σχετικά με τη ρυθμιζόμενη πρόσβαση σε δίκτυα πρόσβασης νέας γενιάς (NGA) επισημαίνοντας ως κεντρικά ζητήματα σχετιζόμενα με την εμπορική διάθεση από τον ΟΤΕ ευρυζωνικών υπηρεσιών χονδρικής και λιανικής με τη χρήση τεχνολογίας VDSL τη διαδικασία εμπορικής διάθεσης σε επίπεδο χονδρικής των εν λόγω υπηρεσιών, την ανάγκη εφαρμογής αρχών αμεροληψίας ώστε να αποφεύγεται κάθε χρονικό πλεονέκτημα για το

---

¹¹² Ο όρος Digital Subscriber Line (Ψηφιακή Συνδρομητική Γραμμή) ή DSL ή xDSL περιγράφει μια οικογένεια τεχνολογιών που παρέχουν μετάδοση δεδομένων πάνω από το παραδοσιακά τηλεφωνικά καλώδια. Η πιο δημοφιλής τεχνολογία DSL είναι το ADSL και η βελτιωμένη έκδοσή του, το ADSL2+.

λιανικό σκέλος του φορέα εκμετάλλευσης με ΣΙΑ και τον κίνδυνο φασματικών παρεμβολών από την προώθηση των εν λόγω υπηρεσιών του ΟΤΕ.

Επιπλέον παράγοντες που έλαβε υπ όψιν η ΕΕΤΤ ήταν:

- Η εγκατάσταση δικτύων οπτικών ινών αφορούσε κυρίως στη δημιουργία δικτύων σε βασικές διαδρομές πόλεων και όχι δίκτυο πρόσβασης υπό την έννοια του δικτύου που συνδέει ένα κεντρικό σημείο παρουσίας με το χώρο του πελάτη. Για το μη μητροπολιτικό έργο, η ΕΕΤΤ έλαβε υπ όψιν το γεγονός ότι οι εναλλακτικοί πάροχοι που ωφελούνταν από το πρόγραμμα κατασκεύαζαν την ίδια περίοδο δικά τους δίκτυα και βασίζονταν στο δίκτυο πρόσβασης του εγκατεστημένου φορέα για το τελευταίο τμήμα δικτύου προς τον τελικό πελάτη.
- Σύμφωνα με το πρόγραμμα «Στρατηγική για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και τις νέες τεχνολογίες 2008 – 2013, Ανάπτυξη υποδομών, Δίκτυα πρόσβασης επόμενης γενιάς» στόχος ήταν η ανάπτυξη υποδομών οπτικών ινών για δίκτυα πρόσβασης νέας γενιάς. Η εκτίμηση της ΕΕΤΤ αναφορικά με την προσφορά λιανικής ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο μέσω δικτύου οπτικών ινών, αφού έλαβε υπ όψιν τις δημόσιες ανακοινώσεις ήταν ότι δεν θα υπήρξε σημαντική αύξηση για το χρονικό διάστημα που ανέλυαν την αγορά.
- Το πιλοτικό πρόγραμμα VDSL του ΟΤΕ βρισκόταν σε πολύ πρώιμο στάδιο και κατά επέκταση δεν αναμενόταν να έχει αντίκτυπο στις σχετικές αγορές στο χρονικό ορίζοντα που έκαναν την ανάλυση.
- Το γεγονός ότι υπήρχαν λίγες γραμμές οπτικών ινών στην Ελλάδα που προσφέρονταν από εναλλακτικούς παρόχους, εγκατεστημένες ως μέρος εταιρικών δικτύων, σε κόστος πολύ υψηλότερο από το κόστος της παραδοσιακής ευρυζωνικής πρόσβασης.

Κατά συνέπεια, η ΕΕΤΤ χρησιμοποιώντας τα νομικά εργαλεία που της επέτρεπαν να παρέμβει χρονικά έγκαιρα, προέβη στη λήψη των αναγκαίων και αναλογικών μέτρων για να προστατέψει τον ανταγωνισμό και τα συμφέροντα των χρηστών. Επέβαλε στον ΟΤΕ αναφορικά με το τμήμα του δικτύου πρόσβασής του στο οποίο είχε εγκατασταθεί και λειτουργούσε οπτική ίνα μέχρι τον υπαίθριο κατανεμητή (FTTN/VDSL), τις παρακάτω προσωρινές κανονιστικές υποχρεώσεις:

- Υποχρέωση Παροχής Πρόσβασης και Χρήσης Ειδικών Ευκολιών Δικτύου

Ο ΟΤΕ, ως καθετοποιημένος πάροχος με σημαντική ισχύ στη σχετική αγορά χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης καθώς και στην αγορά Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό

Βρόχο (ΑΠΤΒ) υποχρεώθηκε από την ΕΕΤΤ να συναλλάσσεται με τους ανταγωνιστές του και να μην αρνείται την πρόσβαση στις σχετικές χονδρικές υπηρεσίες ή να τις παρέχει με ευνοϊκούς όρους ώστε να μπορούν να τον ανταγωνιστούν αποτελεσματικά στην αγορά λιανικής. Κατά συνέπεια, ο ΟΤΕ δεν θα παρακωλύει άμεσα ή έμμεσα τη δυνατότητα των εναλλακτικών παρόχων να παραλαμβάνουν την κίνηση και να την μεταφέρουν (κατ επιλογή τους) είτε με δικά τους μέσα ή μέσω προϊόντων (συναφών ευκολιών) του ΟΤΕ ή μέσω οποιοδήποτε παρόχου προσφέρει τέτοιες υπηρεσίες.

- Υποχρέωση Αμεροληψίας (Μη διακριτικής μεταχείρισης)

Οποιαδήποτε μεροληπτική μεταχείριση μεταξύ του ΟΤΕ και τρίτων θα είχε ως αποτέλεσμα σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού και κατά επέκταση αποδυνάμωση της αγοράς λιανικής. Επιπλέον, εξίσου σημαντική είναι η αποφυγή κάθε χρονικού πλεονεκτήματος για προσφορά νέων υπηρεσιών από τον ΟΤΕ. Βάσει του άρθρου 32 της Σύστασης ΝΓΑ για την εξασφάλιση της ισότιμης μεταχείρισης, ο ΟΤΕ ή η θυγατρική (ες) του υποχρεώθηκε να απέχει από τη διάθεση λιανικών υπηρεσιών ευρυζωνικής πρόσβασης για διάστημα έξι μηνών από την ημερομηνία έναρξης παροχής των παραπάνω υπηρεσιών χονδρικής.

- Υποχρέωση Διαφάνειας

Μέσω της υποχρέωσης Διαφάνειας διασφαλίζεται ότι οι εναλλακτικοί πάροχοι έχουν πρόσβαση σε επαρκείς πληροφορίες, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η είσοδος τους στην αγορά και παράλληλα προωθείται ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός. Στα πλαίσια της υποχρέωσης αυτής, ο ΟΤΕ όφειλε να δημοσιεύσει στην ιστοσελίδα του τους όρους παροχής των υπηρεσιών, την τεχνική περιγραφή των εν λόγω υπηρεσιών και τις τιμές διάθεσης των παραπάνω υπηρεσιών μετά την έγκρισή τους από την ΕΕΤΤ. Η δημοσίευση των πληροφοριών αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την έναρξη της εξάμηνης προθεσμίας που επιβάλλεται μέχρι να ξεκινήσει η χονδρική και λιανική διάθεση των σχετικών υπηρεσιών.

- Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και Κοστολόγησης

Η ΕΕΤΤ επέβαλε στον ΟΤΕ την υποχρέωση εφαρμογής κοστοστρεφών τιμών για τα σχετικά προϊόντα υποχρεωτικής χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης προκειμένου να αποτραπεί από μέρους του ο καθορισμός χονδρικών τιμών για το τμήμα του δικτύου πρόσβασης του στο

οποίο έχει εγκατασταθεί και λειτουργεί οπτική ίνα μέχρι τον υπαίθριο καταναλωτή (FTTN/VDSL) χωρίς ανταγωνιστική πίεση, προκαλώντας ζημιά στους ανταγωνιστές του και κατά επέκταση στους καταναλωτές. Πιο συγκεκριμένα, ο ΟΤΕ υποχρεώθηκε να υποβάλλει προς έγκριση στην ΕΕΤΤ το συντομότερο δυνατό - μέχρι ένα μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης - τις προτεινόμενες τιμές αναφορικά με τις εν λόγω υπηρεσίες καθώς και τα σχετικά κοστολογικά μοντέλα που χρησιμοποίησε για τον καθορισμό τους, ενώ παράλληλα δεν δύναται να εφαρμόσει τις εν λόγω τιμές πριν τη σχετική εγκριτική απόφαση της ΕΕΤΤ.

- Υποχρεώσεις σχετικά με τον περιορισμό φασματικών παρεμβολών των διαφόρων τεχνολογιών xDSL

Δεδομένου ότι ο εξοπλισμός του ΟΤΕ εγκαταστάθηκε και λειτουργούσε σε σημείο πλησίον του συνδρομητή, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ισχυρές φασματικές παρεμβολές μεταξύ των διαφόρων τεχνολογιών xDSL και κατά επέκταση να υποβαθμίζουν την ποιότητα των ευρυζωνικών υπηρεσιών στους τελικούς χρήστες, ο ΟΤΕ υποχρεώθηκε να περιορίζει τα επίπεδα συνολικής ισχύος και το εύρος ζώνης που μεταδίδονται.

Η ΕΕΤΤ εξέδωσε τα μέτρα αυτά προσωρινά μέχρι να δημοσιεύσει την οριστική απόφαση σχετικά με τη ρύθμιση των αγορών αυτών. Προκειμένου να εκδώσει την απόφαση της, η ΕΕΤΤ θα αναλύσει την αγορά χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης και ανάλογα με τα αποτελέσματα από τον έλεγχο τα εν λόγω μέτρα θα οριστικοποιηθούν, ενδεχομένως με κάποιες τροποποιήσεις ή θα παραταθεί η διάρκεια ισχύος τους.

Ενόψει των σημαντικών εξελίξεων που αφορούσαν στο δίκτυο πρόσβασης του ΟΤΕ, η ΕΕΤΤ ξεκίνησε άμεσα τη διαδικασία ορισμού και ανάλυσης των αγορών χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης και χονδρικής (φυσικής) πρόσβασης σε υποδομές διεξάγοντας μια ενιαία ανάλυση των συγκεκριμένων αγορών, όπως προβλεπόταν στην Αιτιολογική Έκθεση της νέας Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹¹³. Η έκδοση απόφασης για τη ρύθμιση των εν λόγω αγορών αναμενόταν ως το Σεπτέμβριο του 2011.

---

¹¹³ Υπηρεσιακό έγγραφο «Επεξηγηματικό Σημείωμα» (2007) 1483 τελικό, σελ. 32: «Η αρχική Σύσταση εντόπισε δυο αγορές χονδρικής που συνδέονται με την ευρυζωνική αγορά λιανικής πώλησης: **χονδρική αδεσμοποίητη πρόσβαση** (συμπεριλαμβανομένης και της μεριζόμενης πρόσβασης) σε μεταλλικούς βρόχους και υπο-βρόχους και τη **χονδρική πώληση ευρυζωνικής πρόσβασης**. Οι δυο αγορές χονδρικής συνδέονται με την ίδια ευρυζωνική λιανική αγορά και για το λόγο αυτό οι εθνικές αρχές δύνανται να αναλύσουν μια ενιαία ευρυζωνική αγορά.

3^η ΑΠΟΦΑΣΗ

Μαρούσι, 18.09.2012

ΑΠ: 665/5

Εμπορική διάθεση υπηρεσιών VDSL λιανικής, συνδυαστικών οικονομικών προγραμμάτων με υπηρεσίες VDSL, και παροχή χονδρικής υπηρεσίας με την ονομασία Virtual Partial Unbundled Loop (VPU) ή Εικονικά Μερικά Αποδεσμοποίητος Βρόχος (EMA) από την εταιρεία «Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ Α.Ε.)»

Πρωταρχικός στόχος της ΕΕΤΤ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της είναι η τήρηση της τεχνολογικής ουδετερότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων που επιβάλλονται και στη συνέχεια η προστασία και προαγωγή του ανταγωνισμού στην παροχή δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών καθώς και των πολιτικών διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος.

Μετά από συναντήσεις μεταξύ ΕΕΤΤ και τηλεπικοινωνιακών παρόχων, προέκυψε η απαίτηση να δημιουργηθεί ένα συνδυασμένο προϊόν για την παροχή της υπηρεσίας χονδρικής ευρυζωνικής πρόσβασης και πλήρως αποδεσμοποίητου τοπικού βρόχου της τηλεπικοινωνιακής αγοράς. Στη συνέχεια, οι πάροχοι μέσω επιστολών που απέστειλαν προς την ΕΕΤΤ δήλωσαν την επιθυμία τους να παράσχουν στο καταναλωτικό κοινό προϊόντα ανάλογα με αυτά που θα προσφέρει ο ΟΤΕ στους συνδρομητές του, όπως είχε ζητήσει με επιστολή του το Σεπτέμβριο του 2012. Πιο συγκεκριμένα, στις 7 Σεπτεμβρίου 2012 ο ΟΤΕ με επιστολή του προς την ΕΕΤΤ πρότεινε να προσφέρει το παραπάνω προϊόν σε επίπεδο χονδρικής.

Η ΕΕΤΤ προκειμένου να εγκρίνει την παροχή του παραπάνω προϊόντος, έπρεπε να εξασφαλίσει ότι τηρούνται οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις του ΟΤΕ βάσει των κανονιστικών αποφάσεων της¹¹⁴. Αναφορικά με την υποχρέωση ελέγχου τιμών, ο ΟΤΕ όφειλε να τηρεί ανώτατο όριο τιμής (price cap) τόσο για τα προϊόντα/υπηρεσίες που προσφέρονται χωριστά όσο και για τα προϊόντα/υπηρεσίες που παρέχονται ως δέσμη προϊόντων/υπηρεσιών. Στόχος

---

¹¹⁴ Υποχρέωση Παροχής Πρόσβασης και Χρήσης Ειδικών Ευκολιών Δικτύου

- Υποχρέωση Αμεροληψίας (Μη διακριτικής μεταχείρισης)
- Υποχρέωση Διαφάνειας
- Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και Κοστολόγησης
- Υποχρεώσεις σχετικά με τον περιορισμό φασματικών παρεμβολών των διαφόρων τεχνολογιών xDSL

της απαγόρευσης υπερβολικής (excessive) τιμολόγησης ήταν να προληφθεί η παρεμπόδιση του ανταγωνισμού που προκαλείται από αδικαιολόγητα χαμηλές τιμές.

Ο ΟΤΕ με επιστολή του προς την ΕΕΤΤ - την υπ' αριθμό 4065/Φ.960/7-9-2012-, δήλωσε ότι με τη διάθεση του παραπάνω προϊόντος χονδρικής, εξασφαλίζεται πλήρως η μη διακριτική μεταχείριση των παρόχων και η αντιγραφή/επαναληψιμότητα (replicability) των προσφορών λιανικής VDSL. Κατά συνέπεια, η παροχή του παραπάνω προϊόντος ήταν εύλογη εφόσον τηρούνταν οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις που είχαν επιβληθεί στον ΟΤΕ.

Η εμπορική διάθεση των εν λόγω λιανικών υπηρεσιών - με την ονομασία «Virtual Partial Unbundled Loop (VPU)» ή «Εικονικά Μερικά Αποδεσμοποίητος Βρόχος», όμως, επιτρεπόταν να ξεκινήσει εφόσον το προϊόν θα ήταν διαθέσιμο και πλήρως λειτουργικό προς τους εναλλακτικούς παρόχους, τόσο για τους υφιστάμενους όσο και για τους νέους συνδρομητές. Η προϋπόθεση αυτή θα πληρείται όταν θα έχουν δοθεί από τον ΟΤΕ στους εναλλακτικούς παρόχους αναλυτικά οι τεχνικές προδιαγραφές καθώς και επαρκής χρόνος για την ολοκλήρωση των τεχνικών ελέγχων από μέρος τους.

Ο ΟΤΕ όφειλε να εξασφαλίζει επίπεδο ποιότητας υπηρεσίας ανάλογο με αυτό που παρείχε προς τους δικούς του πελάτες στο λιανικό του άκρο. Η διαβεβαίωση για την διαθεσιμότητα και λειτουργικότητα των προϊόντων χονδρικής, καθώς και για την επάρκεια του χρόνου για την ολοκλήρωση των αναγκαίων τεχνικών ελέγχων γινόταν με έγγραφη επικοινωνία τόσο από τον ΟΤΕ όσο και από τους παρόχους. Με τον τρόπο αυτό, η ΕΕΤΤ μπορούσε να ελέγχει κατά πόσο εφαρμόζονται οι οριζόμενες υποχρεώσεις που είχαν τεθεί στον ΟΤΕ («Κανονισμός Διαχείρισης Φάσματος και Έγχυσης Ισχύος στο Δίκτυο Πρόσβασης») (ΦΕΚ 729/Β'/13-3-2012).

Αναφορικά με την υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης, η παροχή υπηρεσιών VDSL ήταν σε πολύ ώριμο στάδιο προκειμένου η ΕΕΤΤ να αξιολογήσει την επίδραση των προτεινόμενων από τον ΟΤΕ τιμών χονδρικής στην αγορά. Ωστόσο, η ΕΕΤΤ προσδοκούσε ότι με τις προτεινόμενες τιμές χονδρικής θα διευκολύνονταν οι εναλλακτικοί πάροχοι να αναπαραγάγουν (replicate) τις προσφορές λιανικής VDSL του ΟΤΕ προς όφελος των καταναλωτών.

Παρά τον ισχυρισμό του ΟΤΕ σχετικά με την τήρηση της αρχής κοστοστρέφειας, θα πρέπει να αποδείξει ότι οι προτεινόμενες τιμές χονδρικής είναι κοστοστρεφείς, προσκομίζοντας όλα

τα απαραίτητα στοιχεία. Οι εν λόγω τιμές έγιναν αποδεκτές από την ΕΕΤΤ υπό τον όρο ότι ο ΟΤΕ θα προσκομίσει εντός διμήνου από την δημοσίευση της απόφασης όλα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να αποδείξει ότι οι προτεινόμενες τιμές χονδρικής θα επιτρέπουν στους εναλλακτικούς παρόχους να αναπαραγάγουν τις προσφορές λιανικής VDSL του ΟΤΕ και οι εν λόγω τιμές είναι προσανατολισμένες στο κόστος.

Στη συνέχεια η ΕΕΤΤ, σε διάστημα εξαμήνου, θα παρακολουθεί την εξέλιξη των όγκων της υπηρεσίας VDSL ενώ παράλληλα θα συλλέγει στοιχεία από τον ΟΤΕ και τους εναλλακτικούς παρόχους για τη διείσδυση στο καταναλωτικό κοινό και την εμπορική διάθεση στην αγορά του νέου προϊόντος χονδρικής και των λιανικών υπηρεσιών VDSL. Με βάση τα υποβληθέντα στοιχεία, θα ελέγξει την κοστοστρέφεια των τιμών χονδρικής και τη δυνατότητα των εναλλακτικών παρόχων να αναπαραγάγουν τις προσφορές λιανικής του ΟΤΕ.

Στην προκειμένη περίοδο, δεν έχει αρχίσει η παροχή υπηρεσιών VDSL και συνεπώς δεν υπάρχουν στοιχεία για την πραγματική ζήτηση από πλευράς συνδρομητών, ο ΟΤΕ δεν έχει υποβάλει όλα τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία κόστους καθώς επίσης τα νέα προϊόντα από τον ΟΤΕ¹¹⁵ δεν μπορούσαν να ενσωματωθούν στο οικονομοτεχνικό μοντέλο που χρησιμοποιούσε η ΕΕΤΤ προκειμένου να ελέγξει πρακτικές συμπίεσης περιθωρίου κέρδους.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η ρυθμιστική αρχή λαμβάνοντας υπ όψιν το δημόσιο συμφέρον, την ανάγκη προώθησης των επενδύσεων και αύξησης των ταχυτήτων ευρυζωνικής πρόσβασης στην Ελλάδα, προς όφελος του τελικού καταναλωτή και της εθνικής οικονομίας επέτρεψε την κυκλοφορία των προτεινόμενων πακέτων υπηρεσιών του ΟΤΕ υπό τον όρο να προσκομίσει όλα τα απαραίτητα στοιχεία. Τα στοιχεία που όφειλε να υποβάλλει ο ΟΤΕ προς την ΕΕΤΤ αφορούσαν σε διμηνιαία βάση την εξέλιξη του αριθμού πελατών VDSL χονδρικής και λιανικής, τον αριθμό πελατών ανά καμπίνα καθώς και τα αναγκαία απολογιστικά στοιχεία για την εξέταση των οικονομικών προγραμμάτων.

Ωστόσο, σε εύλογο χρονικό διάστημα ενός εξαμήνου από την ημερομηνία έναρξης παροχής λιανικών υπηρεσιών VDSL, η ΕΕΤΤ θα έχει συλλέξει όλα τα απαραίτητα στοιχεία πραγματικής λειτουργίας της υπηρεσίας. Συνεπώς, με βάση τα στοιχεία αυτά θα μπορεί να εξετάσει την ύπαρξη ή μη πρακτικών συμπίεσης περιθωρίου κέρδους.

---

¹¹⁵ με την επιστολή προς την ΕΕΤΤ στις 7-9-2012

Συνοψίζοντας, η ΕΕΤΤ αποδέχθηκε την πρόταση του ΟΤΕ για την εμπορική διάθεση υπηρεσιών VDSL λιανικής, συνδυαστικών οικονομικών προγραμμάτων με υπηρεσίες VDSL, και για την παροχή χονδρικής υπηρεσίας με την ονομασία «Virtual Partial Unbundled Loop (VPU)» ή «Εικονικά Μερικά Αποδεσμοποίητος Βρόχος (EMA)», υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- Η εμπορική διάθεση των προτεινόμενων λιανικών υπηρεσιών θα ξεκινήσει εφόσον το προϊόν θα είναι διαθέσιμο και πλήρως λειτουργικό προς τους εναλλακτικούς παρόχους.
- Ο ΟΤΕ θα υποβάλλει στην ΕΕΤΤ εντός δεκαπέντε ημερών από την δημοσίευση της εν λόγω απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την τροποποίηση της Προσφοράς Αναφοράς Χονδρικής Ευρυζωνικής Πρόσβασης καθώς και της Προσφοράς Αναφοράς Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο, προκειμένου να ενταχθεί σε αυτές η διαδικασία παροχής της υπηρεσίας χονδρικής με την ονομασία «Virtual Partial Unbundled Loop (VPU)» ή «Εικονικά Μερικά Αποδεσμοποίητος Βρόχος (EMA)».
- Θα προσκομίσει στην Ρυθμιστική Αρχή εντός διμήνου από την δημοσίευση της εν λόγω απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τα απαραίτητα υποστηρικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι οι προτεινόμενες τιμές χονδρικής επιτρέπουν στους εναλλακτικούς παρόχους να επαναλάβουν τις προσφορές λιανικής VDSL του ΟΤΕ και οι εν λόγω τιμές είναι προσανατολισμένες στο κόστος
- Θα υποβάλλει στην ΕΕΤΤ σε διμηνιαία βάση στοιχεία για την εξέλιξη του αριθμού πελατών VDSL χονδρικής και λιανικής και τον αριθμό πελατών ανά καμπίνα, καθώς και τα απαραίτητα απολογιστικά στοιχεία για την εξέταση των οικονομικών προγραμμάτων
- Μέχρι την ολοκλήρωση της περιόδου έξι μηνών από την εκκίνηση παροχής λιανικών υπηρεσιών VDSL και σε κάθε περίπτωση μέχρι η ΕΕΤΤ να εκτιμήσει τις επιπτώσεις στην αγορά, ο ΟΤΕ δεν θα υποβάλλει, στην ΕΕΤΤ προς έγκριση και δεν θα διαθέσει στην αγορά νέα πακέτα VDSL ή τροποποιήσεις των ιδίων.
- Οποτεδήποτε και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από την πάροδο ενός εξαμήνου από την ημερομηνία έναρξης παροχής λιανικών υπηρεσιών VDSL, η ΕΕΤΤ, έχοντας συλλέξει όλα τα αναγκαία στοιχεία πραγματικής λειτουργίας της υπηρεσίας (υποστηρικτικά και απολογιστικά), θα εξετάσει την ύπαρξη ή μη πρακτικών συμπίεσης περιθωρίου, επιφυλασσόμενη να ασκήσει και τις σχετικές αρμοδιότητές

της για τον ex post έλεγχο της τήρησης της νομοθεσίας περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

3.2 Η θέση του ΟΤΕ έναντι των αποφάσεων της ΕΕΤΤ

Σε συνέχεια της ανάλυσης αναφορικά με τις αποφάσεις της ΕΕΤΤ, η οποία πραγματοποιεί ex ante και ex post ελέγχους προκειμένου η αγορά τηλεπικοινωνιών να λειτουργεί ανταγωνιστικά, πραγματοποιήθηκε επικοινωνία με υψηλόβαθμο στέλεχος του ΟΤΕ ώστε να διερευνηθεί η θέση του πρώην κρατικού μονοπωλίου.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ΟΤΕ, σχετικά με τις αποφάσεις της ΕΕΤΤ, αφορούν στο μοντέλο που χρησιμοποιείται για έλεγχο συμπίεσης περιθωρίου κέρδους (price squeeze) στους εναλλακτικούς παρόχους, τα επιπλέον στοιχεία που ζητούνται από την ΕΕΤΤ καθώς και το γεγονός ότι ο ΟΤΕ δεν μπορεί να προσβάλλει τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται από την ρυθμιστική αρχή¹¹⁶.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ΕΕΤΤ χρησιμοποιεί ένα οικονομοτεχνικό μοντέλο προκειμένου να ελέγξει εάν με τη διάθεση ενός προγράμματος από τον ΟΤΕ πραγματοποιείται συμπίεση περιθωρίου στους εναλλακτικούς παρόχους¹¹⁷. Μέχρι το 2009 δεν είχε δοθεί το μοντέλο αυτό στον ΟΤΕ, ενώ από το 2009 και μετά ο ΟΤΕ έχει στη διάθεσή του ένα οικονομοτεχνικό μοντέλο που προσεγγίζει σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι απόλυτα, αυτό που χρησιμοποιεί η ΕΕΤΤ.

Πριν την αίτηση προγράμματος στην ΕΕΤΤ για την έγκριση του, ο ΟΤΕ χρησιμοποιεί το οικονομοτεχνικό μοντέλο προκειμένου να ελέγξει κατά πόσο προκαλεί price or margin squeeze στους εναλλακτικούς παρόχους. Το μοντέλο που χρησιμοποιεί ο ΟΤΕ έχει απόκλιση 3% σε σχέση με αυτό που χρησιμοποιεί η ΕΕΤΤ, ωστόσο το 90% των προγραμμάτων που αιτείται απορρίπτονται. Η απόκλιση οφείλεται στις διαφορετικές ερμηνείες που δίνει η ΕΕΤΤ σε όρους που συμπεριλαμβάνονται στο μοντέλο. Παράδειγμα αποτελεί ο όρος churn rate¹¹⁸, που άλλοτε αφορά σε πελάτες που φεύγουν από την εταιρία και άλλες φορές πελάτες που

¹¹⁶ Οι αποφάσεις της ΕΕΤΤ μέσω των οποίων εκδίδει νόμους αφορούν κανονιστικές διοικητικές πράξεις.

¹¹⁷ Η ΕΕΤΤ χρησιμοποιεί τα μοντέλα τιμολόγησης προκειμένου να υπάρχει διαφορά στις τιμές του ΟΤΕ και των εναλλακτικών παρόχων περίπου στο 30% ώστε να είναι δυνατή η επιβίωση και κατά επέκταση η κερδοφορία των εναλλακτικών φορέων. Αν η διαφορά αυτή μειωθεί στο 15-20%, είναι πολύ πιθανό να μην καταφέρουν να επιβιώσουν οι εναλλακτικοί πάροχοι.

¹¹⁸ churn rate είναι το ποσό των πελατών ή συνδρομητών οι οποίοι έχουν κόψει τους δεσμούς με την υπηρεσία ή την εταιρία κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης χρονικής περιόδου.

αλλάζουν πρόγραμμα της ίδιας εταιρίας. Οι διαφορές αυτές οδηγούν σε εσφαλμένους υπολογισμούς του ΟΤΕ και κατά επέκταση στην απόρριψη των προτάσεων του από την ΕΕΤΤ. Για το λόγο αυτό, στόχος της ΕΕΤΤ αποτελεί πλέον η δημιουργία ενός σταθερού και διαφανούς οικονομοτεχνικού μοντέλου που θα μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό εργαλείο στα χέρια του ΟΤΕ.

Ένα άλλο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει ο ΟΤΕ σχετίζεται με τα επιπρόσθετα στοιχεία που ζητούνται από την ΕΕΤΤ, μετά την εξέταση της πρότασής του. Τα επιπρόσθετα στοιχεία που ζητάει η ΕΕΤΤ συνήθως απαιτούν χρόνο προκειμένου να τα συλλέξει ο ΟΤΕ ή σε κάποιες περιπτώσεις η ανεύρεση τους είναι ανέφικτη.

Αποτέλεσμα του παραπάνω αιτήματος της ΕΕΤΤ είναι η αύξηση του χρόνου αναμονής για την έγκριση του προγράμματος και πολλές φορές η απόρριψη του λόγω δυσκολίας εύρεσης των επιπρόσθετων αναγκαίων στοιχείων. Παράλληλα, η υποβολή προτάσεων για εμπορικά πακέτα συνεπάγεται τη δαπάνη πόρων από την πλευρά του ΟΤΕ. Κατά επέκταση ο ΟΤΕ έρχεται σε μειονεκτική θέση απέναντι στον ανταγωνισμό, καθώς η αποτυχία έγκρισης των προτάσεων του δίνει χρονικό προβάδισμα στους εναλλακτικούς παρόχους αλλά και τον ζημιώνει οικονομικά

Σε πολλές περιπτώσεις διαφωνίας μεταξύ ΟΤΕ και ΕΕΤΤ, σχετικά με απόφαση που έχει λάβει η δεύτερη, ο ΟΤΕ έχει ακολουθήσει τη δικαστική οδό, προκειμένου να δικαιωθεί, ζητώντας την ακύρωση ατομικών διοικητικών πράξεων¹¹⁹. Τις περισσότερες φορές η ΕΕΤΤ δικαιώνεται, ωστόσο υπάρχουν δικαστικές διαμάχες μεταξύ τους που εκκρεμούν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Για την αποφυγή ανάλογων διαφωνιών, η ΕΕΤΤ δεν επιβάλλει πλέον πρόστιμα στον ΟΤΕ, αλλά εκδίδει κανονισμούς, δεδομένου ότι ο τηλεπικοινωνιακός φορέας δεν μπορεί να προσβάλλει τις κανονιστικές διοικητικές πράξεις⁴. Με τον τρόπο αυτό, ο ΟΤΕ δεν μπορεί να κινηθεί δικαστικά και υποχρεούται να ακολουθήσει τους κανονισμούς που επιβάλλει η ρυθμιστική αρχή.

Παρόλα αυτά, το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο ΟΤΕ αφορά στο ρυθμιστικό καθεστώς, καθώς θεωρεί ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει τόσο έντονη παρέμβαση από την

---

¹¹⁹ Οι αποφάσεις της ΕΕΤΤ μέσω των οποίων επιβάλλει πρόστιμο αφορούν ατομικές διοικητικές πράξεις, ενώ εκείνες μέσω των οποίων εκδίδει νόμους αφορούν κανονιστικές διοικητικές πράξεις.

πλευρά της ρυθμιστικής αρχής, όπως γίνεται και με άλλα πρώην κρατικά μονοπώλια στην υπόλοιπη Ευρώπη, με μερίδια αγοράς αντίστοιχα με τον ΟΤΕ.

3.3 Συμπεράσματα και προοπτικές του κλάδου

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, το μερίδιο του ΟΤΕ για το σύνολο της κίνησης βαίνει μειούμενο από 71,1% το 2007 σε 52,3% το πρώτο εξάμηνο του 2012. Ειδικότερα, τα μερίδια του ΟΤΕ καθώς και οι τιμές των πακέτων συνδυαστικών προσφορών του ΟΤΕ έχουν μειωθεί αρκετά, ενώ παράλληλα λόγω της ρύθμισης των upstream αγορών (διασύνδεσης και φυσικών υποδομών πρόσβασης), δεν υπάρχουν πλέον υψηλά εμπόδια επέκτασης των εναλλακτικών παρόχων, παρά το γεγονός ότι βασίζονται σχεδόν αποκλειστικά στις χονδρικές υπηρεσίες και προϊόντα του ΟΤΕ για την παροχή των υπηρεσιών εθνικών κλήσεων που προσφέρουν στους συνδρομητές τους.

Ως εκ τούτου, η ΕΕΤΤ παρατηρεί μια τάση προς τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στη σταθερή τηλεφωνία, ενώ παράλληλα αναμένει η τάση αυτή να ενισχυθεί περισσότερο. Κατά επέκταση, διαπιστώνει ότι στην εν λόγω αγορά δεν χρειάζεται η ex ante (εκ των προτέρων) ρύθμιση. Η στάση αυτή αναμένεται να επιφέρει αλλαγές στον τρόπο που θα επεμβαίνει η ΕΕΤΤ στη διάθεση υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας από τον ΟΤΕ, καθώς ο έλεγχος αποτελεσματικού ανταγωνισμού θα γίνεται εκ των υστέρων.

Τα τελευταία χρόνια, στην υπόλοιπη Ευρώπη οι ρυθμιστικές αρχές έχουν μειώσει αρκετά την εκ των προτέρων ρύθμιση στις περισσότερες αγορές λιανικής και σε ορισμένες αγορές χονδρικής. Το κύριο ρυθμιστικό μέτρο παραμένει η υποχρεωτική πρόσβαση στο δίκτυο του κατεστημένου φορέα σε κοστοστρεφείς τιμές.

Η ex ante ρύθμιση έχει προληπτικό χαρακτήρα και αφορά κυρίως σε περιπτώσεις όπου αναμένεται να προκύψουν αδυναμίες στην αγορά. Οι τηλεπικοινωνιακές αγορές έχουν αρχίσει να γίνονται πιο ανταγωνιστικές γι αυτό και οι ρυθμιστικές αρχές μεταβαίνουν πλέον από την εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση στην εκ των υστέρων. Ενδεχομένως, η εκ των προτέρων ρύθμιση να συνεχισθεί στα δίκτυα – υποδομή δικτύων και καθώς οι αγορές θα ωριμάζουν, θα γίνονται πιο ανταγωνιστικές και δεν θα χρειάζονται ex ante ρύθμιση.

Ο ανταγωνισμός πλέον βασίζεται στα δίκτυα που αναπτύσσουν οι πάροχοι. Ωστόσο, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι εναλλακτικοί είναι οι υψηλές δανειακές υποχρεώσεις που αφενός δεν τους επιτρέπουν να προχωρήσουν σε επενδύσεις και αφετέρου μετά βίας τους επιτρέπουν να επιβιώνουν στον αναμεταξύ τους πόλεμο τιμών.

Το πρόβλημα ρευστότητας ή χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν οι εναλλακτικοί πάροχοι αποτελεί τροχοπέδη στην πραγματοποίηση νέων επενδύσεων από πλευράς τους, ενώ παράλληλα δημιουργούν προβλήματα στη διάθεση νέων υπηρεσιών από τον ΟΤΕ. Ο τηλεπικοινωνιακός φορέας έχει επενδύσει σε νέα δίκτυα αλλά δεν μπορεί να προχωρήσει σε προσφορά νέων υπηρεσιών λόγω παρέμβασης της ΕΕΤΤ, προκειμένου να στηρίξει τους εναλλακτικούς παρόχους. Η ΕΕΤΤ έχει θέσει ως βασική προϋπόθεση για τη διάθεση νέας υπηρεσίας από τον ΟΤΕ, ως πάροχος με δεσπόζουσα θέση στην αγορά, την προσφορά της από τους εναλλακτικούς παρόχους τουλάχιστον έξι μήνες πριν.

Όσον αφορά στην απόφαση της ΕΕΤΤ για την διάθεση της υπηρεσίας του VDSL από τον ΟΤΕ, σημαντικό παράγοντα αποτέλεσε η “Digital Agenda 2020” (DAE), η οποία δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011. Στόχος του «ψηφιακού θεματολογίου» για την Ευρώπη ήταν η διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας με την αξιοποίηση στο έπακρο των ψηφιακών τεχνολογιών τόσο από τους πολίτες όσο και από τις επιχειρήσεις.

Το Δεκέμβριο του 2012 δημοσιεύτηκε η ανασκόπηση της DAE προσδιορίζοντας τους βασικούς τομείς για περαιτέρω προσπάθειες για την τόνωση των συνθηκών ανάπτυξης¹²⁰. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν η δημιουργία ενός νέου και σταθερού ευρυζωνικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος με στόχο το 2020 την ευρυζωνική πρόσβαση με ταχύτητες τουλάχιστον 30 Mbps για όλους, ενώ το 50% των νοικοκυριών με ταχύτητες πάνω από 100Mbps¹²¹.

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, η ΕΕΤΤ ενέκρινε τη διάθεση των υπηρεσιών VDSL του ΟΤΕ σε τιμή κατά τρία ευρώ χαμηλότερη από το αντίστοιχο πακέτο ADSL που θεωρείται προγενέστερης τεχνολογίας. Η προσφορά αυτή ήταν αρκετά ελκυστική τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές προκαλώντας έντονες αντιδράσεις στους

---

¹²⁰ European Commission (2013), *Digital Agenda for Europe*. Ανακτήθηκε την 16/6/2013 από τη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/digital-agenda/digital-agenda-europe>

¹²¹ European Commission - Press release (19/10/2011) *Connecting Europe Facility: Commission adopts plan for €50 billion boost to European networks*. Ανακτήθηκε την 16/6/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1200_en.htm

εναλλακτικούς παρόχους, καθώς εκτιμούσαν ότι πραγματοποιείται συμπίεση περιθωρίου κέρδους.

Η διάθεση της υπηρεσίας του VDSL από τον ΟΤΕ αποτελούσε σημαντικό πλεονέκτημα του πρώην μονοπωλιακού φορέα, αφού οι εναλλακτικοί λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθούν ούτε τεχνολογικά ούτε οικονομικά. Το πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί και αποτελεί ελληνικό και πανευρωπαϊκό θέμα είναι εάν η ρυθμιστική πολιτική μπορεί να ενισχύσει παράλληλα τις επενδύσεις και τον ανταγωνισμό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των τηλεπικοινωνιακών παρόχων για τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας είναι αρκετά υψηλός, ενώ παράλληλα η ενδεχόμενη συγχώνευση μεταξύ τους φαντάζει ανέφικτη. Τα βασικά εμπόδια για τις συγχωνεύσεις παρόχων είναι οι υψηλές δανειακές υποχρεώσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρίες καθώς και ο διαφαινόμενος κίνδυνος απώλειας θέσεων εργασίας.

Οι εναλλακτικοί πάροχοι κάνουν λόγο για ανεπαρκή ρύθμιση της αγοράς με κίνδυνο συμπίεσης του περιθωρίου κέρδους τους λόγω πίεσης για επενδύσεις σε δίκτυα νέας γενιάς. Θεωρούν ότι εάν χαλαρώσει το ρυθμιστικό πλαίσιο, η αγορά θα επιστρέψει στο μονοπώλιο που ίσχυε παλαιότερα με αρνητικές συνέπειες για αυτούς, και κατά επέκταση τους καταναλωτές.

Από την άλλη πλευρά, ο ΟΤΕ ζητάει αλλαγή στον τρόπο ρύθμισης λόγω των εξελίξεων που έχουν διαδραματισθεί στην αγορά τηλεπικοινωνιών τα τελευταία χρόνια σχετικά με τα μερίδια αγοράς ενώ παράλληλα τονίζει ότι θα προβεί σε επενδύσεις εφόσον εξασφαλισθεί ότι θα έχουν επιστροφή (return on investment).

Αναφορικά με την αναθεώρηση του ρυθμιστικού πλαισίου για προσέλκυση επενδύσεων σε δίκτυα νέας γενιάς, η σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει τέσσερις πυλώνες.

- Ζητείται μεγαλύτερη ομοιομορφία στην κοστολόγηση των προϊόντων Αδεσμοποίητης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο (ΑΠΤΒ) (για πρόσβαση στο δίκτυο χαλκού) και προτείνει αφενός αυτή να βασίζεται σε μοντέλα BU LRIC¹²² και αφετέρου να οδηγεί

---

¹²² Βάσει της προσέγγισης LRIC+ (Long Run Incremental Cost), η αύξηση του κόστους προκαλείται από την προσθήκη μιας νέας υπηρεσίας. Ως bottom up (BU) μοντέλο, χρησιμοποιεί το τρέχον κόστος για τους υπολογισμούς.

σε σχετικά σταθερές μηνιαίες τιμές που θα κυμαίνονται περίπου στα 8 – 10 ευρώ ανά μήνα.

- Προτείνεται μια πιο αυστηρή προσέγγιση σχετικά με τη μη διακριτική μεταχείριση, απαιτώντας από τον φορέα με ΣΙΑ (Σημαντική Ισχύ στην Αγορά) να διαθέτει στους εναλλακτικούς παρόχους όχι απλά τα ίδια συστατικά προϊόντα που αποτελούν τη βάση των λιανικών του προϊόντων (Equivalence of Output) αλλά και με τις ίδιες διαδικασίες που χρησιμοποιεί αυτός (Equivalence of Input).
- Αναφορικά με την κοστοστρέφεια, προτείνεται η μη επιβολή της σε προϊόντα πρόσβασης που βασίζονται σε δίκτυα πρόσβασης νέας γενιάς, καθώς θα παρέχονται βάσει του παραπάνω μοντέλου «Equivalence of Input», ενώ παράλληλα θα υπόκεινται σε σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις και σε έλεγχο τεχνικής και οικονομικής επαναληψιμότητας (technical and economic replicability).
- Η μεθοδολογία για τον έλεγχο της οικονομικής επαναληψιμότητας θα πραγματοποιείται με βάση το μοντέλο του «Equally Efficient Operator»¹²³.

Με τη νέα ρυθμιστική πολιτική που προβλέπεται να ισχύσει, αναμένεται να μπορούν να χρησιμοποιούν όλοι οι πάροχοι το δίκτυο επί ίσοις όροις και να ελαττωθεί κατά επέκταση η ρύθμιση στις τιμές του πρώην μονοπωλίου. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται προσπάθεια να μην εξαρτώνται οι πάροχοι από το δίκτυο του κυρίαρχου παρόχου και να ορισθούν σταθερές τιμές στην χονδρική αγορά.

Η συρρίκνωση της εγχώριας αγοράς σταθερής τηλεφωνίας και Ιντερνέτ δημιουργεί πιέσεις τόσο στον ΟΤΕ όσο και στους εναλλακτικούς παρόχους, καθώς συμπιέζονται τα περιθώρια κέρδους. Αντίθετα με τους εναλλακτικούς που βαρύνονται με ζημίες, ο ΟΤΕ βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση παραμένοντας κερδοφόρος. Οι εναλλακτικοί πάροχοι αδυνατούν να προβούν σε επενδύσεις και για το λόγο αυτό προσπαθούν να επιτύχουν καλύτερους όρους πρόσβασης στα δίκτυα ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται το πρώην μονοπώλιο.

Δεδομένου του υψηλού αριθμού τηλεπικοινωνιακών παρόχων, τα τελευταία χρόνια γίνονται συνεχείς συζητήσεις για συγχωνεύσεις- εξαγορές, οι οποίες όμως βαίνουν άκαρπες. Υπό αυτές τις συνθήκες, όμως, με την πίεση της μείωσης εσόδων και περιθωρίου κέρδους, η

---

¹²³ Ισοδύναμα αποδοτικός πάροχος

επιβίωση τους τίθεται σε κίνδυνο. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο αυτό, οι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι έχουν στραφεί σε εμπορικές συνεργασίες μεταξύ τους.

Η ταχύτατη ανάπτυξη των νέων δικτυακών τεχνολογιών σε συνδυασμό με τη σύγκλιση τηλεπικοινωνιών έχουν επιφέρει ανατροπές στα οικονομικά μοντέλα του τηλεπικοινωνιακού τομέα. Το τελευταίο διάστημα υπάρχουν έντονες συζητήσεις των εναλλακτικών παρόχων που ενδιαφέρονται να καταστούν Εικονικοί Πάροχοι Κινητής Τηλεφωνίας (Mobile Virtual Network Operator - MVNO)¹²⁴ με τις εταιρείες κινητής. Ωστόσο, η αγορά κινητής τηλεφωνίας έχει υποχωρήσει στα μεγέθη του 2002, με αποτέλεσμα και οι εταιρείες της συγκεκριμένης αγοράς να εκδηλώνουν πλέον ενδιαφέρον για συνεργασία με τους εναλλακτικούς παρόχους σταθερής τηλεφωνίας.

Η μείωση στις τιμές τερματισμού χονδρικής, που επέβαλε η EETT, για κλήσεις μεταξύ κινητών τηλεφώνων αλλά και από σταθερά προς κινητά καθώς και η μείωση στις τιμές λιανικής για κλήσεις από σταθερό σε κινητό ενισχύει ακόμα περισσότερο το μοντέλο MVNO. Με την εν λόγω ρύθμιση, η ενασχόληση των εναλλακτικών παρόχων με την κινητή τηλεφωνία γίνεται πιο ελκυστική διευρύνοντας περαιτέρω τον ανταγωνισμό, ενώ παράλληλα αυξάνεται το όφελος του καταναλωτή.

Το μοντέλο αυτό αποτελεί επιχειρηματική ευκαιρία καθώς επιτρέπει στις εταιρίες να επεκτείνουν τα κανάλια πωλήσεων, να αυξήσουν το cross- selling¹²⁵ και up – selling¹²⁶ σε μια υπάρχουσα ή νέα πελατειακή βάση και να βελτιώσουν το brand loyalty. Εκτός από τους MVNOs και οι MNOs ωφελούνται καθώς και στις δύο περιπτώσεις ελαχιστοποιείται το επιχειρηματικό ρίσκο. Οι πρώτοι δεν χρειάζεται να επενδύσουν στο δίκτυο ενώ οι δεύτεροι δεν αναλώνονται στο μάρκετινγκ και τις πωλήσεις για νέα target audiences.

Ειδικότερα, βασικοί παράγοντες που προτρέπουν τους MNOs στην διάθεση του δικτύου τους στους MVNOs είναι ο κορεσμός του δικτύου κινητής τηλεφωνίας, τα χαμηλότερα

---

¹²⁴ Εναλλακτικός Πάροχος Δικτύου Κινητής Τηλεφωνίας (MVNO) είναι ένας πάροχος που προσφέρει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας στους πελάτες του, αλλά στον οποίο δεν έχει εκχωρηθεί φάσμα. Πιο συγκεκριμένα, ο πάροχος MVNO προσφέρει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας χωρίς όμως να έχει την ιδιοκτησία – διανομή της ραδιοσυχνότητας – φάσματος (δίκτυο) ούτε τις απαραίτητες υποδομές για να προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Η εταιρία που έχει στην ιδιοκτησία της υποδομές και ραδιοσυχνότητα ονομάζεται πάροχος κινητής τηλεφωνίας (MNO).

¹²⁵ Η πρακτική της πώλησης συναφών ή συμπληρωματικών προϊόντων σε υφιστάμενους και δυνητικούς πελάτες (σταυροειδείς πωλήσεις).

¹²⁶ Η τεχνική με την οποία ένας πωλητής προκαλεί τον πελάτη να αγοράσει πιο ακριβά αντικείμενα, αναβαθμίσεις ή άλλα πρόσθετα προκειμένου να κάνει μια πιο κερδοφόρα πώληση.

λειτουργικά έξοδα (τιμολόγηση, πωλήσεις, μάρκετινγκ, υπηρεσίες πελατών) και το μικρότερο ρίσκο στη δοκιμασία νέων στρατηγικών, πειραμάτων και εφαρμογών.

Στις Σκανδιναβικές χώρες, οι ρυθμιστικές αρχές προσπάθησαν να εισαγάγουν το μοντέλο MVNO προκειμένου να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός. Το μοντέλο αυτό είναι πιο αποτελεσματικό όσον αφορά στον χρόνο να εισέλθει κάποιος πάροχος στην αγορά, δεδομένου ότι απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα για να αποκτήσει κάποιος άδεια εκπομπής φάσματος, καθώς και στο κόστος αγοράς φάσματος που είναι αρκετά υψηλό. Σε άλλες αγορές, οι φορείς εκμετάλλευσης κινητών δικτύων θέλοντας να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της αγοράς προσέφεραν ολοκληρωμένες υπηρεσίες.

Με την απελευθέρωση της αγοράς τηλεπικοινωνιών δημιουργήθηκαν νέες αγορές στον ανταγωνισμό, στις οποίες η διάθεση υπηρεσιών είναι εφικτή χωρίς να απαιτείται η κατοχή του ανάλογου δικτύου ή του ραδιοφάσματος. Επίσης, η αγορά σταθερής τηλεφωνίας έχει ήδη φθάσει σε επίπεδα κορεσμού (saturation point) και τα έσοδα πλέον έχουν μετακινηθεί από τις βασικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας (added value).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Βέττας Ν. & Κατσουλάκος Γ. (2004), *Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική*, τυπωθήτω, Αθήνα

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1991: 119), *Οι τηλεπικοινωνίες στην Ευρώπη*, Herbert Ungerer & Nicholas P. Costello

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1998). *Ο ανταγωνισμός στις τηλεπικοινωνίες: Γιατί; Πως;*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των περιφερειών - Ηλεκτρονικές επικοινωνίες: προς μια οικονομία της γνώσης (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) /* COM (2003).

Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52003DC0065:EL:HTML>

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΟΤΕ (2013).

Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <https://www.ote.gr/documents/10280/11976/anaptiksitiontilepmetatindrisitouote.pdf/d8054331-f2c4-41c8-966b-5965b836ae41>

Γενική Διεύθυνση Εγχώριων Παρόχων (2011), *Υπηρεσία Αδεσμοποίησης Πρόσβασης στον Τοπικό Βρόχο*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.otewholesale.gr/Portals/0/TOB_1211.pdf

Γιαννόπουλος Β. (2007), *Forthnet A.E.: Ιστορία επιτυχίας μιας spin-off εταιρείας ΤΠΕ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/1674/1/presentation_vyannopoulos.pdf

ΕΕΤΤ (2002 : 3), *Επικοινωνίες εν τάχει*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/library_videos/ContactENTAXEI/2002/1.pdf

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2003), *ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΙΡΑΓΜΕΝΩΝ 2002*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/library_videos/Proceedings/PDFs/2002.pdf

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2006), *ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΠΕΡΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Electronic_Communications/Telecoms/AggregateService/Universal_Serv_Publ.pdf

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2006), *Επισκόπηση αγορών 2005*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2005.pdf>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2007), *Επισκόπηση αγορών 2006*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2006.pdf>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2008), *Επισκόπηση αγορών 2007*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2007.pdf>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2009), *Επισκόπηση αγορών 2008*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2008.pdf>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2010), *Επισκόπηση αγορών 2009*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/EETT/Journalists/MarketAnalysis/MarketReview/PDFs/2009.pdf>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με το 3ο γύρο ανάλυσης της ΕΕΤΤ για τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην Αγορά Χονδρικής Ευρυζωνικής Πρόσβασης*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/admin/downloads/Announcements/market_5.pdf

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) (2011), *Κοινοποίηση προς την Ε.Ε. και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) άλλων Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης του Σχεδίου Μέτρων της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον Ορισμό, την Ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στις αγορές χονδρικής εκκίνησης κλήσεων στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο που παρέχεται σε σταθερή θέση, χονδρικού τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα σε σταθερή θέση και χονδρικής διαβίβασης στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο*. /σελ. 6 και 12. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Consultations/telecoms/analysis_agoron/PC_Market_042010.pdf#page=11&zoom=auto,0,625

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), *Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόχο*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/FAQS/LocalNetworkAccess/FAQS.html>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, *Αρμοδιότητες*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/EETT/Responsibilities/>

ΕΕΤΤ, *Η ΕΕΤΤ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/EETT/>

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, *Καθολική Υπηρεσία*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic_Communications/Telecoms/AggregateService/

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), *Προεπιλογή φορέα*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/FAQS/FOREA/Numbering/index.html>

ΕΕΤΤ, *Το προφίλ της ΕΕΤΤ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/opencms/admin/downloads/Informative_Documentation/EETT_Entypo_GR_salonia_low.pdf

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), *Φορητότητα Αριθμών*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/FAQS/Number/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (Forthnet A.E.) (2008), *ΕΤΗΣΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΗΣ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.forthnetgroup.gr/media/PDF_nomikou/ETHSIO_DELTIO_%202008.pdf

Ένωση Εταιριών Κινητής Τηλεφωνίας (ΕΕΚΤ) (2012), *Είκοσι χρόνια Κινητή Τηλεφωνία*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.eekt.gr/Market/GreekMarket/tabid/99/language/el-GR/default.aspx>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), *Τι είναι η πολιτική ανταγωνισμού*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://ec.europa.eu/competition/consumers/what_el.html

Εφημερίς της κυβέρνησης της ελληνικής δημοκρατίας, τεύχος δεύτερο. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.eett.gr/opencms/export/sites/default/admin/downloads/telec/apofaseis_eett/kanonistikes_apofaseis_eett/AP676-030.pdf

ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ICAP (2005), *ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.observatory.gr/files/meletes/%CE%9A%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97%20ICAP%202.pdf>

ΟΡΙΣΜΟΙ (2003). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.otewholesale.gr/Portals/0/YPD_2003.pdf

ΟΤΕ, *Ιστορία*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <https://www.ote.gr/web/guest/corporate/company/who-we-are/history>

Πράσινη βίβλος για τη σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, των μέσων ενημέρωσης και των τεχνολογιών των πληροφοριών (1997). Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Feuropa.eu%2Frapid%2Fpress-release_IP-97-1073_el.pdf&ei=-pMwUaDJEJCWswad5YGgAg&usg=AFQjCNHu9OnsCGKM8ii6oWNgnrITDJ8RIQ&bvm=bv.43148975.d.Yms

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (2008), *Καθοριστική η Αδεσμοποίητη Πρόσβαση στον Τοπικό Βρόγχο (LLU) για τις τηλεπικοινωνίες στην Ελλάδα*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.sepe.gr/default.aspx?pid=34&la=1&artID=1947>

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, *Διαδικασία ανάλυσης αγοράς*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.opengov.gr/yeme/?p=2372>

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και δικτύων, *Περιεχόμενο της Καθολικής Υπηρεσίας*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.opengov.gr/yeme/?p=2360>

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, *Υποχρεώσεις διαφάνειας, αμεροληψίας και λογιστικού διαχωρισμού*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.opengov.gr/yeme/?p=2365>

Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, *Υποχρεώσεις πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.opengov.gr/yeme/?p=2364>

Cosmote, *Ο κόσμος της Cosmote*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.cosmote.gr/cosmoportal/page/T37/xml/Company_articleadvanced_articleadvancedEtairikoProfil/section/Company

Cosmote, *Χρονολόγιο*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.cosmote.gr/cosmoportal/page/T37/xml/Company_articleadvanced_articleadvancedXronologio/section/Group_COSMOTE

ERNST&YOUNG (2012), *Κίνδυνος για τις εταιρίες τηλεπικοινωνιών η προσκόλληση σε αμυντικές επιχειρηματικές στρατηγικές το 2012*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/\\$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Telcos_Business_Risks_2012/$FILE/Telcos%20Business%20Risks%202012_PR_06.04.2012_final.pdf)

Europa (1996), *Οδηγία 96/19/EK της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996, για τροποποίηση της οδηγίας 90/388/EOK όσον αφορά το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996L0019:EL:HTML>

Europa (1997), *97/607/EK: Απόφαση της Επιτροπής της 18ης Ιουνίου 1997 σχετικά με τις πρόσθετες μεταβατικές περιόδους που ζήτησε η Ελλάδα για την εφαρμογή της οδηγίας 90/388/EOK σχετικά με το πλήρες άνοιγμα των αγορών τηλεπικοινωνιών στον ανταγωνισμό (Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX)* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997D0607:EL:NOT>

Europa (2003), *Ηλεκτρονικές επικοινωνίες: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινεί διαδικασίες επί παραβάσει κατά οκτώ κρατών μελών*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-03-1356_el.htm?locale=FR#PR_metaPressRelease_bottom

Europa (2012), *Γιατί η πολιτική ανταγωνισμού είναι σημαντική για τους καταναλωτές*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://ec.europa.eu/competition/consumers/why_el.html

Europedia Moussis EU (2011), *Η ΕΕ και ο ΠΟΕ*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/7/23/04/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

Hellas on line (2009), *Η Vodafone Ελλάδας και η hellas on line προχωρούν σε στρατηγική συνεργασία.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.hol.gr/GR/company/press/releases/Pages/default.aspx?year=2009&m_id=116

Hellas On Line, *Εταιρική ταυτότητα.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.hol.gr/GR/company/investor/profile/Pages/default.aspx>

KANTOR CAPITAL A.E. (2003), *Σύνοψη επισκόπησης ελληνικής αγοράς τηλεπικοινωνιών 2002.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.euro2day.gr/dm_documents/kantor_telecom_121103.pdf

KANTOR, *ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&ved=0CDYQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.euro2day.gr%2Fdm_documents%2Fkantor_telec_241002.doc.doc&ei=_m5HUezFK47Ksga9noDoBg&usg=AFQjCNExb3CTsfGdEz9FCU9egAmAtnr1Zw&bvm=bv.43828540.d.Yms

On telecoms. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.on.gr/el/index.html>

TELLAS A.E. (2003), *Η νέα μεγάλη εταιρία τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.dei.gr/Default.aspx?id=4713&nt=18&lang=1>

Vivodi, *Το εταιρικό προφίλ της Vivodi Telecom.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.vivodi.gr/vivodi/company/>

Vodafone. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.vodafone.gr/portal/client/cms/viewCmsPage.action?pageId=1570>

WIND, *Εταιρικό Προφίλ.* Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.wind.com.gr/gr/wind/gia-tin-etairaia/etairiko-profil/>

Ξενόγλωσση Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

Baudrier Audrey (2001), “Independent Regulation and telecommunications Performance in Developing Countries”, California, USA

Bortolotti Bernardo, D’ Souza Juliet, Fantini Marcella & Megginson William (2002), “Privatization and the sources of performance improvement in the global telecommunications industry”, Telecommunications Policy

Federal Communications Commission (January 2000), “Report on International Telecommunications Markets 1999 update”, Washington DC

AT & T (2012). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση www.att.com

Christopoulos, G. A.(Greece), Mylonakis, J. (Greece), Vergos, K. (Greece) (2009), *The liberalization process of telecommunications and the role of the national regulatory authorities in pricing policies : a case study from Grece*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση

http://businessperspectives.org/journals_free/ppm/2009/PPM_EN_2009_02_Christopoulos.pdf

“Commission Notice on the Definition of relevant market for the purposes of Community Competition Law” (9/12/1997), Official Journal, C 372. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.epant.gr/img/x2/categories/ctg199_3_1192795228.pdf

Demetra Smith Nightingale, N. M. (1997), *Privatization of Public Social Services, A background paper*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.urban.org/publications/407023.html>

Economics Online, Natural monopolies. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://www.economicsonline.co.uk/Business_economics/Natural_monopolies.html

EURLex, 92/383/EEC: *Council Recommendation of 5 June 1992 on the provision of harmonized integrated services digital network (ISDN) access arrangements and a minimum set of ISDN offerings in accordance with open network provision (ONP) principles*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992H0383:EN:HTML>

Europa (1995), *Liberalising Telecommunications Infrastructure: Publication of Part II of the Green Paper and Consultation of the future Regulatory Framework*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-95-61_en.htm?locale=en

Europa (2010), *Universal service and users' rights*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/legislative_framework/l24108h_en.htm

Europa, Summaries of EU legislation, External Trade (2011), *Aspects relating to trade in services*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11012_en.htm

Europa (2013), *Telecommunications or Electronic communications*. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/television_en.htm

European Commission - Press release (19/10/2011) *Connecting Europe Facility: Commission adopts plan for €50 billion boost to European networks*. Ανακτήθηκε την 16/6/2013 από τη διεύθυνση http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1200_en.htm

European Commission (2013), *Digital Agenda for Europe*. Ανακτήθηκε την 16/6/2013 από τη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/digital-agenda/digital-agenda-europe>

FAO (2013), *The implications of the Uruguay Round Agreement on Agriculture for developing countries*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.fao.org/docrep/004/W7814E/W7814E04.htm>

General agreement on tariffs and trade, (1990 : 10). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91490476.pdf

International Chamber of Commerce (2004), *Telecoms Liberalization*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.intgovforum.org/Substantive_2nd_IGF/TelecomsLiberalization.pdf

James, D. (2013), *Advantages & Disadvantages of Privatization*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.ehow.com/info_8166130_advantages-disadvantages-privatization.html

The Levin Institute - The State University of New York (2013), *What is Globalization?* Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.globalization101.org/what-is-globalization/>

Leonard Waverman & Esen Sirel (1997 : 118), *European Telecommunications Markets on the Verge of Full Liberalization*, American Economic Association. Ανακτήθηκε την 18/03/2013 από τη διεύθυνση <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2138466?uid=3738128&uid=2134&uid=370672051&uid=2&uid=70&uid=3&uid=370672041&uid=60&purchase-type=article&accessType=none&sid=21102110134211&showMyJstorPss=false&seq=2&showAccess=false>

Lexnet – European Information –SIA, *Competition Law of the European Union*, Riga 2005. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.lexnet.dk/law/download/competit/Materi10.pdf>

The Network Encyclopedia (2006), *REGIONAL BELL OPERATING COMPANY (RBOC)*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.thenetworkencyclopedia.com/d2.asp?ref=1648>

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2003), *Privatising State-Owned Enterprises, An overview of Policies and Practices in OECD Countries*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση http://www.apec.org.au/docs/10_TP_PFI%204/Privatising%20SOEs.pdf

Pisciotta, A. (2006), *Chapter 23, Global Trends in Privatisation and Liberalisation*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://lirne.net/resources/tr/chapter23.pdf>

Singh S. (2000), *Uruguay Round – A Historical Perspective*, Third World Network. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση <http://www.twinside.org.sg/title/hist-cn.htm>

Stilpon N., L. M. (1999), *Privatization of Public Utilities: The OECD experience*.

Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

<https://www1.oecd.org/corporate/corporateaffairs/corporategovernanceofstate-ownedenterprises/1929700.pdf>

Wallsten, S. J. (2000), *Telecommunications Privatization in Developing Countries: The Real Effects of Exclusivity Periods*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=279292

The World Bank Group (1997), *Liberalizing Telecommunications and the Role of the World Trade Organisation*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

<http://rru.worldbank.org/documents/publicpolicyjournal/120braga.pdf>

World Trade Organization (1994), *Uruguay Round decision on negotiations on basic telecommunications*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/tel22_e.htm

World Trade Organisation (2013), *The GATT years: from Havana to Marrakesh*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm

World Trade Organization, *History of the Telecommunication Negotiations*. Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/telecom_history_e.htm

The WTO is "rules-based"; its rules are negotiated agreements (2011). Ανακτήθηκε την 05/01/2013 από τη διεύθυνση

http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/utw_chap2_e.pdf